

Kronika życia literackiego w PRL 1962

Oprac. Janusz Stradecki

Digitalizacja przeprowadzona w ramach zadania „Cyfrowe zasoby dokumentacji literatury polskiej w wolnym dostępie” realizowanego przez Fundację Akademia Humanistyczna w partnerstwie z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk i Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza. Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

1 9 6 2

opracował

Janusz Stradecki

1962 .

STYCZEŃ

2 O si em d z i e s i ę c i o l e c i e u r o d z i n L u c j a - n a R u d n i c k i e g o . Z okazji osiemdziesiątej rocznicy Sekretariat KC PZPR wystosował na ręce jubilata list z gratulacjami. Rudnicki przyjęty był przez przewodniczącego Rady Państwa A. Zawadzkiego w Belwederze, gdzie złożyli mu życzenia przedstawiciele Biura politycznego KC PZPR, rządu i ZLP. 10 I odbyło się w Domu Literatury spotkanie jubilata z pisarzami, a następnie spotkanie z młodzieżą w warszawskim Klubie "Hybrydy". Rudnicki pracuje nad 4 tomem cyklu autobiograficznego Stare i nowe, obejmującym lata 1905 - 1939 (fragment: "Życie Warszawy", nr 2, "Nowa Kultura", nr 2, tamże - wywiad z jubilatą). W kwietniu 1962 r. ukazało się 9 wydanie dotychczasowych tomów Starego i nowego.

P. B.: 80 lat Lucjana Rudnickiego, "Polonist.", nr 2.

1

3 T e l e w i z y j n e c y k l e l i t e r a c k i e . W 1962 r. TV kontynuowała następujące cykle audycji literackich: E s t r a - d a l i t e r a c k a T V (m. in. 3 I H. Ken Sammy, 14 I H. Sienkiewicz Co się stało w Sydonie, 28 I A. Huxley Portret, 25 III M. Choromański Krzyżówka oraz w trzech kolejnych audycjach: 11 IV, 25 IV i 16 V widowisko wg powieści T. Wildera Idy marcowe); T e l e w i z y j n e S t u d i o L i t e r a c k i e (m. in.: 14 II J. Tuwim Legenda Aurea, 28 III W. Tendriakow Trójka, siódemka, as, 19 IX J. London Meksykanin); E s t r a d a P o e t y c k a T V (m. in. 7 I Wiersze L. Aragona, 21 I Listy i wiersze T. Borowskiego, 14 II Młoda poezja polska, 11 III Gazele Hafiza. Liryka perska, 24 XII Polayı się ızı... Wiersze A. Mickiewicza); M ł o -

2

dzieżowe Studio Poetyckie (17 I Słowo o Jakubie Szeli B. Jasińskiego, 8 II Lud wejdzie do śródmieścia. Wiersze rewolucyjne). 2

4 Zebranie Klubu Krzywego Koła. W 1962 r. odbyły się cztery, ostatnie zebrania Klubu Krzywego Koła, na których wygłoszono następujące referaty: J. N. Miller: Technika a humanizm (4 I), T. Kotarbiński: Podsumowanie dyskusji o wolności słowa (18 I), B. Jasienica: O polskiej anarchii (25 I), A. Schaff: Konflikt humanizmów (1 II). W lutym 1962 r. Klub został rozwiązany. 3

6 Prapremiera sztuki "Kariera Artura Ui" Bertolda Brechta w Teatrze Współczesnym w Warszawie. Reż. inscen. E. Axer. Scen. E. Starowieyska i K. Swinarski. Tłum. R. Szydłowski i W. Wirpsza. Przedstawień - 63, widzów - 27 252.

Według zgodnej opinii krytyki i widzów było to najwybitniejsze wydarzenie teatralne 1962 roku. "Ta gangsterska historyjka, będąca parabolą historyczną na temat hitleryzmu - pisał J. Kott - jest sztuką bardzo dziwną. Na pewno nie jest to najlepszy Brecht... Jako parabola historyczna irytuje swoimi uproszczeniami... Ale jest w tym tekście jakaś piekielna inwencja teatralna. Bo w końcu z tego złego tekstu trzy teatry stworzyły w ciągu ostatnich dwóch lat trzy wielkie teatralne widowiska. Arturo Ui w inscenizacji "Berliner Ensemble" był jednym z największych wydarzeń teatralnych, Arturo Ui w inscenizacji ~~BER~~ w Paryżu był przedstawieniem wstrząsającym, Arturo Ui w Teatrze Współczesnym jest najwybitniejszym spektaklem teatralnym obecnego sezonu." (Por. również na ten temat: R. Szydłowski: Teatry dramatyczne w sezonie 1961/1962 w: Almanach sceny polskiej 1961/1962, W-wa

1964 s. 17).

Przedstawienie zostało wytypowane jako jedno z siedmiu najlepszych przedstawień 1962 r. w ankiecie rozpisanej przez Klub Krytyki Teatralnej. Za reżyserię tej sztuki E. Axer otrzymał nagrodę I stopnia Ministra Kultury i Sztuki (zob. poz. 128), a wykonawca roli głównej T. Łomnicki otrzymał 11 doroczną nagrodę im. Boya-Żeleńskiego, przyznawaną przez Klub Krytyki Teatralnej przy Stowarzyszeniu Dziennikarzy Polskich. (O roli Łomnickiego zob. artykuły J. Kotta i A. Rudnickiego).

W lipcu 1962 Kariere Artura Ui wystawił w czasie swoich występów gościnnych w Warszawie berliński Teatr Brechta.

e. a. /E. AXER/: Kilka notatek reżyserskich. "Teatr", nr 4. - J. KOTT: Brecht czyli teatr. "Prz. kult.", nr 5. - J. PO-MIANOWSKI. "Świat", nr 8. - A. RUDNICKI. "Świat", nr 45. - Jaszcz /J. A. SZCZEPAŃSKI/. "Tryb. Ludu", nr 21. - A. WIRTH: Pan H. jako gangster. "Nowa Kult.", nr 4. 4

7 Nagroda PEN-Clubu dla Władysława Broniewskiego. Nagrodę przyznano Broniewskiemu za całokształt przekładów z literatury rosyjskiej. 5

7 Umowę o współpracy kulturalnej z Węgrami podpisano w Budapeszcie. Umowa przewiduje m. in. organizowanie obchodów rocznic, wymianę w dziedzinie teatru, filmu, prasy i radia, a także "zacieśnienie więzów między związkami twórczymi". 6

7 I - 13 XII "Przygody człowieka myślącego" - nowa powieść Marii Dąbrowskiej ukazywała się w odcinkach w "Przeglądzie Kulturalnym" (54 odcinki w numerach: 1 - 50). Powieść nie została ukończona. C.d.w 1963.

Ambicją autorki ^{było} ~~jest~~ ukazanie "genealogii współczesności sięgającej początków XX wieku i docierającej do naszych czasów".

7

7 Konkurs na powieść, opowiadanie, reportaż, pamiętnik i esej o Ziemi Koszalińskiej ogłoszony w r. 1961 przez Wojewódzką Radę Narodową w Koszalinie. Pierwszą nagrodę otrzymał C. Kuriata za cykl opowiadań Balu maskowego nie było, drugą - Z. Kiwka za fragment powieści, trzecią - również Z. Kiwka za powieść Początek wielkiej kwarantanny.

8

7 Dyskusja o krytyce literackiej zainicjowana ankietami "Współczesności" (nr 1²) i "Przeglądu Kulturalnego" (nr 6), miała na celu określenie przez krytyków swoich założeń i doktryn literackich, jakimi posługują się w ocenach. W dyskusji wzięło udział wielu wybitnych krytyków i pisarzy. Na łamach "Przeglądu Kulturalnego" pierwsi wypowiedzieli się: Artur Sandauer (Autokomentarzem) i Henryk Markiewicz, który w swojej odpowiedzi dał "małą antologię paradygmatycznych wzorów manier krytycznych, uniemożliwiającym^{ch} właściwe (naukowe) rozpoznanie dzieła literackiego". Następnie głos zabrał Kazimierz Wyka. Porównując sytuację krytyka do roli motorniczego w tramwaju ("choć nie on układał szyny" i "nie on rozciągał sieć, z jakiej motory pobierają energię") próbował dać odpowiedź na pytanie: "Jakie kolejno funkcje pełniła krytyka?" W wyniku analizy jej ^a zdań przeprowadził podział krytyków na cztery grupy: grupa "obsługi na co dzień" (krytyka informacyjna), grupa "stróżów kodeksu" (np. Przyboś jako stróż kodeksu awangardowego) oraz dwie grupy najważniejsze - krytyków walczących i wyjaśniających z ambicjami nauko-

wymi opartymi na filozoficznym i światopoglądowym gruncie. Właśnie tych ostatnich - zdaniem Wyki - brak polskiej krytyce.

Z kolei zabrał głos Stefan Żółkiewski w artykule Propozycje do rozważań krytycznej. Uznając, że postulaty krytyków powinny wynikać z jasnego uświadomienia sobie perspektyw literatury, przedstawił swój pogląd na stan i perspektywy współczesnej literatury polskiej. Perspektywy te - zdaniem Żółkiewskiego - to realizm, który też określa najogólniej kryteria ocen krytycznych. Zajmując się różnymi kategoriami realizmu, przeciwstawił się traktowaniu tego pojęcia, jako kategorii wartościowania estetycznego, uzasadniając niesłuszność panującego do niedawna w krytyce dzielenia literatury na "realistyczną" (postępową) i "formalistyczną" (wsteczną). Realizm socjalistyczny to według Żółkiewskiego nie jeden z rodzajów realizmu traktowanego jako określona konwencja historyczna, lecz - pojęcie szersze - współczesny kierunek ideowo-artystyczny, w którym do wykorzystania są również - pogardzane dotąd w krytyce doświadczenia technik ^Peksperymentalnych i awangardowych takich jak np. ekspresjonizm czy nadrealizm. Przykładem takich utworów korzystających z "obcych" doświadczeń są ostatnie książki Tadeusza Brezy : Spizowa brama i Urząd, ~~jak Żółkiewski wyraża się w tym artykule~~.

W dalszym ciągu dyskusji zabrał głos Jan Kott. Występując przeciwko "zmitologizowaniu" funkcji krytyka ("mit motorniczego", "mit pośrednika", "mit eksperta" i "mit siostry miłosierdzia") wypowiedział się za krytyką stanowiącą rodzaj twórczości oryginalnej. "Współczesna krytyka - pisał - podobnie jak współczesna proza niefabularna, jest po prostu częścią literatury. Nie jest nad literaturą, nie jest poza literaturą, nie jest obok literatury. Jest nią samą. I należy ją osądzać tak jak literaturę. Ani surowiej, ani łagodniej. Za odwagę i za odkrywczosć. I za

styl. Bo bez stylu nie jest literaturą. Jest tylko zbiorem myśli słusznych lub niesłusznych."

Koncepcji Kotta przeciwstawił się ~~m. in.~~ Ryszard Matu-
szewski, który podkreślił ^{u. i. u.} doniosłe znaczenie społeczne krytyki
rejestrującej i oceniającej. ~~o. s. s.~~ Janusz Wilhelmi. Ten ostatni
w artykule Czy August jest królem? zaatakował również koncep-
cje ^{Kotta i} innych dyskutantów, dowodząc, że rola krytyka nie jest
wcale tak iluzoryczna i ograniczona, jakby to (rzekomo) wynika-
ło z ich wypowiedzi. "Jest to władza potężna, władza królewska
- pisał - chodzi jednak o to, aby znalazła się w odpowiednich
rękach." ("Zgłasza się następca tronu" - replikował żartobliwie
Wyka w jednym z późniejszych artykułów). Władza krytyka - zda-
niem Wilhelmi - dotyczy nie tylko sfery ocen, lecz również
norm i postulatów. To krytycy kształtują doktryny estetyczne
(a nie działacze i politycy kulturalni), ustalają obowiązującą
hierarchię wartości literackich, określają kierunek recepcji,
wybierają przekłady z literatur obcych itp. Uznając z wszystkich
wypowiedzi za jedynie słuszną (marksistowską) wypowiedź Żółkiew-
skiego i jego propozycje odnowienia realizmu przez eksperyment
Wilhelmi przeciwstawił się cytowanym przez Żółkiewskiego przy-
kładom "awangardowych zdobyczy" (Kafka i jego reperkusje w twór-
czości Brezy).

Inni krytycy w zasadzie nie zaprezentowali swojego "progra-
mu". Andrzej Kijowski w artykule Krytyka - twórczość przeklęta
wystąpił z tezą o ograniczeniu roli krytyka, sprzeciwiając się
narzucaniu mu zadań historyka literatury (współczesnej) i żąda-
nia od niego jakichkolwiek syntez. Jan Błoński wypowiedział się
za "krytyką immanentną kierującą się jedynie właściwym wyborem
bliskich sobie treści", a "próbę wstępnej periodyzacji dziejów
naszej krytyki literackiej od 1956 roku" przedstawiła w swoim

artykule Pochwała muchy Alicja Lisiecka, która napisała w zakończeniu:

"Wbrew sądom rodzimych katastrofistów z ostatnich lat krytyka istnieje i zaczęło jej znów o coś chodzić generalnie: o współczesną powieść socjalistyczną, o nową poezję, wolną od bełkotu, odzwierciadlającą moralne i intelektualne problemy naszych czasów... Krytyka literacka przestała być czymś w rodzaju pasożytniczej muchy i wiedzie swój własny, choć ściśle związany z losami literatury żywot, jest sama gatunkiem twórczości, tyle, że mniej podlegająca natchnieniom, a bardziej rygorom społecznym i intelektualnym."

Ponadto na łamach "Przeglądu Kulturalnego" wypowiedzieli się pisarze (K. Brandys, J. Iwaszkiewicz i W. Mach w rozmowie z A. Kijowskim) oraz ukazały się na temat krytyki wypowiedzi wydawców i redaktorów (m. in. Adama Bromberga).

Dyskusję podsumował Kazimierz Wyka zabierając w niej głos po raz drugi na zjeździe poetów w Bydgoszczy (por. poz. 112). Analizując głosy uczestników dyskusji Wyka stwierdził, że chociaż nie padły w niej jakieś wnioski ostateczne i obowiązujące, zarysowały się wyraźnie stanowiska i poglądy. Ich cechą wspólną jest przekonanie o trzech zasadniczych funkcjach społecznych spełnianych przez krytyka: 1 - krytyk-pośrednik (na linii twórczość - odbiorcy), 2 - krytyk-ekspert, specjalista, 3 - krytyk-demistyfikator (ten, który obala mity i wnosi nowe propozycje). W podsumowaniu końcowym Kazimierz Wyka próbował również ustalić, jak współczesna krytyka spełnia te zadania - i nawiązując do głosu Stefana Żółkiewskiego - odpowiedzieć na pytanie, jakie zmiany w niej zachodzą, w związku z zupełnie nowymi i zmienionymi warunkami naszej epoki (rozwój kultury masowej oraz zmiana techni-

na warty (1961). Centralnym zagadnieniem dyskusji była sprawa następująca: czy można w ogóle mówić o "pokoleniu Współczesności" jako o określonej grupie związanej wspólnym programem i celami i podciągać pod jeden wspólny mianownik pisarzy tak różnych, jak np. Grochowiak i Patkowski, Białoszewski i Minkowski. Wszyscy dyskutanci - z wyjątkiem samego Błońskiego - wypowiedzieli się na ten temat negatywnie. "Nie wierzę w <<Pokolenie Współczesności>> - pisał Zbigniew Żabicki - zarówno wówczas gdyby hasło to miało być syntetycznym wyrazem oceny stanu rzeczywistego, a także, jeśli hasło to funkcjonuje jako postulat i program". Można i należy natomiast mówić o twórczości wielu różnych młodych pisarzy - u których nie dopatrzone się sugerowanych przez Błońskiego celów takich jak wspólna walka z przejawami "neosarmacji", weryfikacja tradycyjnych stereotypów uczuciowych i artystycznych i in. W artykułach analizujących ich twórczość (najobszerniejszy Zb. Żabickiego we "Współczesności") zarzucano młodym pisarzom brak wspólnego kierunku, opartego świadomie o głębsze założenia poznawcze czy społeczne, brak "czasu teraźniejszego" w ich książkach. Replikując w zakończeniu dyskusji Błoński utrzymywał w zasadzie tezę o wspólności "pokolenia Współczesności" opierając ją głównie na wspólnej koncepcji bohatera ("człowieka bez przydziału") w powieściach z pierwszego okresu działalności, od której zresztą aktualnie odeszli. Bohater ten był jakoby jedynym, ale zdaniem Błońskiego wystarczającym atutem pokolenia.

- M. GŁOWIŃSKI: Legendy część negatywna. "Współcz.", nr 4. -
 J. MACIEJEWSKI: Anatomia mitu. "Współcz.", nr 1. - J. PIESZCZACHOWICZ: Mit pokolenia dodanego krytykowi. "Współcz.", nr 17. -
 H. ZAWORSKA: Błońskiego przygoda z pokoleniem. "Współcz.", nr 4. -
 Z. ŻABICKI: Uwagi o młodej prozie. Doświadczenia i perspektywy. "Współcz.", nr 22. - Z. ŻABICKI: Uwagi o młodej prozie. Realiza-

eje. "Współcz.", nr 23.

10

8 Dwudziestolecie śmierci Karola Szymanowskiego (1883 - 1937). Rok 1962 był "Rokiem Jubileuszowym Karola Szymanowskiego". Obchody zainaugurowano 8 I koncertem kameralnym w sali Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków. 23 III odbyła się w Warszawie sesja naukowa poświęcona twórczości kompozytora z udziałem muzykologów w ZSRR, NRD i NRF. 29 III Filharmonia Krakowska otrzymała imię Karola Szymanowskiego. 1 IV w budynku mieszczącym zbiory specjalne BUW (Pałac Potockich) została otwarta wystawa rękopisów pn. Z warsztatu twórczego Karola Szymanowskiego. W prasie ukazały się liczne prace poświęcone twórczości kompozytora (m. in. J. Olkuśnik: Karol Szymanowski. Poglądy estetyczne kompozytora w świetle dnia dzisiejszego. "Nowa Kultura", nr 18).

11

8 Posiedzenie Oddziału PAN w Krakowie Komisji Historycznoliterackiej. W okresie: styczeń - czerwiec 1962 r. Komisja pod przewodnictwem Z. Czernego odbyła 15 posiedzeń naukowych, na których przedstawiono 15 referatów, m. in.: J. Kwiatkowski: Rimbaudyzm Iwaszkiewicza (8 I), J. Nowakowski: Symbolizm i dramaturgia Iwaszkiewicza (12 III), J. Boutiere (Paryż): Poezja trubadurów (17, 19 V). W okresie lipiec - grudzień 1962 r. Komisja odbyła 6 posiedzeń naukowych z 6 referatami, m. in. S. Pigoń: Nowe materiały do biografii i twórczości A. Malczewskiego (8 X), K. Wyka: Pojęcie tekstu literackiego (12 XI), J. Gaulmier (Strassburg): La littérature française contemporaine (26 XI).

W marcu 1962 r. urządzono uroczystość pięćdziesięciolecia S. Pigoń (zob. poz. 61), w czerwcu sesję naukową poświęconą M. Dąbrowskiej (zob. poz. 93). Ponadto komisja zorganizowała

cykl wykładów poświęconych Kraszewskiemu (odczyty W. Danka i S. Burkota, (por. poz. 130), a Sekcja badań nad literaturą krajową 1939 - 1944 odbyła posiedzenie naukowe z odczytem J. Jarowickiego: Lewicowe czasopisma kulturalno-społeczne w okresie konspiracji. Ponadto wydano dwie monografie: J. Z. Białek: Ludwik Fryde jako krytyk literacki i R. Skręt: Kazimierz Brodziński jako historyk literatury. Ukazały się również dalsze zeszyty "Ruchu Literackiego".

Streszczenia referatów: "Sprawozdania z posiedzeń Komisji PAN Oddział w Krakowie. 1962". Kraków 1962 - 1963

12

8 "S z l a k i e m M a r i i K o n o p n i c k i e j" - pod takim tytułem otwarto w Klubie Literatury w gmachu ZLP w Warszawie wystawę prac malarza węgierskiego zamieszkałego w Polsce Tibora Csorby. Są to pejzaże Suwalszczyzny i Podlasia, ukazujące miejsca upamiętnione pobytem Konopnickiej oraz dworki w Żarnowcu i Brenowie, w których poetka mieszkała.

13

9 S e t n a r o c z n i c a ś m i e r c i J o a c h i m a L e l e w e l a - została upamiętniona wystawą dzieł znakomitego historyka i pisarza w Muzeum Narodowym w Warszawie.

14

11 P o s i e d z e n i a P o z n a ń s k i e g o T o w a r z y s t w a P r z y j a c i ó ł N a u k W y d z i a ł u

Filologiczno - Filozoficznego. W ciągu roku odbyło się 13 posiedzeń naukowych, na których wygłoszono m. in. następujące referaty: Z. Kawecka: Laureat Nobla - Ivo Andrić (11 I), E. Naganowski: James Joyce i jego "Ulisses" (9 II), S. Furmanik: Komentarz do Leśmiana (30 III), A. Labudowa: Twórczość A. Gide'a jako wyraz klimatu epoki (9 XI).

Streszczenia referatów: "Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk", z. 2, 3.

15

13 "Kujawsko - Pomorskie Towarzystwo Kulturalne" rozpoczęło działalność w województwie bydgoskim.

16

13 - 14 Ogólnopolski Zjazd Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy i Poetów w Rzeszowie. Na zjeździe wygłoszone zostały referaty: A. Olchy: Wieża w literaturze, B. Seidler i Z. Kwiatkowskiego: O reportażu literackim i małych formach prozy, oraz referat Z. Grzelaka, omawiający na podstawie ankiety "ruch KKM-ów", Korespondencyjny Klub Młodych Pisarzy przy Zarządzie Głównym ZLP zrzesza ok. 800 członków, posiada kilka ośrodków terenowych, poprzez które swoim zasięgiem obejmuje cały kraj. (75% członków Klubu wywodzi się ze wsi i małych miasteczek). Członkowie Klubu, wśród których najwięcej jest nauczycieli, ogłaszają swoje prace w almanachach młodych, wydawanych przez "Iskry" oraz Ludową Spółdzielnię Wydawniczą. Z inicjatywy Klubu ukazał się również Almanach poezji rzeszowskiej oraz trzy jedności.

J. GRYGIEL. "Widnokreśli", nr 2. E. KABATC: Ruch "opętanych", Współcz.", nr 3.

17

14 Z m i a n y w r e d a k c j i "N o w e j K u l t u r y".
Od 14 I /nr 2/ funkcje redaktora naczelnego tygodnika objął
Hieronim Michalski. Z zespołu redakcyjnego pisma odeszli: Stefan
Żółkiewski /dotychczasowy redaktor naczelny/, Alicja Lisiecka,
Zbigniew Żabicki i Julian Rogoziński. Do zespołu weszła Anna
Kamieńska.

18

14 N o w e w ł a d z e O d d z i a ł ó w Z w i ą z k u L i -
t e r a t ó w P o l s k i c h. Nowy zarząd Oddziału ZLP w Opo-
lu, wybrany na walnym zebraniu 14 I ukonstytuował się w składzie:
R. Hajduk (prezes), K. Kowalski (sekretarz), S. Chmielnicki
(skarbnik).

Nowy zarząd Oddziału w Lublinie wybrano 11 II w składzie: K. Biel-
ski (prezes), K. A. Jaworski (wiceprezes), W. Gralewski (skarbnik),
S. Wolski (sekretarz), M. Bechozyc-Rudnicka (członek zarządu). Nowy

Zarząd Oddziału w Katowicach, wybrany na walnym zebraniu 21 III
ukonstytuował się w składzie: W. Szewczyk (prezes), A. Wydrzyński
(sekretarz), S. Horak (skarbnik), J. Gałuszka i J. Pierzchała

(członkowie zarządu). Nowy zarząd Oddziału w Łodzi wybrano 20 V
w składzie: M. Piechał (prezes), M. Kononowicz (wiceprezes),
W. Mrozowski (sekretarz), Z. Lorentz (skarbnik), S. Kaszyński,
A. Ostoja i T. Papier (członkowie zarządu). Nowy zarząd Oddziału

w Szczecinie wybrano ⁸/_X w składzie: I. G. Kamiński (prezes), C. Czer-
niewski (sekretarz), H. Piotrowski (skarbnik), C. Kuriata (czło-
nek zarządu). Nowy zarząd oddziału w Gdańsku wybrano 4 XI w skła-
dzie: L. Bądkowski (prezes), B. Fac (wiceprezes), M. Pruszkowski

(skarbnik), J. Piepka (sekretarz). Nowy zarząd Oddziału w Pozna-
niu wybrano 2 XII w składzie: T. Kraszewski (prezes), P. By-
strzycki i G. Górnicki (wiceprezesi), F. Fornalczyk (sekretarz),
J. Morawska (skarbnik), R. Danecki i J. Korczak (członkowie

zarządu).

19

15 D y s k u s j a o "n i e z r o z u m i a l s t w i e",
n o w e j s z t u c e i "t u r p i z m i e". W 1962 r.
na łamach prasy toczyła się w dalszym ciągu dyskusja na temat
komunikatywności nowej sztuki w ogóle, a poezji w szczególności
(w latach poprzednich udział w dyskusji brali m. in. A. San-
dauer, J. Przybos, A. Szuchowski, J. Brzechwa; por. /poz.).

1961

Na łamach prasy codziennej ("Życie Warszawy", "Trybuna Ludu") i literackiej ukazały się na ten temat wypowiedzi J. Przybosia, A. Sandauera, R. Matuszewskiego, W. Kopalińskiego, S. Grochowiaka, J. Brzechwy, J. Wilhelmi i in., a 16 I "Życie Warszawy" zainicjowało dyskusję między A. Sandauerem, J. Przybosiem i A. Grodzickim. Wszyscy uczestnicy dyskusji wypowiadali się w zasadzie zgodnie za "nowatorstwem" ale "uzasadnionym merytorycznie", przeciwko "bluffowi i pretensjonalności" w młodej poezji, przeciwko "kultowi ciemności, młodopolskiej tajemniczości", formom kalekim i słowolejstwu" (określenia J. Przybosia). Stwierdzono, że wieloznaczność występująca wśród młodych w szczególnym natężeniu daje "pole do bluffu" i "glejt dla grafomaństwa" (Sandauer). Uznając na ogół zgodnie wymienione zasady - dyskutujący różnili się w ocenie podawanych przykładów - poszczególnych wierszy i ich zawartości intelektualnej (przykładem - analiza wiersza Białoszewskiego dokonana przez Sandauera, z którą polemizował Wilhelmi).

W okresie listopad - grudzień odbyła się na łamach prasy dyskusja o młodej poezji i tzw. "turpizmie". J. Przyboś wystąpił w "Przeglądzie Kulturalnym" z wierszem Oda do Turpistów czyli do młodych poetów, zarzucając im patologiczne rozmiłowanie w brzydocie (turpis, e - brzydki) jako zjawisku, oraz nadużywanie tej brzydoty jako efektu estetycznego chybionego. W swoich utworach młodzi poeci - zdaniem Przybosia - zapominają o psychologicznej prawdzie swojego wieku ("wasza młodość brodata, ponura... postarzała o sto lat"), są epigonami ("wyjadacze resztek Beaudelaire'a i Becketta"). Wiersz ten wywołał replikę - również wierszowaną - Ireneusza Ireduńskiego i Stanisława Grochowiaka

w "Nowej Kulturze". W swojej wierszowanej odpowiedzi Iredyński oświadczył, że Przyboś jest przedstawicielem międzywojennej awangardy, której patronował "naiwny prorok cywilizacyjnego postępu" Wells, a program Awangardy wyrósł w specyficznych warunkach społeczno-obyczajowych Galicji. Awangarda okazała się nieczuła na potworności zbliżającej się wojny, której jedynie wileńscy Żagaryści dostrzegali niebezpieczeństwo (por. podobne tezy w dyskusji o międzywojennej poezji, w związku z antologią Pollaka i Matuszewskiego^(poz. 207)). Obecnie - zdaniem Iredyńskiego - historia się powtarza: przedstawiciel Awangardy atakuje tych, którzy rozumieją rzeczywistość ("a więc Awangarda dzisiaj znów gromi chłopców... co mieli poprzedników w Wilnie"). Grochowiak w swoim wierszu stwierdził, że postulaty Przybosia uniemożliwiałyby wypowiedzenie powszechnej prawdy o człowieku. Termin "turpizm" Przybosia stał się terminem obiegowym w dyskusjach i artykułach krytycznych o młodej poezji ogłaszanych w roku 1963, ~~niekiedy~~
~~osobisty~~

S. GROCHOWIAK: Ikar. "Nowa Kult." nr 47. - S. GROCHOWIAK: Przeciw pozorom. Dyskusja o niezrozumialstwie w sztuce. "Życie Warsz.", nr 36. - S. GROCHOWIAK: Spór. Poezja tworzona i poezja odbierana. "Nowa Kult.", nr 43. - W. KOPALIŃSKI: Od ^{strony} sprawy odbiorcy. Głos w dyskusji o niezrozumialstwie. "Życie Warsz.", nr 42. - I. IREDYŃSKI: Traktat o kazaniu. "Nowa Kult." nr 47. - R. MATUSZEWSKI: Zasady słuszne, przykłady nie zawsze trafne. Głos w dyskusji o "niezrozumialstwie" i nowej sztuce. "Życie Warsz.", nr 32. - J. PRZYBOŚ: Oda do turpistów. "Prz. Kult.", nr 45, "Nowa Kult.", nr 47. - J. PRZYBOŚ: List do M. Białorzewskiego, S. Grochowiaka, I. Iredyńskiego, P. Kuncewicza, T. Różewicza i innych. "Prz. kult.", nr 49. - J. PRZYBOŚ: Do poetów bezprzystankowiczów list otwarty. "Nowa Kult.", nr 43. - A. SAN-

DAUER: Ryzyko nowoczesności. "Życie Warsz.", nr 40. - A. SANDAUER, J. PRZYBOS: Niezrozumiałstwo i nowa sztuka. Rozmowę przeprow. A. GRODZICKI. "Życie Warsz.", nr 24. Polem.: J. BRZECHWA: Bajkopisarz przeprasza. "Życie Warsz.", nr 26. - J. PUTRAMENT. "Prz. kult.", nr 49. - J. WILHELM: Chwila królewskiej niemocy. "Tryb. Ludu", nr 35. - J. WILHELM: Spór o Tomasza z Akwinu. "Tryb. Ludu", nr 327.

20

15 Nowy zarząd oddziału warszawskiego ZLP - wybrano w składzie: prezes - S. Wygodzki, wiceprezesa - J. Rogoziński i W. Żukrowski, sekretarz - Z. Bystrzycka, skarbnik - J. Stefczyk, członkowie - H. Auderska i S. Zieliński. Na zebraniu powołana została "ogólnopolska komisja współpracy ZLP z << Domem Książki >>" (przewodniczący - C. Centkiewicz). Postanowiono, że we wszystkich miastach wojewódzkich wybrana zostanie przynajmniej jedna z księgarń, która "zobowiązana będzie do posiadania pełnego wyboru wszystkich aktualnych książek z polskiej literatury współczesnej". W księgarniach tych odbywać się będą co miesiąc spotkania z pisarzami. Kredyty na wyjazdy otrzymała literaci z "Domu Książki".

(be): Współpraca ZLP z "Domem Książki". "Życie Warsz.", nr 13. - (bs): Nowe władze Oddziału Warszawskiego ZLP. "Życie Warsz.", nr 13.

21

18 Wieczór poświęcony twórczości rewolucyjnych pisarzy: Brunona Jasińskiego, Stanisława Ryszarda Standego i Witolda Wandurskiego odbył się w sali Muzeum Lenina. Artyści odczytali fragmenty ich prozy i poezji.

22

20 Dwudziestolecie Polskiej Partii

R o b o t n i c z e j (PPR) - było jednym z najważniejszych wydarzeń 1962 roku i znalazło szeroki oddźwięk również w literaturze i ruchu wydawniczym. Ogólnopolskie obchody zainaugurowała 20 I akademia w PKiN z referatem W. Gomułki obrazującym rolę w rozwoju historycznym narodu polskiego, (pełny tekst: "Trybuna Ludu" 21 I 1962) oraz z widowiskiem filmowo-estradowym pt. W imię nadziei (autorzy scenariusza: A. Mandalian, W. Woroszyński i W. Dąbrowski). Następnie - z okazji rocznicy - odbywały się przez cały rok, w całym kraju liczne akademie, konferencje, zebrania, koncerty, spotkania z działaczami PPR oraz sesje naukowe. M. in. centralna sesja naukowa poświęcona rocznicy 14 - 15 IV w Warszawie oraz 11 - 12 IV w Białymstoku, 14 - 15 IV w Mińsku - 25 - 27 IV w Katowicach, 27 - 28 IV w Łodzi, 4 - 5 V w Warszawie i in. Na łamach prasy literackiej ukazało się szereg pozycji publicystycznych, oraz liczne wspomnienia stanowiące interesujące materiały dla nowych opracowań literackich i naukowych. M. in. w specjalnym numerze "Życia literackiego" (nr 4) ukazały się przyczynki do dziejów polskiej lewicy kulturalnej w dwudziestoleciu międzywojennym i w latach wojny: T. Hanuszka o współpracy z Ignacym Fikiem, J. Łabuza o współredagowaniu "Nowej Wsi", T. Hołuja, R. Szydłowskiego i M. Jarochońskiej o pracy kulturalno-ideowej i partyjnej w pierwszych latach powojennych i in. W specjalnym numerze "Nowych Dróg" (nr 1) poświęconym rocznicy PPR ukazał się artykuł Stefana Żółkiewskiego o pracy PPR wśród inteligencji w okresie okupacji, analizujący kształtowanie się postępowej świadomości różnych warstw inteligencji w okresie okupacji i dający rodowód dzisiejszej inteligencji partyjnej. Cenne zestawy dokumentów ukazały się w kwartalniku "Z Pola Walki" (1961 nr 4), "Trybunie Robotniczej", "Tygodniku Demokratycznym" (nr 4) i w "Nowych Drogach" gdzie

m. in. w numerze 1 ogłoszono dokumenty z działalności PPR w 1942 - 1944 w opracowaniu J. Pawłowicza i M. Wilusz, dotyczące również prasy konspiracyjnej PPR z tego okresu. Z okazji rocznicy organizowano również szereg konkursów literackich, radiowych i telewizyjnych (zob. poz. 41, 56), oraz wystaw artystycznych. M. in. 15 II w Muzeum Narodowym otwarto wystawę grafiki, malarstwa, rzeźby i plakatu - obrazującą twórczość artystów związanych z PPR i nurtem rewolucyjnym w latach międzywojennych, a 10 III - wystawę XX-lecia PPR w Muzeum Historii Ruchu Rewolucyjnego. Z wydawnictw na XX-lecie ukazały się m. in. pisma W. Gomułki pt. Artykuły i przemówienia (KJW) oraz b. liczne pamiątki i wspomnienia partyzantów AL (MON). Dwudziestej rocznicy PPR poświęcone były również liczne audycje radiowe i telewizyjne, oraz widowiska teatralne. M. in. 1 V wystawiono widowisko pt. Stworzenie świata, składające się z trzech jednoaktówek: S. Grochowicka: Partita na instrument drewniany, J. Krasińskiego: Kwatery i J. Janickiego: Oratorium. (Przedstawień - 12, widzów - 1 542).

W. BIENKOWSKI: Partia - idee - ludzie. "Argumenty", nr 1. - B. CZESZKO: PPR pierwsze lata. "Przegl. kult.", nr 2. - /D. Ch./: Dwudziestolecie PPR na wyższych uczelniach. "Głos Nauczycielski", nr 2. - B. DRUKIER: PPR - organizator władzy ludowej. "Nowe Drogi", z. 1 s. 10-21. - W. GOMUŁKA: Przemówienie /na akademii w Warszawie dn. 20 I 1962/. "Tryb. Ludu", nr 21. - T. HOŁUJ: Wiosna 46. "Życie liter.", nr 4. - W. MACHEJEK: PPR była potrzebna narodowi polskiemu. "Życie liter.", nr 1. - J. PANKOWSKI: Karta polskiej inteligencji. "Nowa Kult.", nr 2. - J. PAWŁOWICZ, M. WILUSZ: Z działalności PPR w latach 1942-1944. Niektóre ważniejsze dokumenty. "Nowe Drogi", z. 1 s. 34-65. - W. POMYKAŁO: PPR - miejsce w naszej historii. "Współcz.", nr 2. - A. PRZYGOŃSKI: Z początków działalności PPR. "Nowe Drogi", z. 1 s. 3-9. - M. F. RAKOWSKI: Historia czeka /dzieje PPR/. "Polityka", nr 3. - W. SULEWSKI: Przełom. "Przegl. kult.", nr 2. - W. SULEWSKI: Słowo i walka. Nad publicystyką GL i AL. "Nowa Kult.", nr 2. - B. SZYDEK: PPR wobec kościoła i religii. "Argumenty", nr 2. - W. SZEWCZYK: Ludzie partii. "Życie liter.", nr 4. - R. SZYDŁOWSKI: Na ekranie pamięci /polityka kulturalna PPR w l. 1945-1948/. "Życie liter.", nr 4. - S. ŻÓŁKIEWSKI: O pracy PPR wśród inteligencji w okresie okupacji. "Nowe Drogi", z. 1 s. 21-33. - S. ŻÓŁKIEWSKI: Perspektywa tamtego czasu. Ludzie PPR. "Argumenty", nr 4.

21 Konkurs Pisarzy Ludowych zorganizowany w r. 1961 przez Tow. Miłośników Kultury i Sztuki Góralskiej. Sąd konkursowy pod przewodnictwem J. Kurka, w składzie: T. Bocheński, J. Majda, S. Półigoń, T. Seweryn, S. Sierotwiński i W. Wnuk przyznał I nagrodę (7 tys. zł) H. Nowobielskiej z Białki Tatrzańskiej. Dwie równorzędne drugie nagrody (po 4 500 zł) otrzymali: F. Skupień i S. Kotarba, cztery równorzędne trzecie (po 2 500 zł) - J. Michnik-Pawelec, S. Byrcyn, F. Chowaniec i W. Kościelnicki.

24

21 Zjazd Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Indyjskiej - odbył się w Warszawie. Na zjeź-

dzie podsumowano czteroletnią działalność Towarzystwa, szczególnie żywą w 1961 r. w związku z obchodami 100 rocznicy urodzin Rabindranatha Tagore i omówiono program dalszej pracy. Prezesem Towarzystwa został w dalszym ciągu prof. dr Oskar Lange.

25

22 Piętnastolecie miesięcznika "Nowe Drogi". Z okazji rocznicy odbyło się spotkanie zespołu redakcyjnego z sekretarzami KC PZPR: E. Ochabem i W. Jarosińskim. Pierwszy numer "Nowych Dróg" teoretycznego i politycznego organu KC PPR ukazał się w styczniu 1947 r. (zob. ^{r. 1947} poz. /). Od 1949 r. "Nowe Drogi" są organem KC Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

26

26 Zmarł w Zakopanem Jan Gwalbert Henryk Pawlikowski (ur. 1891), poeta, pisarz. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Rocznik Literacki 1962 s. 526 - 527).

W. BODNICKI: Róże od Safony. "Życie liter.", nr 10. - Z. KOZARYNOWA. "Widnokrąg", nr 39 s. 5.

27

27 Najważniejsze wydarzenia kulturalne 1961 roku. Ankieta na ten temat wśród literatów rozpisała redakcja tygodnika "Polityka". Rozesłano 700 ankiet, na które nadeszło 182 odpowiedzi. W wyniku ankiety w zakresie literatury polskiej najwięcej głosów otrzymała książka J. Bocheńskiego Boski Juliusz za którą opowiedziało się 15 procent biorących udział w ankiecie. Na drugim miejscu znalazły się książki T. Brezy: Urząd /8 procent/ i Spizowa brama /8 procent/, a na trzecim powieść J. Andrzejewskiego Bramy raju /6 procent/. W zakresie literatury obcej pierwsze miejsce zajęły Utwory wybrane I. Babla /10 procent/. Na drugim miejscu T. Manna Józef i jego bracia /5 procent/, a na trzecim powieść M. Frischa Stiller /5 procent/. W zakresie filmu pierwsze miejsce zajął film Matka Joanna od Aniołów reż. J. Kawalerowicza wg opowiadania J. Iwaszkiewicza /16 procent/, drugie - filmy B. Wildera: Garsoniera i Wojna i pokój /po 4 procent/, a trzecie - film Jacobowsky i pułkownik /4 procent/. W zakresie teatru pierwsze miejsce zajęła sztuka S. Mrożka Indyk /6 procent/, drugie - J. Kilty Kochany kłamca /6 procent/, trzecie - Ionesco Nosorożec /5 procent/.

(Opracowanie: D. Filus. "Polityka", nr 4).

30 Umowa o współpracy kulturalnej z Francją została podpisana w Paryżu. Umowa przewiduje na lata 1962 - 1963 dalsze rozszerzenie wymiany kulturalnej, przejawiające się równie w zwiększeniu wzajemnie przyznawanych stypendiów dla lektorów, oraz zorganizowania kursów dla najlepszych studentów w zakresie studiów językowych.

29

- "Zygmunt Krasiński - debiut i dojrzalność" Marii Janion. (Z prac IBL PAN).

Książka została uznana za interesujące wydarzenie historycznoliterackie 1962 r. Przynosząc nową charakterystykę twórczości Krasińskiego, opracowaną z marksistowskiego punktu widzenia, jest również "próbą wyjaśnienia zasadniczych zjawisk polskiego romantyzmu i przedstawienia go w perspektywie prądów estetyki i filozofii europejskiej". Ponadto stanowi "ciekawą próbę odrodzenia monografii literackiej, nawiązującą pod tym względem do cennych tradycji literatury narodowej" (Z. Libera). "Może niejednolita w koncepcji i sporna w niektórych ^{tezach} szczegółowych, ale /.../ fascynująca rozmachem i szerokością horyzontów, gęsta od problematyki, obfita w zdobycze naukowe. Książka w polonistycznej dziedzinie napewno niepospolita". (H. Markiewicz).

M. GRABOWSKA. "Pam. liter.", z. 2 s. 571 - 579. - J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 137. - Z. LIBERA. "Roczn. liter. 1962" s. 201 - 204. - H. MARKIEWICZ. "Nowa Kult.", nr 21. - J. PRZYBOS. "Prz. kult.", nr 33. - S. TREUGUTT. "Nowe Książki", nr 8 s. 472 - 475. - Z. ŻABICKI: Krasiński i współczesność. "Twórcz." z. 7 s. 100 - 101.

30

- Powstanie miesięcznika "Litera", magazynu społeczno-kulturalnego Wybrzeża, wydawanego w Gdańsku. W

W skład kolegium redakcyjnego weszli: W. Sławik (red. nacz.), J. Afanasjew, S. Dziadoń, S. Fleszarowa-Muskat i R. Stryjec (red. graficzna). Według zapowiedzi redakcji w artykule wstępnym "Litera" mają być kontynuacją czasopisma "Gryf" i "Kaszebe", spełniając rolę "przewodnika w życiu kulturalno-społecznym Wybrzeża". Poczynając od pierwszego numeru miesięcznik przynosił wiele materiału reportażowego i nieco literackiego (m. in. wiersze pisane gwara kaszubska J. Ceynowej i utwory satyryczne J. Afanasjewa) oraz typowe dla magazynu informacyjnego artykuły z zakresu filmu, teatru, historii itp. Do końca 1962 roku ukazało się 12 numerów czasopisma.

31

- Działalność "Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza". W miesiącu styczniu ^{Kontynuowało} rozpoczęło coroczną działalność "Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza". W 1962 r. działały 24 Oddziały Towarzystwa w następujących miastach: Białystok, Bydgoszcz, Cieszyn, Częstochowa, Gdańsk, Grudziądz, Inowrocław, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Przemyśl, Rzeszów, Siedlce, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław i Zielona Góra. Towarzystwo zorganizowało w ciągu roku 262 odczyty. Najważniejszą imprezą zorganizowaną przez Towarzystwo na zlecenie Komitetu Nauk o Literaturze PAN była sesja naukowa poświęcona 150 rocznicy J. I. Kraszewskiego (zob. poz. 130). W akcji odczytowej wyróżniły się oddziały: Lubelski (10 odczytów w Oddziale oraz 24 w terenie) i Częstochowski, który zorganizował 32 prelekcje, sesję naukową dla uczczenia 250 rocznicy urodzin J. J. Rousseau (zob. poz. 188) oraz sesję literacką poświęconą literaturze współczesnej dla uczczenia XX-lecia PPR. Oddział Grudziądzki zorganizował 15 IV sesję

naukową dla uczczenia 150 rocznicy urodzin Kraszewskiego. Oddział Kielecki 2 - 3 VI sesję literacką związaną z twórczością A. Dygasińskiego (zob. poz. 109), a Oddział Białostocki 25 XI imprezę w związku z jubileuszem M. Dąbrowskiej, z udziałem E. Korzeniewskiej, K. Kuliczowskiej i Z. Libery. Oddział Siedlecki zorganizował 11 IV sesję dla uczczenia Prusa (zob. poz. 96), a Oddział Zielonogórski sesję dla uczczenia XX-lecia PPR (zob. poz. 23). W 1962 ukazał się zeszyt "Pamiętnika Literackiego" (nr 3) poświęcony "Towarzystwu Literackiemu im. A. Mickiewicza" w związku z obchodzonym w 1961 r. jubileuszem jego istnienia (zob. ^{r. 1961} poz.), zawierający historię Towarzystwa w latach 1886 - 1961 oraz przegląd dziejów "Pamiętnika Literackiego" opracowany przez J. Krzyżanowskiego.

E. JANKOWSKI: Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza w latach 1950 - 1956. "Pam. liter.", z. 3. - J. KRZYŻANOWSKI: Z dziejów Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. (W 75-lecie jego istnienia). "Nauka pol." 1962/1963, s. 79 - 85. - Z. LIBERA: 75-lecie Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. "Prz. human.", nr 2. - R. St.: Ogólnopolski Zjazd w Opolu delegatów oddziałów Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. "Polonist.", nr 2.

32

LUTY

- 1 Wyróżnienia włoskie za twórczość przekładową. Alina Świdorska, krakowska pisarka i tłumaczka z języka włoskiego (m. in. Boskiej Komедii Dantego) została powołana na członka Międzynarodowej Akademii Sztuki, Literatury i Nauki w Rzymie. Wyróżnienie włoskie za twórczość przekładową otrzymała również Zofia Jachimecka.

1 - 3 Międzynarodowa Sesja Prasoznawcza odbyła się w Warszawie z inicjatywy Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. W sesji wzięło udział 50 przedstawicieli dziennikarskich ośrodków naukowych i stowarzyszeń z krajów socjalistycznych: Bułgarii, Czechosłowacji, NRD, Mongolii, Polski, Rumunii, Węgier i ZSRR. Tematem obrad były zagadnienia prasoznawstwa i współpracy międzynarodowej w tej dziedzinie.

34

3 Konkurs na reportaż pt. "Nazywano ją Polską B" ogłoszony przez tygodnik "Polityka" i Spółdzielnię Wydawniczą "Czytelnik". Zadaniem konkursu było podjęcie problematyki "ziem przez historię upośledzonych i nadrabiających cywilizacyjne opóźnienia: Rzeszowszczyzny, Kielecczyzny, Lubelszczyzny i Białostoczczyzny". Na konkurs wpłynęło 82 prace. Jury pod przewodnictwem M. Radgowskiego przyznało

✓ w składzie: T. Wichowa, T. Wójcik /"Czytelnik"/, M. F. Rakowski, M. Rutkiewicz i M. Radgowski /"Polityka"/ oraz: L. Zieniewicz, R. Rosiak, J. Pleśnarowicz, W. Babinicz, M. Jarochowska i Z. Stolarek,

VERTE!

otrzymali: S. Kozicki, A. Małachowski i A. K. Wróblewski. (Druk nagrodzonych prac: "Polityka" nr 5, 7, 11, 15).

35

4 - 28 "Trzysta lat prasy polskiej". Na zakończenie obchodów jubileuszowych 300-lecia prasy polskiej została otwarta wystawa^a przedstawiająca w syntetycznym skrócie rozwój prasy od "Merkuriusza Polskiego" po dzień dzisiejszy. Wystawę projektował Z. Wilna, oprac. graficzne P. Borowy i J. Rapacki, scenariusz - J. Gembicki i K. Małcużyński. Otwarcia dokonał zastępca przewodniczącego Rady Państwa St. Kulczyński. Myślą przewodnią wystawy było "szczególne uwzględnienie prasy postępo-

wej i robotniczej oraz ukazanie roli, jaką odegrała ona w historii walk narodowo-wyzwoleńczych i rozwoju ruchu robotniczego w naszym kraju". Po ekspozycji w Warszawie, wystawa została przewieziona na stałe do Krakowa. Obchody 300-lecia prasy polskiej były częścią uroczystości związanych z Tysiącleciem Państwa Polskiego.

36

- 6 Regionalną nagrodę im. Włodzimierza Pietrzaka za r. 1961 otrzymali autorzy wydanej przez PAX książki Wspomnienia Opolan. Autorzy (22 zasłużonych działaczy Opolszczyzny) - zostali wyróżnieni przez jury za "autentyczną i głęboko patriotyczną dokumentację pamiętnikarską walki o polskość ziem zachodnich".

37

- 7 Zmarł Jakub Zonszajn (ur. 1914), wybitny poeta żydowski, członek ZLP, dramaturg i krytyk, działacz Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce. Przekłady wierszy Zonszajna na język polski ukazały się w tomie: Wiersze, 1963. (Nota biograficzna: Jakub Zonszajn. "Nowa Kult.", nr 7).

38

- 7 - 12 Ogólnopolska konferencja teoretycznoliteracka pomocniczych pracowników naukowych zorganizowana w Rogowie z inicjatywy Katedry Teorii Literatury Uniwersytetu Warszawskiego kierowanej przez prof. K. Budzyka. W konferencji, która miała być w założeniu okazją do wzajemnego poznania się młodych naukowców "od strony polonistycznego warsztatu", wzięli udział pracownicy naukowcy ze wszystkich środowisk uniwersyteckich w Polsce. Z 15 wygłoszonych referatów 7 dotyczyło problematyki gatunkowych form prozatorskich (referaty M. Jasińskiej, H. Dziechcińskiej, J. Rytlówny, T. Cieślukowskiej i A. Berezy). Inni referenci zaj-

- mowali się problematyką form poetyckich (I. Opacki), kompozycją językową dzieła literackiego (T. Skubalanka), zagadnieniami krytyki literackiej (J. Sławiński) oraz kształtowaniem się pojęcia literatury proletariackiej w krytyce międzywojennej (T. Bujnicki i M. Stępień). O sesji zob. Sprawozdanie: I. Opacki. "Pamiętnik Literacki", z. 1 s. 628 - 636. 39
- 6 Dyskusja o "antypowieści" i "anty-dramacie" w PEN-Clubie. Prelekcję pt. Czy śmierć bohatera? wygłosił Jerzy Zawieyski. 40
- 8 Konkurs na słuchowisko radiowe, zorganizowany 21 I z okazji XX rocznicy PPR przez Polskie Radio. W konkursie wzięło udział ponad 20 zaproszonych pisarzy. Jury pod przewodnictwem (S. Sokorskiego nagrodziło I nagrodą (20 tys. zł) S. Grochowiaka za słuchowisko: Partita na instrument drewniany. Nagrodę drugą (15 tys. zł) otrzymał J. Krasiński za słuchowisko Kwatery. Trzy równorzędne wyróżnienia (po 5 tys. zł) otrzymali: J. Broszkiewicz za słuchowisko: Jego rzecz, J. Janicki za słuchowisko: Stworzenie świata i E. Niziurski za słuchowisko: Zanim rozproszą się cienie. (Omówienie: A. Bukowska. "Współczesność", nr 9). 41
- 10 Zmarł Władysław Broniewski (ur. 1897), poeta. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. I, s. 285 - 291). Trumna ze zwłokami poety wystawiona była w Sali Kolumnowej Pałacu Prymasowskiego, gdzie hołd zmarłemu złożyła ludność stolicy, członkowie kierownictwa partii i rządu, stronnictw politycznych, organizacji zawodowych i społecznych oraz szefowie i członkowie placówek dyplomatycznych państw socjalistycznych. 14 II odbył się pogrzeb

poety na koszt państwa na Wojskowym Cmentarzu Powązkowskim w Alei Zasłużonych. Obok rodziny i przyjaciół zmarłego wzięli w nim udział członkowie kierownictwa partii z W. Gomułą, rządu z J. Cyrankiewiczem, Rady Państwa, Sejmu, przedstawiciele stronnictw politycznych, świata kulturalnego i nauki, oraz działacze społeczni i generalicja WP. Na uroczystości pogrzebowe przybyła też delegacja pisarzy radzieckich. Nad mogiłą przemawiał w imieniu KC PZPR - Z. Kliszko, w imieniu ZLP - J. Putrament, a w imieniu przyjaciół St. R. Dobrowolski. Na ręce wdowy Wandy Broniewskiej nadeszły liczne depeche kondolencyjne z kraju i z zagranicy, m. in. depeche od związku pisarzy radzieckich, bułgarskich i NRD.

Na wiadomość o śmierci poety księgarze warszawscy spontanicznie wystawili w witrynach obok książek portrety zmarłego. Księgarnia na pl. Komuny Paryskiej została nazwana jego imieniem. Również wiele szkół wystąpiło do władz z prośbą, by mogło uczcić śmierć poety. Powszechnym uczuciom dała wyraz prasa. Dziesiątki artykułów, wspomnień, liczne fotografie stanowiły wymowne dowody pamięci. "Ten powszechny i żywiołowy charakter żałobnej manifestacji jest najpiękniejszą miarą wielkości Władysława Broniewskiego" - pisała "Trybuna Ludu". W prasie ukazały się bardzo liczne wspomnienia i głosy poetów i pisarzy. M. in. w "Życiu Literackim" cioteczna siostra poety Halszka Kamocka opublikowała listy i juvenilia, jakie otrzymała od Broniewskiego w 1921 roku (druk wstrzymano na życzenie wdowy). Nieznane wiersze Broniewskiego opublikowała też Wanda Wiłkomirska w "Polityce" i kieleckie "Słowo Ludu" (z dn. 17 II). Poza wspomnieniami i utworami poetyckimi poświęconymi zmarłemu, ukazało się kilka artykułów próbujących zanalizować i ocenić miejsce Broniewskiego w rozwoju poezji współczesnej (J. Putramenta i L. Kruczkowskie-

go). Na łamach "Współczesności" F. Lichodziejewska omówiła debiut Broniewskiego.

W całym kraju odbyły się wieczory poświęcone pamięci poety. 2 IV odbył się uroczysty wieczór w PKiN zorganizowany z inicjatywy Ministerstwa Kultury i Sztuki i ZLP. 23 II w Płocku, rodzinnym mieście poety, odbyła się uroczysta sesja MRN i odsłonięcie tablicy pamiątkowej. Jedna z głównych arterii Płocka i jedna z budujących się tam szkół zostały nazwane jego imieniem. Imieniem Broniewskiego została też nazwana warszawska szkoła nr 121 przy ulicy Różanej na Mokotowie, oraz odcinek trasy Północ-Południe od wiaduktu do Stołecznej i projektowane przedłużenie tej arterii. Decyzją Rady Programowej klubu Hybrydy i Warszawskiego Klubu Twórczego Młodych - Estrada Rewolucyjnej Poezji i Pieśni przemianowana została na Estradę Rewolucyjnej Poezji i Pieśni im. Władysława Broniewskiego. Imieniem poety została też nazwana doroczna Ogólnopolska Nagroda Poetycka Młodych, przyznawana podczas ogólnopolskich Sympozjonów Poetyckich (por. poz. 182).

W kwietniu 1962 ukazały się nakładem PIW-u zebrane Wiersze i poematy Broniewskiego, stanowiące najbogatszy z wydanych dotychczas zbiór wierszy poety.

L. M. BARTELSKI: Żołnierz i poeta. "Tryb. Ludu", nr 8. - A. BRAUN: Człowiek. "Nowa Kult.", nr 8. - S. CHRUSZCZEWSKI: Jerozolimskie spotkania. "Odgłosy", nr 22. - B. DĄBROWSKI: Na wielkiej scenie. "Życie Warsz.", nr 12. - ST. R. DOBROWOLSKI: Pamięci Wielkiego Poety. "Życie Warsz.", nr 41. - ST. R. DOBROWOLSKI: Szkic do portretu. "Nowa Kult.", nr 8. - B. DROBNER: Pamięci W. Broniewskiego. "Życie Warsz.", nr 48. - W. GRALEWSKI: Ogniste koła. "Kamena", nr 4. - W. IWANOW: Spotkania z Broniewskim. "Życie Warsz.", nr 61. - J. Z. JAKUBOWSKI: Poeta

ojezyczny. "Polonist.", nr 2. - K. A. JAWORSKI: Nad Broniewskim.
 "Kamena", nr 5. - A. KAMIENSKA: Kształt jego pieśni. "Stolica",
 nr 8. - A. KAMIENSKA: Płock - miasto poety. "Nowa Kult.", nr 9.
 - Z. KLISZKO: Przemówienie /na pogrzebie/. "Tryb. Ludu", nr 46.
 - W. KOBAR: Broniewski w więzieniach. "Polit.", nr 13. - L. KRUCZKOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 45. - R. KULIŃSKI: Bracia w czarnych czamarach. "Stolica", nr 46. - R. KULIŃSKI: Na przekór prawdzie. "Polit.", nr 21. - F. LICHODZIEJEWSKA: "Moje życie i moje sumienie". Rzec o W. Broniewskim. "Współcz.", nr 9. - A. LISIECKA: Ostatni Sylwester. "Tryb. Ludu", nr 43. - M. ŁUCKI: Imię jego drogie jest wszystkim ludziom radzieckim. Poeta i jego tłumacz. Korespondencja z Moskwy. "Tryb. Ludu", nr 43. - R. MATUSZEWSKI: Nie ma go już wśród nas... "Życie Warsz.", nr 7. - A. MIĘDZYRZECKI. "Nowa Kult.", nr 7. - L. H. MORSTIN: Spotkanie z Broniewskim. "Tryb. Ludu", nr 57. - Pamięci W. Broniewskiego. /Wypowiedzi: J. Brzechwy, A. Sandauera, A. Słonimskiego/. "Życie Warsz.", nr 42. - M. PIECHAŁ: Odszedł poeta. "Odgłosy", nr 7. - J. PRZYBOS: Pieśń. "Nowa Kult.", nr 8. - Przyjaciele o poecie. /Wypowiedzi: I. Krzywickiej, A. Słonimskiego, W. Wiłkomirskiej, W. Woroszyłskiego, S. Wygodzkiego/. "Polit.", nr 7. - J. PUTRAMENT: Poeta, język, kraj. "Tryb. Ludu", nr 45. - W. SADKOWSKI: Troska i pieśń W. Broniewskiego. "Wiedza i Życie", nr 5. - W. SADKOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 42. - A. SŁUCKI: Młodość Broniewskiego. "Przegl. kult.", nr 29. - A. STERN: Głos poety. "Nowa Kult.", nr 8. - S. ŚWIERZAWSKI: Topola rośnie. "Tryb. Ludu", nr 52. - O. TERLECKI: Broniewski w Szachrisjabs. "Życie liter.", nr 12. - W. WIRPSZA: Acetylen słów. "Nowe Drogi", nr 3. - S. ŻÓŁKIEWSKI: Władysław Broniewski. "Prz. kult.", nr 8. - W. ŻUKROWSKI: Poeta męstwa. "Widnokręgi", nr 3.

- związane z tematyką Ziemi Nadodrzańskich, ogłoszony w r. 1961 przez Klub Literacki ZLP w Zielonej Górze, Lubelskie Tow. Kultury i redakcję "Nadodrza". Jury pod przewodnictwem W. Szewczyka przyznało I nagrodę (5 tys. zł) N. Kracher-Gamratowej za opowiadanie Madame, nagrodę II (4 tys. zł) - P. Bystrzyckiemu za opowiadanie Dragon. Pięć nagród trzecich (po 2 tys. zł) otrzymali: B. Słomka, R. Napiórkowski, M. Ciapało, K. Suchodolska i Z. Morawski.
(Omówienie: W. Maciąg. "Nadodrza", nr 3). 43
- 14 Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Afrykańskiej powstało w Warszawie. Na przewodniczącego powołano wicepremiera E. Szyra, na zastępców wiceministra J. Burakiewicza i J. Kuleszę. 44
- 15 Ustawa o ochronie dóbr kultury i o muzeach została uchwalona jednomyślnie przez sejm. (Dotychczas obowiązywały przepisy rozporządzenia Prezydenta RP z 6 III 1928 oraz ustawy z 28 III 1933 nie odpowiadające nowemu ustrojowi). Nowa ustawa ma na celu ochronę dóbr kultury przez ich "zachowanie, należyte utrzymanie oraz społecznie celowe wykorzystanie i udostępnienie dla celów naukowych, dydaktycznych i wychowawczych, tak aby służyły nauce oraz popularyzacji wiedzy i sztuki, stanowiły element rozwoju kultury narodowej i były czynnym składnikiem życia współczesnego społeczeństwa socjalistycznego". Celem ustawy jest również zabezpieczenie dóbr kultury przed ich wywozem za granicę. W poszczególnych artykułach ustawa precyzuje przepisy dotyczące m. in. "przedmiotu ochrony", "organów ochrony", "rejestrów zabytków", "wywozu dóbr kultury za granicę", muzeów, zbiorów, udostępniania i upowszechniania wiedzy o zabytkach oraz opieki społecznej nad zabyt-

kami.

45

20 Spór o plagiat: ^{contra} Bohdan Drozdowski
~~contra~~ Ryszard Kapuściński: Sprawa do-
 tyczyła sztuki B. Drozdowskiego Kondukt (druk. "Dialog" 1960 z.
 1) będącej zdaniem R. Kapuścińskiego plagiatem z jego opowiada-
 nia-reportażu Sztuywny (druk "Polityka" 1959 nr 31) i wzbudziła
 duże zainteresowanie w środowiskach twórczych i wśród czyteln-
 ików. Była też szeroko dyskutowana i komentowana w prasie ze
 względu na swój precedensowy charakter, jak i ze względu na to,
 że rozstrzygnięcie nie było łatwe. W dyskusji, w której wypowia-
 dali się wybitni pisarze (m. in. J. Przyboś i J. Putrament), po-
 ruszono również zagadnienia takie, jak odpowiedzialność za słowo
 ludzi pióra, kierunek zainteresowań młodych prozaików itd. W
 sprawie zarysował się również konflikt między literatami a
 dziennikarzami, ponieważ niektórzy z tych ostatnich uznali się
 za wyzyskiwanych przez literatów (sugestie niektórych dzienników
 oraz A. Hajnicza). Wielu dyskutantów uznawało, że w sprawie "nie
 zachodzi przypadek plagiatu, lecz zbieżność pomysłów". Orzeczenie
 Zarządu Głównego ZLP podpisane przez J. Iwaszkiewicza uznało oba
 teksty za "dwa odrębne, samodzielne utwory" ("Życie Warszawy",
 nr 43).

E. GONCZARSKI. "Współcz.", nr 4. - A. HAJNICZ: Czy tylko
 plagiat? "Prasa pol.", z. 1 s. 9 - 10. - J. IWASZKIEWICZ. Wyrok
 ZG ZLP. "Życie Warsz.", nr 43. - Inspiracja czy plagiat? Wypo-
 wiedzi W. Macha, J. Przybosia, J. Putramenta. "Współcz.", nr
 2. - P. KUNCEWICZ: Drozdowski dla lwów. "Wiatraki", nr 1. - J.
 LENART: Metamorfozy. "Współcz.", nr 2. - REDAKCJA: Jeszcze jeden
 głos. "Polit.", nr 8. - Tel. /T. LIPSKI/. "Prasa pol.", z. 3
 s. 34 - 35.

46

- 20 "P o p i ó ł i d i a m e n t", film reż. A. W a j -
d y w e d ł u g p o w i e ś c i J. A n d r z e j e w -
s k i e g o, został uznany przez nowojorskich krytyków filmo-
wych za jeden z 10 najlepszych filmów wyświetlonych w 1961 r.
w Stanach Zjednoczonych. Film ten uzyskał również drugą nagrodę
krytyków filmowych NRF, przeznaczoną dla najlepszych pozycji
fabularnych wyświetlanych w 1961 r. na ekranach kin zachodnio-
niemieckich, oraz tzw. "Srebrny laur" - nagrodę amerykańskiego
producenta D. O. Selznicka dla twórców filmowych "odznaczających
się wysokim poziomem artystycznym i wnoszących wkład w ogólno-
ludzkie porozumienie" (nagrodę wręczył dn. 11 VII twórcom filmu
A. Wajdzie i J. Wójcikowi ambasador USA w Warszawie). Ponadto
28 II odbył się pokaz filmu w Waszyngtonie, zorganizowany przez
radcę ambasady PRL. (~~Per. poz.~~). 47
- 22 "W e s e l e" S. W y s p i a ń s k i e g o w U S A. Na za-
prośzenie amerykańskiego Instytutu Sztuki Teatralnej IASTA
udał się do New Yorku Erwin Axer, kierownik artystyczny Teatru
Współczesnego, aby wyreżyserować Wesele w teatrze studyjnym, po-
zostającym pod opieką instytutu. 13 IV Wesele w reżyserii Axera
zostało wystawione w New Yorku po raz pierwszy w języku angiel-
skim, w przekładzie F. Sobieniowskiego. 48
- 28 N a g r o d a p o l s k i e g o P E N - C l u b u z a
p r z e k ł a d y z l i t e r a t u r y p o l s k i e j
została przyznana włoskiemu poloniście prof. Carlo Verdianemu z
Florencji, autorowi przekładów utworów Krasińskiego, Mickiewicza
Dąbrowskiej (Ludzie stamtąd) oraz Antologii współczesnej poezji
polskiej wydanej w 1961 r. we Włoszech. 49
- 28 P o s i e d z e n i a T o w a r z y s t w a N a u k o w e g o
w T o r u n i u. Wydziału Filologiczno-Filozoficznego

W okresie od 28 II Wydział pod przewodnictwem T. Czeżowskiego odbył 3 posiedzenia, na których przedstawiono 8 prac. Komisja Filologiczna Wydziału pod przewodnictwem B. Nadolskiego odbyła 5 posiedzeń naukowych, na których zreferowano 7 prac, m. in.: K. Dąbrowska: Struktura artystyczna "Pałuby" Irzykowskiego (22 V), C. Niedzielski: Problematyka reportażu w polskiej krytyce literackiej dwudziestolecia (22 VI), A. Bartoszewiczówna: Dzieje terminu realizm w pierwszej połowie XIX wieku (23 X). Przy Wydziale pracowały cztery komitety redakcyjne: komitet "Roczników TNT" (wydano 3 prace), "Zapisek Historycznych" (ukazał się tom XXVII), "Studia Iuridica" i "Fontes".

Streszczenie referatów: "Sprawozdanie Towarzystwa Naukowego w Toruniu", z. 1 - 4. 50

28 C z t e r d z i e s t o l e c i e "K s i ą ż k i i W i e - d z y". W związku z czterdziestolecie wydawnictwa odbyła się w Warszawie Akademia. W imieniu KC PZPR sekretarz KC W. Jarosiński w referacie Zadania literatury naukowej i wytyczne polityki wydawniczej przedstawił i ocenił dorobek wydawnictwa. "Książka i Wiedza" jest kontynuacją wydawnictwa międzywojennego "Książka" (a po jego delegalizacji - "Tom") utworzonego i inspirowanego przez KPP, a następnie reaktywowanego w Lublinie w 1946 roku przez PPR (zob. ^{r. 1946} poz.). Zjednoczenie polskiego ruchu robotniczego doprowadziło w 1949 r. do zespolenia "Książki" z wydawnictwem "Wiedza" (zob. ^{r. 1949} poz.). Dorobek "Książki i Wiedzy" do 1962 r. wyniósł 6 126 tytułów wydanych w 175 mln. egz. Obejmuje on bogatą literaturę naukową szczególnie rozwijającą się po 1956 r. (w 1956 - 1961 wydano 674 prace współczesnych naukowców podczas gdy w latach 1951 - 1955 tylko 283 pozycje) - w tym dorobek naukowy Zakładu Historii Partii, który przyniósł po 1958 r. liczne prace syntetyczne i monograficzne,

wydania pism Róży Luksemburg, W. Kostrzewy oraz publikacje o najnowszych dziejach polskiego ruchu robotniczego (do r. 1962 wydano ok. 40 książek naukowych, popularnych i wspomnień o PPR, w r. 1962 w związku z rocznicą ukazało się takich pozycji ok. 50). Dorobek wydawnictwa obejmuje również prace filozoficzne i socjologiczne, przynoszące w latach ostatnich liczne próby rozwijania wielu nowych zagadnień na gruncie teorii marksistowskiej, prace religioznawcze i ateistyczne, a przede wszystkim - przekłady klasyków marksizmu. "Książka i Wiedza" wydała w języku polskim 37 tomów zbiorowych dzieł Lenina, 71 pozycji poszczególnych jego prac, pierwsze polskie wydanie 4 tomów Kapitału, 22 prace Marksa, dzieła ^{wybrane} Marksa i Engelsa a w przygotowaniu jest wydanie dzieł zebranych. W 1961 - 1962 przystąpiono do wydania serii Biblioteka Myśli Socjalistycznej, obejmującej prace wybitnych działaczy międzynarodowego ruchu robotniczego (m. in. w 1961 r. pisma Gramsciego) oraz Biblioteka Studiów nad marksizmem (w 1962 r. dwie pozycje: Z. Gachowski: Treść poznawcza wrażeń zmysłowych, G. Temkin: Karola Marksa obraz gospodarki komunistycznej). Dorobek wydawniczy "Książki i Wiedzy" obejmuje również liczne książki z zakresu literatury popularnej.

51

- Grupa poeticka Prom, założona w 1959 r. przy Radzie Okręgowej Związku Studentów Polskich w Lublinie, wydała almanach Prom (Wyd. Lubelskie). Autorzy Almanachu są lauretami kolejnych Turniejów Młodych Poetów Lublina: J. Biachuń, Z. Falkowski, H. Pająk, V. Szorc i N. Zachajkiewicz.

J.M. "Kamena", nr 7/8. - T. KŁAK. "Kamena", nr 9/10. -
S. KRYSKA. "Współcz.", nr 18.

52

- Konkurs na opowiadanie współczesne ogłoszony w r. 1961 przez "Nową Kulturę" i wydawnictwo

Książka i Wiedza. Na konkurs nadesłano ok. 400 prac. Plonem konkursu jest opublikowany w 1962 r. zbiorowy tom 18 opowiadań, obejmujący trzy prace nagrodzone: A. Strońskiej, L. Proroka i A. Szypulskiego, oraz wszystkie utwory wyróżnione. Dorobek konkursu omawia we wstępie M. Jarochońska.

B. KOGUT: Rekonesans na zapleczu. "Życie liter.", nr 36. -
Z. PĘDZIŃSKI: Kłopotliwy "temat wolny". "Współcz.", nr 13. - Z.
ŻABICKI: Próby, próby, próby... "Nowe Książki", nr 19.

53

- "P i s a r z e ś w i a t a M i c k i e w i c z o w i. W r. 1955 na kongresie PEN-Clubów Jan Parandowski w imieniu polskiej delegacji zwrócił się do obecnych tam twórców z wezwaniem, by zechcieli z okazji stulecia Adama Mickiewicza napisać swe refleksje na temat wielkiego poety. Wypowiedzi wielu twórców i tłumaczy Mickiewicza ukazały się w tomie zbiorowym pod redakcją J. Parandowskiego pt. Pisarze świata Mickiewiczowi (Czytelnik), obejmując twórców narodowości angielskiej, australijskiej, bułgarskiej, chińskiej, francuskiej, greckiej, hinduskiej, obywateli Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Turcji, Węgier, Włoch i narodów radzieckich. Teksty ukazały się w językach oryginałów oraz po polsku, opatrzone notami biograficznymi o autorach.

54

- R o c z n i c e k u l t u r a l n e p o ś w i ę c o n e p a -
m i ę c i w y b i t n y e t w ó r c ó w. Ogólnopolski Komitet
Pokoju w okresie ^{od} lutego do grudnia 1962 r. zorganizował zgodnie z
uchwałą Światowej Rady Pokoju 8 rocznic kulturalnych w zakresie
literatury: 150 rocznicę K. Dickensa (zob. ⁽¹⁷⁵⁾ poz.), 100 rocznicę
urodzin klasyka literatury amerykańskiej O. Henry'ego (W. S. Por-
tera), 150 rocznicę urodzin filozofa i pisarza A. I. Herzena,
300 rocznicę B. Pascala, 250 rocznicę urodzin J. J. Rousseau

(zob. poz. 188), 1250 rocznicę urodzin chińskiego poety Tu Fu z dynastii Tang, 100 rocznicę urodzin hinduskiego filozofa i reformatora społecznego ^{ie} Virekananda oraz 400 rocznicę urodzin dramaturga hiszpańskiego Lope de Vega. Urządzano odczyty i wieczory literackie, oraz zaplanowano wydawnictwa omawiające życie i dzieła tych pisarzy i uczonych. 55

MARZEC

1 Konkurs na widowisko telewizyjne obrazujące działalność i walkę PPR zorganizowany w styczniu przez Komitet do Spraw Radia i Telewizji. Pierwszą nagrodę otrzymał A. Wydrzyński za utwór: Środek nieba, drugą - L. Pasternak za utwór: Płatne pachołki Rosji, trzecią - B. Witek-Świnarska za utwór: Pierwsza koniugacja. 56

3 Nagrody tygodnika "Polityka" za najlepsze prace z najnowszej historii Polski opublikowane w 1961 roku. W dziale prac naukowych i popularnonaukowych jury przyznało trzy drugie nagrody, które

✓ w składzie: H. Altman, T. Daniszewski, B. Leśnodorski, Cz. Madejczyk, M. F. Rakowski i M. Turski

VERTE!

cji. W dziale wspomnień, przekazów dokumentarnych i pamiętników dwie drugie nagrody otrzymali: M. Kamińska za pamiętnik Ścieżkami wspomnień i S. Rodak za opracowania i wspomnienia pt. Maszczą chłopskie bataliony. 57

4 Zmarł w Warszawie Edward Marzec (ur. 1914), poeta, pisarz i publicysta, były wiceminister Kultury i Sztuki. ^{Informacje} Dane bio-bibliograficzne podaje Słownik współczes-

nych pisarzy polskich, t. II, s. 444 - 445). 4 III 1963 odbył się w Komitecie Naczelnym ZSL w Warszawie wieczór literacki poświęcony twórczości zmarłego pisarza.

A. OLCHA: Wspominam E. Marca. "Praca świetl.", nr 4 s. 1 - 4. - J. SZCZAWIEJ. "Dz. lud.", nr 57.

58

- 6 Posiedzenia Wrocławskiego Towarzystwa Nauk, Wydziału Nauk Filologicznych. W okresie od 6 marca do grudnia 1962 Wydział odbył 7 zebrań naukowych na których przedstawiono m. in. prace: L. Szczerbińska: Duma staropolska (10 IV), J. Cieślikowska: Wiersze Marii Konopnickiej dla dzieci (10 IV), J. Trzynadłowski: Metamorfozy powieści (30 X). Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa przy Wydziale odbyła 6 zebrań, a Wydział Nauk Historyczno-Filozoficznych 9 zebrań.

Streszczenia prac: "Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Nauk" 1964 z. 17.

59

- 8 Dyskusja o polskiej anarchii. Dyskusję rozpoczął artykuł P. Jasienicy ("Przegląd Kulturalny" nr 10), którego teza brzmiała: nieprawda, że źródłem anarchii, która przyczyniła się do upadku Polski historycznej była "narodowa skłonność do nadużywania wolności", natomiast źródłem jej było "nadużywanie władzy przez rządzących". Tezie tej przeciwstawiało się wielu dyskutantów, a m. in. J. Bardach, który w artykule: Polska anarchia czy anarchia w Polsce wskazał, że nie można mówić o anarchii polskiej w ogóle, można natomiast mówić "o anarchii możnowładczej lub szlacheckiej". To klasy i poszczególne warstwy społeczne - zdaniem J. Bardacha - anarchizowały życie państwa i narodu, broniąc swoich pozycji w procesach rozwojowych.

Dyskusja ciągnęła się przez szereg numerów "Przeglądu Kulturalnego" i obfitowała w wypowiedzi wielu wybitnych publicystów i historyków a m. in. W. Bieńkowskiego, M. Wańkowicza, S. Mackiewicza (z ~~ogólną~~ tezą, że anarchia w Polsce płynęła z umiłowania wolności), H. Samsonowicza i F. Ryszki.

J. BARDACH: Polska anarchia czy anarchia w Polsce? "Prz. kult.", nr 12. - W. BIENKOWSKI: 10 przykazań przeciwko anarchii. "Prz. kult.", nr 20. - M. CZERWIŃSKI: Anarchizm społeczny. "Prz. kult.", nr 19. - J. DĄB-KOCIÓŁ: Ani z soli ani z roli. "Prz. kult.", nr 17. - A. GELLA: Anarchia i wolność. "Prz. kult.", nr 13. - A. GIEYSZTOR: Anarchologia. "Prz. kult.", nr 17. - H. JABŁOŃSKI: Destructor tyrannorum. "Prz. kult.", nr 18. - P. JASIEŃNICA: Polska anarchia. "Prz. kult.", nr 10. - S. CAT-MACKIEWICZ: Anarchia była, ale płynęła z umiłowania wolności. "Prz. kult.", nr 13. - S. RYSZKA: Czy rzeczywiście anarchia? "Prz. kult.", nr 15. - H. SAMSONOWICZ: Poszukiwanie anarchii. "Prz. kult.", nr 14. - M. WAŃKOWICZ: Na marginesie dyskusji. "Prz. kult.", nr 17. - M. WAŃKOWICZ: Źródła anarchii. "Prz. kult.", nr 11. - A. ZAJĄCZKOWSKI: Sąsiedztwo i Rzeczpospolita. "Prz. kult.", nr 19.

60

10 Jubileusz Stanisława Pigońa - pięćdziesięciolecia pracy naukowej i trzydziestolecia działalności pedagogicznej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Uroczystości jubileuszowe odbyły się w gmachu PAN w Krakowie. Profesor dr Pigoń udekorowany został złotą odznaką "za pracę społeczną dla miasta Krakowa". Referat o działalności naukowej jubilata wygłosił Kazimierz Wyka, podkreślając m. in. wybitne zasługi

profesora Pigoń na polu badań nad twórczością Mickiewicza, Fredry, Żeromskiego i literatury ludowej. W grudniu 1961 Komisja Historycznoliteracka PAN w Krakowie wydała Księgę Pamiątkową ku czci profesora Stanisława Pigoń, na którą oprócz obejmującej ponad 1 000 pozycji bibliografii złożyło się 51 studiów i rozpraw napisanych przez kolegów i uczniów.

A. GRODZICKI: Mój profesor. "Życie Warsz.", nr 58. -
S. JAWORSKI: Jubileusz pięćdziesięciolecia pracy naukowej S. Pigoń. "Ruch liter.", z. 3. - J. KIJAS: Jubileusz prof. S. Pigoń, "Polonist.", nr 3. - A. KIJOWSKI: Profesor. "Prz. kult.", nr 13. - Z. LIBERA: Profesor S. Pigoń. "Polonist.", nr 3. -
Z. LIBERA: S. Pigoń - pół wieku pracy naukowej. "Życie Warsz.", nr 59. - H. MARKIEWICZ: Przemówienie. "Ruch liter.", z. 3^{105-107.} -
S. SŁUPEK: Zawsze do Kambornii. "Wieści", nr 11. - T. SYGA: W hołdzie S. Pigońowi. "Stolica", nr 12. - C. ZGORZELSKI: Profesor S. Pigoń. "Tyg. powsz.", nr 10. #

o profesorowi S. Pi-
goń - na ju-
reż.

61

9 P r e m i e r a f i l m u "N ó ż w w o d z i e"
w kinie Atlantic w Warszawie. Reż. R. Polański, scen. R. Polański, J. Skolimowski i J. Goldberg, zdjęcia J. Lipman, muz. K. T. Komeda. 16 X - 3 XI film reprezentował kinematografię polską na Festiwalu Filmowym w Londynie i zdobył sobie duże uznanie za granicą. Demonstrowany poza konkursem na międzynarodowym festiwalu filmowym w Wenecji film zdobył międzynarodową nagrodę krytyki FIPRESCI.

Kameralny dramat psychologiczny /dzieje banalnego weekendu gdzieś na jeziorach w wykonaniu trzech osób/ który wywołał dość sprzeczne oceny recenzentów, poczynając od ^{głosów} słów zdecydowanie negatywnych, aż do zdecydowanie aprobatywnych. Podczas gdy recenzent "Życia Warszawy" S. Grzelecki odmówił filmowi wszelkiej wartości /"weekendowa historia" przynosząca "niby psychologię niby konfliktów", którą nie warto się zajmować/ inni krytycy /J. Płażewski, Z. Kałużyński/ podkreślali wysokie walory filmu. "Nóż w wodzie" - pisał J. Płażewski - spowodował znamienne dezorientację krytyki. Podobna dezorientacja jest zwykle dowodem, że pojawiło się coś nowego, co wstrząsa tradycyjnymi kryteriami oceny". Jednakże wiele głosów, podkreślając wysokie walory artystyczne filmu, zarzuciło reżyserowi Polańskiemu oderwanie filmu od konkretnej rzeczywistości, osadzenie bohaterów i akcji w sytuacjach pozbawionych określonej specyfiki społecznej itp. "Temu filmowi - pisał B. Michałek - brak czegoś bardzo istotnego. Z całej materii psychologicznej, moralnej, społecznej określającej /bohaterów/ autor wyciągnął jedną, jedyną nitkę /.../ O ile silniejszy i prawdziwszy byłby ten film, gdyby nie był tak wysterelizowany z tego wszystkiego co otacza bohaterów: co jest poza nimi, poza jachtem i samochodem". obrońcy filmu /np. Z. Kałużyński/ wskazywali na jego akcenty satyryczne trafnie wymierzone w pewne zjawiska w naszym życiu społecznym, takie jak kult ideałów konsumpcyjnych, fałszywe pojęcia awansu życiowego itp. Film wywołał bardzo pozytywne oceny krytyki w wielu krajach zachodnich i był kandydatem do nagrody amerykańskiej tzw. "Oskara".

E. BRYLL. "Współczesność", nr 7. - S. GRZELECKI. "Życie Warsz.", nr 7. - Z. KAŁUŻYŃSKI: W klimacie niezdrowego dobrobytu. "Polit.", nr 11. - S. MANTURZEWSKI. "Film", nr 14. - B. MICHAŁEK: Sztuczne serca. "Nowa Kult.", nr 12. - J. PŁAŻEWSKI: O nieautentyzmie. "Przegl. kult.", nr 12.

24 P r a p r e m i e r a s z t u k i "K r u c j a t a"
K r z y s z t o f a C h o i ń s k i e g o w T e a t r z e A t e n e u m
w W a r s z a w i e . R e ż . J . B r a t k o w s k i , s c e n . K . Z a c h w a t o w i c z . P r e d s t a -
w i e ń 4 6 , w i d z ó w 1 3 6 2 1 .

Debiut dramatyczny uznany w krytyce za jeden z dwóch najważniejszych debiutów teatralnych 1962 roku. "Jest to debiut dość niezwykły" - pisał ~~pisał~~ ^{użył} J. Kłossowicz - ~~Dwudziestoletni chłopak~~ napisał sztukę dramatyczną w pełni dojrzałą, zręcznie zbudowaną, bez pustych miejsc, z dobrze postawionymi, choć nie dającymi zbyt wielkiego pola do popisu rolami. I to jest naprawdę wielka zdobycz "Konkursu Debiutów Dramatycznych" zorganizowanego przez Teatr Ateneum. Odkryty został na ogół rzadki w naszej literaturze dramaturg ^z prawdziwego zdarzenia[...]. Zarazem przykład Krucjaty pokazuje wyraźnie, że cały antyteatr, próby przebudowy dramatu, podjęte w ostatnim dziesięcioleciu, zastąpienie akcji działaniem się, rozbicie dialogu, zamiłowanie do groteski[...]. przestały być modą atrakcyjną przede wszystkim dla młodych, stały się teatralnym stylem epoki[...]. Choiński wyróżnia się pośród wielu[...]. właśnie czystym, tradycyjnym warszatem, umiarem, poprawnością[...]. Ale poza

tym w Krucjacie jest już niewiele.⁴

J. KŁOSSOWICZ: Debiut. "Prz. kult.", nr 12. - J. KOENIG: Jeszcze jedna Ifigenia. "Nowa Kult.", nr 13. - J. KOTT. "Teatr", nr 9. - Jaszcz /J. A. SZCZEPAŃSKI/. "Trybuna Ludu", nr 75. 63

- 17 S y m p o z j u m "L i t e r a t u r a w o b e c p r z e m i a n w s i" w Warszawie, zorganizowane przez "Tygodnik Kulturalny" i Zarząd Główny ZLP. W spotkaniu wzięło udział 120 pisarzy, publicystów, socjologów i działaczy kulturalnych. Referaty wygłosili: D. Gałaj, B. Gołębiowski i S. Lichański. (Sprawozdanie: D. Gałaj. "Tygodnik Kulturalny", nr 9). 64

- 25 D y s k u s j a o r o l i p o e z j i w s p ó ł c z e s n e j w s z k o l e. Centralnym zagadnieniem dyskusji (rozpoczętej w "Nowej Kulturze" w 1961 r. - zob. poz.) była sprawa recepcji nowej poezji przez nauczycieli licealnych - polonistów. Większość nauczycieli polonistów występowała przeciwko nowym utworom poezji współczesnej, ustosunkowując się nieprzychylnie zwłaszcza wobec najmłodszych prób poetyckich.

A. KAMIENSKA: Poetom wstęp wzbroniony. "Nowa Kult.", nr 12. - A. CHRZĄSZCZYŃSKI: Poeta! - proszę wejść! "Nowa Kult.", nr 25. - A. KAMIENSKA: Od Kochanowskiego do szkolnego mecenatu poezji współczesnej. "Nowa Kult.", nr 26. 65

27 "Światowy Dzień Teatru". Zgodnie z uchwałą IX Kongresu Międzynarodowego Instytutu Teatralnego dzień 27 marca ogłoszono "Światowym Dniem Teatru". W wielu placówkach teatralnych w kraju odbyły się utoczyste premiery, spotkania aktorów z widzami, prelekcje i odczyty. 67

- Delegacja Polski na Walnym Zjeździe Unii Pisarzy Europejskich we Florencji. Polskę reprezentowali: J. Iwaszkiewicz, J. Putrament i A. Międzyrzecki. Tematem obrad był stosunek literatury do filmu, radia i telewizji. W skład komitetu naczelnego wszedł J. Iwaszkiewicz. 68

25

Nagrody ZAIKS-u dla twórczości związanej z filmem otrzymali: J. Hen - za adaptację i dialogi filmu Kwiecień, S. Różewicz i T. Różewicz - za scenariusz filmu Świadectwo urodzenia; J. Rybkowski i L. Kruczkowski za scenariusz filmu Dziś w nocy umrze miasto; S. Mantuśzewski za scenariusz filmu Dwa oblicza Boga; J. Bossak za scenariusz filmu Wrzesień; K. Małcużyński i J. Kasprzycki za komentarz do filmów Polskiej Kroniki Filmowej, J. Kaden za scenariusz filmu Kulisy bajki; J. Fuchs i L. Perski za scenariusz filmu Notatnik kanadyjski; M. Sieński za scenariusz filmu Człowiek przeciwko sobie; M. Ussorowski za scenariusz filmu Kryształ i barwy ochronne zwierząt; W. Giersz za scenariusz filmu Mały western i J. Lenica za scenariusz filmu Nowy Janko Muzykant. 66

WRZESIEŃ

1 Międzynarodowa konferencja lin-

g w i s t ó w w Warszawie z udziałem uczonych z krajów socjalistycznych oraz Szwecji. Konferencja była przygotowaniem do V Międzynarodowego Zjazdu Sławistów, który odbył się w 1963 r. w Sofii. W czasie konferencji uchwalono projekt wspólnego przygotowania przez akademie ZSRR i Polski monografii o terminologii językoznawczej wybitnego uczonego polskiego, współtwórcy współczesnej lingwistyki - Jana Baudouina de Courtanay.

69

- 5 Zmarła w Warszawie Jadwiga Wajdel-Dmochowska (ur. 1893), tłumaczka, autorka książek o dawnej Warszawie, posiadająca w swoim dorobku ok. 50 tomów przekładów z literatur obcych. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Rocznik Literacki 1962 s. 521 - 522).

J. FRUHLING. "Życie Warsz.", nr 85. - P. HERTZ. "Stolica", nr 23. - S. PODHORSKA-OKOŁÓW "Twórczość", nr 6 s. 158 - 159.

70

- 7 Premiera sztuki "Historia o chwalebnym zmartwychwstaniu pańskim" Mikołaja z Wilkowiecka w Teatrze Narodowym. Oprac. dramaturgiczne i reż. - K. Dejmek, scen. A. Stopka. Przedstawień 34, widzów 25 094. Sztuka ta, spisana na podstawie starych tekstów wielkanocnych misterii przez częstochowskiego mnicha Mikołaja z Wilkowiecka ok. r. 1575 i uzupełniona tekstami zaczerpniętymi z innych dzieł pisarzy staropolskich, zdobyła wielkie powodzenie i uznanie wśród widzów i krytyki. Wystawiona uprzednio w Teatrze Nowym w Łodzi została w 1962 r. przeniesiona do Warszawy i uznana według zgodnej opinii krytyki za drugie obok Kariery Artura Ui (zob. poz. 4) wybitne wydarzenie teatralne roku. "Przedstawienie zaskoczyło wszystkich nieoczekiwanym urokiem widowiska epickiego, niezwykle właściwie nowo-

e z e s n e g o, a przecież tak głęboko tkwiącego w ludowych i narodowych tradycjach polskiej sztuki" - pisał R. Szydlowski.

~~(w artykule Teatry dramatyczne w sezonie 1961/62, (Warszawa)~~

~~Sceny Polakina 1961/1962, nr 174)~~ Wybrane jako jedno z siedmiu najlepszych przedstawień 1962 r. w ankiecie Klubu Krytyki Teatralnej oraz uznane za najlepsze przedstawienie w teatrach warszawskich w plebiscycie czytelników "Kurieru Polskiego". Za adaptację tej sztuki K. Dejmek otrzymał w lipcu nagrodę I stopnia Ministra Kultury i Sztuki (zob. poz. 128). ^{W grudniu 1962 r.} Teatr Narodowy wystąpił z Historią o chwalebnym zmartwychwstaniu w Moskwie i Leningradzie.

M. CZANERLE: Misterium Dejmkę. "Nowa Kult.", nr 2. - J. KOTT: Historia o chwalebnym zmartwychwstaniu Teatru Narodowego. "Prz. kult.", nr 16. - R. SZYDLOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 100. - M. ŻMI-GRODZKA. "Polonist.", nr 7. 1
72

- 7 O d s ł o n i ę c i e r z e ź b y M a r i i K o n o p n i e - k i e j dłuta A. Piotrowca na dziedzińcu Domu Chłopa w Warszawie w związku ze studwudziestolecie urodzin poetki. 2
73
- 7 D z i e s i ę c i o l e c i e d z i a ł a l n o ś c i P o l - s k i e j A k a d e m i i N a u k. W związku z przypadającą 24 maja 1962 r. rocznicą PAN odbyło się zebranie plenarne poświęcone ocenie dziesięcioletniego dorobku. Referat obrazujący wzrost aktywności PAN w zakresie humanistyki w ciągu minionych lat istnienia Akademii wygłosił Sekretarz Wydziału I S. Żółkiewski. W swoim referacie Żółkiewski postawił i uzasadnił tezę, że prowadzenie w obrębie Akademii placówek naukowych zajmujących się badaniami humanistycznymi sprawało się w dotychczasowej praktyce jako forma badań potrzebna i pożyteczna dla rozwoju nauk społecz-

nych w Polsce. Natomiast wzrost kadr naukowych był raczej dość powolny. W latach 1952 - 1962 uzyskało w placówkach Wydziału stopień doktora 138 pracowników, tytuł docenta 48, profesora nadzwyczajnego - 23, profesora zwyczajnego - 9. Produkcja wydawnicza zwiększyła się od 240 arkuszy w r. 1953 do 4 500 arkuszy w r. 1962~~X~~ i obejmuje 70 tytułów serii wydawniczych i czasopism. Szczególną zasługą placówek Wydziału I jest wielkiej wartości robota dokumentacyjna (wydawnictwa leksykograficzne, bibliograficzne, encyklopedyczne). Natomiast pewne opóźnienie daje się odczuć w opracowywaniu "wielkich syntez" w poszczególnych gałęziach wiedzy. Pozostałe dziedziny pracy naukowej placówek PAN-u dają efekty w postaci opracowań o charakterze monograficznym czy przyczynkowym. Brakiem jest niedostatek takich prac dotyczących współczesności, choć i w tej dziedzinie podjęto pewne wysiłki (m. in. powołano dwa komitety, z których jeden zajmuje się problemami gospodarczymi i społecznymi Polski Ludowej, a drugi badaniami nad kulturą współczesną, przede wszystkim - masową). Jedną z istotnych i koniecznych spraw jest również podjęcie środków zmierzających ku integracji nauk społecznych, a stąd - współdziałania między poszczególnymi dyscyplinami.

W dyskusji po referacie udział wzięli profesorowie: T. Mantuffel, S. Arnold, W. Doroszewski, J. Starzyński i W. Antoniewicz. Następnie odbyły się wybory nowych członków-korespondentów PAN (prof. K. Dobrowolski i E. Rosset) oraz przyjęto wniosek IBL o wydanie doc. dr M. Janion oraz doc. dr M. Żmigrodzkiej tytułów profesora nadzwyczajnego.

W maju 1962 r. dziesięciolecie Polskiej Akademii Nauk uczczono przez wydanie numeru specjalnego "Sprawozdań i prac naukowych Wydziału Nauk Społecznych" (z. 1/2), na którego treść składają się sprawozdania z działalności Placówek Wydziału I PAN

oraz Komitetów Naukowych tegoż Wydziału od chwili ich powstania (m. in. sprawozdanie IBL s. 7 - 14, oraz Komitetu Nauk o Literaturze s. 148 - 151). 17 XI na plenarnym posiedzeniu Wydziału I PAN prof. K. Wyka przedstawił referat Młoda Polska jako problem i model kultury. (Streszczenie: "Sprawozdania z prac naukowych Wydziału Nauk Społecznych", z. 5 s. 5 - 10. Druk całości: "Pamiętnik Literacki" 1963 z. 2).

3
74

9 Film "Matka Joanna od Aniołów" reż. J. Kawalerowicza według opowiadania J. Iwaszkiewicza uzyskał Nagrodę Polskiej Krytyki Filmowej ("Syrenka"), w marcu - doroczną nagrodę ("Złota Kaczka") czytelników tygodnika "Film" za najlepszy obraz 1961 r., a 22 VII - twórcy filmu: J. Kawalerowicz i J. Wójcik otrzymali nagrodę I stopnia Ministra Kultury i Sztuki, przyznawaną za twórczość filmową w latach 1960 - 1962.

4
75

11 Wystawa poświęcona pamięci Ignacego Fika została otwarta w Krakowie. Na ^kespozycję złożyły się wiersze, rękopisy oraz fotokopie artykułów Fika w czasopismach konspiracyjnych "Polska Ludowa" i "Trybuna Ludowa".

5
76

14 - 16 I Ogólnopolski Zjazd Młodych Krytyków Teatralnych obradował w Warszawie z inicjatywy Klubu Hybrydy, Warszawskiego Klubu twórczego Młodych oraz redakcji dwutygodnika "Teatr". Zjazd miał charakter seminaryjny. Referaty wygłosili: J. Szymkiewicz: Blaski i cienie pracy krytyka na prowincji, oraz E. Csató: Z warsztatu krytyka teatralnego.

76

16 Zmarła w Łodzi Halina Maria Dąbrowska (ur. 1894), powieściopisarka. (Informacje bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t.

I s. 407 - 409, Rocznik Literacki 1962 s. 520 - 521.

J. KOPROWSKI. "Dz. łódz.", nr 98. - S.P.-O. /S. PODHORSKA-OKOŁÓW/. "Twórcz.", z. 7 s. 165. 7
78

16 Konkurs na reportaż literacki o młodych budowniczych wielkich obiektów w Pięciolatkę, ogłoszony w r. 1961 przez Komitet Centralny ZMS, wydawnictwo "Iskry" i pismo "Współczesność". W konkursie wzięło udział 21 autorów. Jury pod przewodnictwem J. Putramenta, w składzie: B. Czeszko, B. Drozdowski, W. Adamski, T. Jankowska, S. Kuszewski, J. Lenart i W. Zalewski postanowiło pierwszej nagrody nie przyznać. Dwie równorzędne drugie nagrody (w wysokości 7 tys. zł) otrzymali: K. Bosek za reportaż Czyhanie i R. Karpiński za reportaż Ucieczka z kręgu ciemności. Dwie równorzędne trzecie nagrody (w wysokości 5 tys. zł) otrzymali: J. Cieszewski za reportaż Krety i J. Ratajczak za reportaż Wyrodek. (Druk prac nagrodzonych II nagrodą: "Współczesność", nr 9).

17 Piętnastolecie wydawnictwa MON.
W Warszawie otwarto wystawę poświęconą dorobkowi Wydawnictwa, które początkowo było placówką wydawniczą "Prasy Wojskowej", a następnie zostało przekształcone w "Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej". Rozpoczęło swoją działalność w roku 1947 pracą zbiorową Ludzie Pierwszej Armii. W ciągu piętnastu lat istnienia ukazało się nakładem MONu 2 670 tytułów książkowych o łącznym nakładzie 36 350 tys. egzemplarzy. Wydawnictwo nie ogranicza się tylko do prac o tematyce wojskowej, lecz uwzględnia również literaturę piękną, przekłady, publicystykę i książki popularnonaukowe. O poczytności książek MON świadczy wysokość nakładów, osiągnięta przez poszczególne pozycje. I tak np. Pokój

na poddaszu Wandy Wasilewskiej rozszedł się w rekordowym nakładzie 320 tys., a książka Janiny Broniewskiej O człowieku, który się kulom nie kłaniał w 250 tys. egzemplarzy. 79
80

27 D w u d z i e s t o l e c i e ś m i e r c i J u l i a n a B r u n a. W warszawskim Domu Dziennikarza, który nosi jego imię, odbyło się uroczyste zebranie połączone z rozdaniem nagród im. Bruna za rok 1961. W zebraniu wzięli udział - sekretarz KC PZPR W. Jarosiński, kierownik Biura Prasy KC A. Starewicz, kierownik Zakładu Historii Partii KC T. Daniszewski oraz rodzina Bruna. O życiu i działalności rewolucyjnej i publicystycznej Bruna mówili: M. Korotyński, J. Kowalski i C. Bobińska. Nagrody imienia ^{Juliana} Bruna za r. 1961 otrzymali: I - Bronisław Gołębowski /czasopismo "Zarzewie"/, dwie równorzędne drugie: Czesław Czechowicz /"Głos Koszaliński"/ i Krzysztof Krause /"Sztandar Młodych"/. W tym samym dniu I sekretarz ambasady PRL w Moskwie Adam Korzeniowski złożył na grobie Juliana Bruna w Saratowie wieniec i wygłosił przemówienie. 80

27 Z m a r ła w P o z n a n i u M a r i a W i c h e r k i e - w i c z o w a (ur. 1875), autorka licznych szkiców i studiów związanych z regionem wielkopolskim. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Rocznik Literacki 1962 s. 529 - 530).

T. KRASZEWSKI. "Kron. Miasta Pozn.", z. 4 s. 93 - 95. 1
82

28 Z m a r ł w W a r s z a w i e W ł a d y s ł a w Z a m b r z y c k i (ur. 1891), powieściopisarz, felietonista i dziennikarz. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. III s. 577; Rocznik Literacki 1962 s. 530 - 531).

S. BIAUT. "Tyg. powsz.", nr 28. - S. LICHANŃSKI. "Więź", z. 6 s. 163 - 168. - A. PIOTROWSKI. "Życie i Myśl", z. 7/8 s. 217. - S.P.-O. /S. PODHORSKA-OKOŁÓW/. "Twórczość", z. 7 s. 164 - 165. - (ts) /T. SYGA/. "Stolica", nr 19. 2
87

MAJ

- 2 Jan Parandowski wiceprezesem Federacji PEN-Clubu, wybrany na posiedzeniu Komitetu Wykonawczego Federacji w Brukseli. Parandowski jest prezesem polskiego PEN-Clubu od około 30 lat. 3
84
- 3 - 6 Dziesiąty Zjazd Kół Naukowych Młodych Polonistów w Krakowie. Tematem obrad były "początki powieści polskiej oraz proza polska XX wieku". Z kilkudziesięciu wygłoszonych na zjeździe referatów, reprezentujących wszystkie ośrodki uniwersyteckie w kraju, uznano za najlepsze i wyróżniono nagrodami Ministra Szkół Wyższych dwa referaty: M. Sprusińskiego (UJ): Powieść w klamrach historii ("Czarne skrzydła" Kadena-Bandrowskiego) oraz M. Książek (UW): Funkcje konstrukcji stylistycznych w narracji powieściowej na przykładzie "Granicy" Z. Nałkowskiej.

Ponadto wyróżniono prace: M. Jakobówny i A. Zamorskiej (z Un. Wrocławskiego): Próba nowego odczytania "Poganki" N. Żmichowskiej (Nagroda Ministra Oświaty), M. Podgórskiego (KUL): Główne problemy analizy "Medalionów" Z. Nałkowskiej (Nagroda Rektora UJ), A. Palusińskiej (Un. Łódzki): Z zagadnień tzw. "maniery obiektywnej" T. Borowskiego (Nagroda Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie), K. Dmitruka (Un. im. Curie-Skłodowskiej): Z problematyki młodej prozy polskiej lat 1956-59 (nagroda redakcji "Życia Literackiego" za najlepszy referat

o tematyce współczesnej), S. Sękowskiego (Wyższa Szkoła Pedagogiczna): Sen i halucynacja w twórczości A. Struga (Nagroda Wydziału Kultury w Krakowie) i Z. Kowalika (UJ): Przechodzenie impresjonizmu w ekspresjonizm na przykładzie "Oziminy" W. Berenta (Nagroda Zrzeszenia Studentów Polskich).

W większości referatów wygłoszonych na Zjeździe przeważał typ analizy strukturalnej. Uczestnicy - co podkreślono w sprawozdaniach zjazdowych - wykazali duże opanowanie narzędzi badawczych, wrażliwość na najbardziej subtelne konstrukcje stylistyczne i rzadziej - umiejętność rozwikłania ich funkcji. Nie znalazła natomiast na zjeździe swego wyrazu problematyka ogólniejsza, poszukująca dla każdego badanego zjawiska literackiego szerszego kontekstu humanistycznego i historycznego.

A. MENCWEL: Ze Zjazdu Polonistów. "Współcz.", nr 11. -

S. STANUCH: Zjazd młodych polonistów w Krakowie. "Życie liter.", nr 19. 4
87

3 - 20
(na wsi do
końca mie-
siąca)

D n i O ś w i a t y, K s i ą ż k i i P r a s y były obchodzone pod hasłem "Polska piękna, gospodarna i kulturalna". Centralne obchody związane były z tradycyjnymi kiermaszami książki w kolejne niedziele (6, 13 i 20 V). Program objął m. in. obchody Tygodnia Ziemi Zachodnich i Północnych, Roku Ziemi Kieleckiej, Ziemi Mazowieckiej i Dziesięć wieków Gdańska, uroczystości jubileuszowe B. Prusa (por. poz. 96) i M. Dąbrowskiej (por. poz. 93) oraz inaugurację Festiwalu Kulturalnego Młodzieży Pracującej Miast i Wsi. Obchodzone w 1962 r. "Dni" stały się nie tylko okazją do nasilenia różnych imprez oświatowych i kulturalnych (odbyły się tradycyjne spotkania z literatami, dyskusje, odczyty, wystawy i konkursy), lecz przyspieszyły także powstanie nowych szkół, bibliotek, kin itp. Wyniki "Dni" w 1962 r. przekroczyły

znacznie wyniki z 1961 roku. W okresie tym powstało, głównie na wsi 945 placówek kulturalnych, 528 bibliotek i punktów bibliotecznych, 158 czytelni, 82 kluby i kawiarnie klubowe, 69 świetlic, 11 wiejskich domów kultury, 49 kin oświatowych i in. placówek. Zorganizowano 46 kiermaszy wojewódzkich, 392 powiatowych i ok. 400 na wsi. 11 V Przewodniczący Rady Państwa A. Zawadzki udekorował w Belwederze 155 zasłużonych działaczy kultury. Ustanowiono: Dzień Działacza Kultury obchodzony co roku 13 maja i odznakę: Zasłużonego działacza kultury. W ramach "Dni" otwarto 5 V w Pałacu przy pl. Krasińskich w Warszawie wystawę: Osiem wieków piśmiennictwa polskiego w zbiorach Biblioteki Narodowej (najstarszym eksponowanym zabytkiem był Rocznik Świętokrzyski z połowy XII wieku).⁵
86

- 6 P r e m i e r a s z t u k i: "F r a n k V" F r i e d r i -
c h a D ũ r e n m a t t a w Teatrze Dramatycznym w Warszawie.
Reż. K. Swinarski, scen. K. Swinarski i E. Starowieyska, insce-
nizacja J. Goliński, tłum. I. Krzywicka. Przedstawień 41, wi-
dów 22 729.

Kolejne przedstawienie Teatru Dramatycznego specjalizują-
cego się w pracy nad twórczością Dürrenmatta, z wybitną aktorką
Teatru Żydowskiego I. Kamińską, która wystąpiła gościnnie w
tym spektaklu.

Jedno z siedmiu przedstawień wytypowanych jako najlepsze
przedstawienie 1962 r. w ankiecie rozpisanej przez Klub Krytyki
Teatralnej. Sztukę wystawiły w 1962 r. jeszcze dwa teatry: w
Gdańsku Teatr "Wybrzeże" w reż. J. Golińskiego oraz na Festiwalu
Teatrów Polski Północnej w Toruniu uznane za najlepsze przed-
stawienie 1962 r. (I nagroda). Przedstawienie uznano w krytyce
za zjawisko pokrewne twórczości B. Brechta.

J. S. SITO: Ciężkie dziedzictwo. "Teatr", nr 14. - Jaszcz
/J. A. SZCZEPAŃSKI/. "Tryb. Ludu", nr 128. - A. WIRTH: Od Bre-
chta do Dürrenmatta. "Nowa Kult.", nr 20. - E. WYSIŃSKA: Kon-
frontacje: Dürrenmatt z wariacjami. "Dialog", z. 8 s. 150 - 157.

86

6 Konkurs na nowelę lub opowiadanie,
ogłoszony w lipcu 1961 r. przez czasopismo "Widnokreśli". Na
konkurs nadesłano 225 prac. Jury pod przewodnictwem L. Krucz-
kowskiego przyznało dwie równorzędne drugie nagrody, (po 10 tys.

✓ w składzie: J. Broniewska, O. Dłuski, A. Lam, A. Minkowski,
M. Szulczewski i W. Żukrowski

VERTE!

matu, A. Strońska za pracę Cierpliwość i B. Dubieński za pracę
Most. Omówienia konkursu: W. Żukrowski. "Widnokreśli", nr 6 s.
44 - 45; A. Lam. "Widnokreśli", nr 7 s. 50 - 52.

7
87

7 - 9 Współpraca kulturalna między Pol-
ską a U S A. W sprawie wzajemnych stosunków naukowo-kultu-
ralnych odbyła się konferencja w Jabłonie pod Warszawą.

88

12 Premiera: "Król Ryszard II" W. Shake-
speare'a w Teatrze Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze.
Reż. M. Okopiński, scen. J. Werpachowski, muz. F. Woźniak,
przekład J. Łowiński, współpraca literacka S. Hebanowski. Prze-
dstawień 11, widzów 3 608 (w siedzibie) oraz przedstawień 13,
widzów 3 929 (w objeździe).

Jedna z najrzadziej granych kronik historycznych Szekspira
wystawiona w inscenizacji Teatru Ziemi Lubuskiej zdobyła duże
uznanie na festiwalu teatralnym we Wrocławiu. Wybrana jako jedno

z siedmiu najlepszych przedstawień 1962 r. w ankiecie Klubu Krytyki Teatralnej.

(iws) /I. Solińska/. "Gaz. ziel.-górs.", nr 81. - I. KUBICKA. "Gaz. ziel.-górs.", nr 120. - Państwowy Teatr Ziemi Lubuskiej w sezonie 1961/1962. "Zesz. teatr.", nr 9 s. 2 - 24. 89
98

8 S t o p i ę ć d z i e s i ą t a r o c z n i c a ś m i e r c i H u g o n a K o ł ł ą t a j a - została upamiętniona wystawą poświęconą jego pamięci otwartą w Krakowie. 90

12 - 13 D r u g a K ł o d z k a W i o s n a P o e t y c k a zorganizowana przez Koło Miłośników Kłodzka, WRN we Wrocławiu, PRN w Kłodzku, oraz Powiatowy Dom Kultury i Klub Inteligencji Twórczej w Kłodzku. Referat na temat współczesnej poezji wygłosił A. Sandauer. O dorobku poetów śląskich mówił J. Łukasiewicz. W "Turnieju poetyckim" jury w składzie: A. Sandauer, J. Łukasiewicz i S. Grochowiak przyznało następujące nagrody: I - U. Kozioł za wiersz Ucieczka z Egiptu, II - K. Coriolan za wiersz Ptaki, III - A. Zelenay za utwór Po krwotoku. (Sprawozdanie: rdc. "Nowa Kultura", nr 21). 1
97

13 K o n k u r s n a u t w ó r l i t e r a c k i n a t e m a t K i j o w a zorganizowany przez ZLP, Sekcję Wychowanków Politechniki Kijowskiej przy NOT, oraz Koło Miłośników Kijowa. Jury pod przewodnictwem J. Iwaszkiewicza przyznało pierwszą nagrodę (4 tys. zł) W. Bartoszewiczowi za utwór Tamten, dawny Kijów. Równorzędne drugie nagrody (po 2 tys. zł) otrzymali: B. Bielawski za Urywki z nie wydanego pamiętnika, Z. Iwanicka za Wspomnienia o życiu polskim w Kijowie na początku XX wieku, D. Szarzyński za utwór Na przełomie oraz J. Jafza za utwór

Serce i rozum. Nagrodę trzecią (1 tys. zł) uzyskała B. Stępniewska za wiersze Kijów-Wspomnienia.

2
93

15 V - 18 VI Pięćdziesięciolecie twórczości Marii Dąbrowskiej (1912 - 1962) dało okazję do złożenia wielu dowodów uznania dla jubilatki oraz do powstania licznych prac naukowych o jej twórczości. Centralnym wydarzeniem jubileuszu była specjalna czterodniowa sesja naukowa zorganizowana przez Instytut Badań Literackich PAN, przy współudziale Związku Literatów Polskich i Prezydium Miejskiej Rady Narodowej Kalisza. Na otwarcie obrad przybył minister kultury i sztuki T. Galiński, prezes PAN prof. dr T. Kotarbiński i rektor UW prof. dr S. Turski. W sesji wzięło udział wielu wybitnych historyków literatury, pisarzy, przedstawiciele świata teatralnego, polonistów i slawistów z zagranicy (z CSRR, Danii, Jugosławii, Szwecji, Węgier i ZSRR) oraz tłumaczy utworów Marii Dąbrowskiej. Przedłużeniem sesji warszawskiej w dniach 15 - 17 V w Pałacu Staszica, były obrady w dn. 19 V w rodzinnym mieście jubilatki - Kaliszu. Na sesji wygłoszono następujące referaty: H. Markiewicz: Enie "Noce i dni", K. Krejci: Powieść ziemiańska w Polsce i Czechach na tle "Nocy i dni"; E. Kovacs: Maria Dąbrowska i współcześni jej pisarze węgierscy, J. Staniukowicz: O "Nocach i dniach", J. Sławiński: Narrator w "Nocach i dniach", E. Korzeniewska: Opowiadania Marii Dąbrowskiej, K. Kuliczowska: Twórczość Marii Dąbrowskiej dla dzieci i młodzieży, E. Dieckmann: "Szkice z podróży". Przyczynnik do obrazu Niemiec w twórczości pisarki, J. Gośliński: Dramaty Marii Dąbrowskiej, T. Drewnowski: Publicystyka Marii Dąbrowskiej, Z. Klemensiewicz: Składnia pisarskiego języka Marii Dąbrowskiej, J. Przyboś: Centrum polszczyzny, K. Wyka: Krytyka literacka Marii Dąbrowskiej, H. Tejgova: Dzieło Marii Dąbrowskiej w Cze-

chosłowacji, G. Kerényi: "Noce i dnie" w oczach węgierskiego czytelnika, A. Piorunowa: Krytyka literacka o Marii Dąbrowskiej. W marcu 1963 ukazał się opracowany przez organizatorkę sesji E. Korzeniewską tom zbiorowy pt. Pięćdziesiąt lat twórczości Marii Dąbrowskiej (PIW z prac IBL PAN) przynoszący pełny tekst wszystkich wygłoszonych na sesji referatów i przemówień (T. Kortarbińskiego, J. Zawieyskiego, S. Żółkiewskiego i J. Z. Jakubowskiego oraz przemówienia wygłoszone na zakończenie obrad przez jubilatkę i E. Korzeniewską). Ponadto w tomie znajduje się pełna kronika sesji w oprac. A. Piorunowej i materiały bibliograficzne do twórczości Marii Dąbrowskiej w oprac. E. Korzeniewskiej, Z. Biłek i N. Karsov.

W czasie sesji otwarto w dn. 15 V w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego, który nadał pisarce przed kilku laty godność doktora honoris causa - wystawę pn.: Z dorobku pisarskiego Marii Dąbrowskiej. 25 V Instytut Literatury Światowej im. Gorkiego przy Akademii Nauk ZSRR, Związek Pisarzy ZSRR i TPRP zorganizował w Moskwie wieczór poświęcony pięćdziesięcioleciu twórczości Marii Dąbrowskiej. Drugą sesją naukową poświęconą pisarce w jej roku jubileuszowym była sesja w Krakowie zorganizowana ~~w dniach~~ 18 VI (przez Komisję Historycznoliteracką krakowskiego oddziału PAN z referatami Z. Klemensiewicza i H. Markiewicza. Pod koniec 1962 r. ukazało się nakładem Czytelnika 13 wydanie powieści M. Dąbrowskiej Noce i dnie oraz 6 wydanie jej tomu opowiadań Znaki życia. W związku z jubileuszem ogłoszono też liczne artykuły i wspomnienia w prasie, oraz audycje radiowe (m. in. 22 V w radiowych Aktualnościach kulturalnych rozmawiali o twórczości jubilatki J. Przyboś i R. Matuszewski).

L. M. BARTELSKI: Rozmowa z M. Dąbrowską. "Nowa Kult.", nr

16. L. M. BARTELSKI: O Marii Dąbrowskiej. "Nowa Kult.", nr 19. - Cz. HERNAS: Poranki w ogrodzie. "Odra", nr 5. - J. KADZIE-
LA: Pięćdziesięciolecie twórczości M. Dąbrowskiej. "Nauka pol." nr 6. - E. KORZENIEWSKA, K. WYKA: Jubileusz M. Dąbrowskiej. Rozm. przeprow. A. Kijowski. "Prz. kult.", nr 18. - M. LEN: W Kalińcu po latach. "Ziemia kaliska", nr 11. - R. LOTH: Pięćdziesięciolecie twórczości M. Dąbrowskiej. "Kultura i Społeczeństwo", nr 4. - S. LICHANSKI: Zapisane życie. 50-lecie twórczości M. Dąbrowskiej. "Tyg. kult.", nr 20. - W. MACIĄG: Jubileusz i literatury. "Życie liter.", nr 21. - R. MATUSZEWSKI: Młodzieńcze "serio" M. Dąbrowskiej. "Życie Warsz.", nr 11. - A. MIĘDZYRZECKI: Święto literatury. "Świat", nr 22. - M. PIECHAŁ: Tydzień Marii Dąbrowskiej / o sesji /. "Odgłosy", nr 21. - J. Z. STOJEWSKI: Kwiaty dla M. Dąbrowskiej. "Współcz.", nr 10. - Z. STAROWIEYSKA-MORSTINOWA: Mądrość i prostota / o sesji /. "Tyg. Powsz.", nr 22. - J. STRYJKOWSKI: W 50-lecie M. Dąbrowskiej. "Twórcz.", nr 7. - J. WILHELMI: Książka niezbędna. "Tryb. Ludu", nr 138. - M. WYKA: Korzyści jubileuszu. "Ruch liter.", z. 4 s. ✓

93

16 "Literatura i życie". Cykl audycji dyskusyjnych Polskiego Radia na temat ~~pezyjei~~ współczesnej prozy polskiej i obcej z udziałem pisarzy i krytyków. W ciągu roku odbyła się m. in. dyskusja o powieści K. Filipowicza Pamiętnik antybohatera z udziałem Z. Bienkowskiego i W. Żukrowskiego (16 V) oraz dyskusja o powieści pisarza amerykańskiego J. D. Salingera Buszujący w zbożu (tłum. M. Skibniewska) z udziałem J. Lenarta, Z. Kałużyńskiego, J. Putramenta i J. Preger (✓).

J. PREGER: Dyskusje o literaturze i życiu. "Radio i Świat", nr 20.

94

18 - 19 Drugie spotkanie Młodych Pisarzy
Polski Południowej odbyło się w Krakowie z ini-
cjatywy KW ZMS i Zespołu Literackiego przy KW. W spotkaniu wzięli
udział przedstawiciele środowisk literackich Śląska, Kielecczyzny,
Rzeszowa i Krakowa. Referaty wygłosili: T. Bujnicki i M. Stępień
Tendencje rozwojowe młodej prozy polskiej oraz J. Kajtoch i S.
Starych Doświadczenia i perspektywy współpracy ZMS ze środowiskiem
literackim. Fragmenty referatu M. Stępnia i stenogramu dyskusji:
"Współczesność", nr 12.

A.B. /A. BUKOWSKA/. "Współcz.", nr 11; R. NOWAKOWSKI, A.
WILKON. "Życie liter.", nr 21.

95

19 Pięćdziesięciolecie śmierci Bolesława Prusa. Obchody krajowe 50 rocznicy śmierci wielkiego pisarza przypadającej na dzień 19 V zainaugurowała w dn. 11 IV Sesja Naukowa w Siedlcach, zorganizowana przez miejscowy oddział Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. /Prus w Siedlcach uczęszczał przez pewien czas do gimnazjum i stąd wyruszył do oddziałów powstańczych w 1863 r./. W siedleckim domu kultury otwarto wystawę poświęconą życiu i twórczości wielkiego pisarza. W kwietniu rozstrzygnięty został również konkurs na projekt pomnika Prusa w Warszawie /cztery równorzędne nagrody otrzymali: D. Cegielski i S. Słonina z Warszawy, A. Kamińska-Łapińska, Z. Jesionowski i A. Łapiński z Warszawy, W. Kasprzycki i K. Opalski z Pruszkowa, oraz B. Kubica, S. Szczyпка i R. Grodzki z Warszawy. Nie zdecydowano która z nagrodzonych prac będzie przedstawiona do realizacji/. W dniu 19 V pamięć Bolesława Prusa uczczono w całym kraju, a szczególnie w Warszawie, w której mieszkał i tworzył. Teatr Polski zorganizował imprezę pn. Kroniki Warszawskie, a akto-

rzy tego teatru wystąpili w zakładach przemysłowych oraz w domach kultury odczytując fragmenty listów pisarza i kronik tygodniowych. Na Uniwersytecie Warszawskim odbyło się zebranie naukowe poświęcone twórczości pisarza. 20 V odsłonięto pamiątkową tablicę przy ul. Wilczej 12, w miejscu gdzie stał dom w którym mieszkał i zmarł autor Lalki. W warszawskiej Bibliotece Publicznej otwarto wystawę książek oraz notatek Prusa, pozwalających zapoznać się z zamysłami pisarza oraz z metodami jego pracy twórczej. Dzieła Prusa w Polsce Ludowej osiągnęły nakład ponad 9 400 tyś. egzemplarzy.

W związku z 50 rocznicą śmierci Prusa ukazała się nakładem PIW-u ozdobna edycja: Lalki /wyd. 19/, w Bibliotece Powszechnej wydanie: Faraona /wyd. 10/, w Bibliotece Szkolnej: Anielka /w oprac. A. Brodzkiej/ oraz 12 tom Kronik /w oprac. Z. Szwejkowskiego i T. Jodełki. Z prac. IBL PAN/. Z literatury o Prusie w Bibliotece Towarzystwa Literackiego im. Mickiewicza - studium S. Melkowskiego: Poglądy estetyczne i działalność krytyczno-literacka Bolesława Prusa /PIW 1963/ oraz liczne rozprawy i artykuły w czasopiśmie.

A. BANKOWSKA: Sztandar "Prusa" w Nałęczowie. "Stolica", nr 25. - S. FITA: Muzeum B. Prusa w Nałęczowie. "Ruch liter.", z. 2. - S. FITA: Prus w Nałęczowie. "Zesz. nauk. KUL", nr 2. - S. FITA: Prus wśród współczesnych. "Kamena", nr 11. - S. FOLFA-SIŃSKI: Uwagi B. Prusa o cywilizacji i postępie. "Probl.", nr 5. - L. B. GRZENIEWSKI: Propozycje na rocznicę Prusa. "Nowa Kult.", nr 9. - L. B. GRZENIEWSKI: Stawski krewnym Riodona Romanycza. "Nowa Kult.", nr 20. - J. GUZE: Wystawa Oficyna Prusa. "Świat", nr 22. - J. Mincel i S. Wokulski. /Wypowiedzi: G. Morci-

nek, W. Natanson i in./ "Stolica", nr 12. - T. JODEŁKA: B. Prus w sieci spirytyzmu. "Twórcz.", nr 9. - A. KIJOWSKI: Prus nasz bliski. "Prz. kult.", nr 20. - T. KŁAK: Rozwiązania należ-
czowskie. "Kamena", nr 9/10. - A. LISIECKA: Faraon - powieść no-
woczesna. "Życie liter.", nr 20. - S. K. PAPIERNOWSKI: B. Prus
w przekładach serbochorwackich. "Kamena", nr 9/10. - G. PAUSZER-
-KLONOWSKA: Nad albumem starych fotografii. B. Prus we wspomnie-
niach rodzinnych. "Świat", nr 10. - G. PAUSZER-KLONOWSKA: Ostat-
nia miłość B. Prusa. "Świat", nr 11. - K. TOKARZÓWNA: Powstańcze
ścieżki 16-letniego Prusa. "Kamena", nr 9/10. - K. TOKARZÓWNA:
Prezesa B. Prusa w Towarzystwie Literatów i Dziennikarzy Pol-
skich. 1910 - 1911. "Twórczość", z. 8. - J. TRAWIŃSKI: Byłem je-
go uczniem. Rozmowę przeprowadził J. Iżycki. "Stolica", nr 20. -
Z. WANAT: Moje wspomnienia o B. Prusie. "Stolica", nr 20.

96

19 - 27 VI Międzynarodowe Targi Książki odbyły się w salach PKiN w Warszawie. W targach uczestniczyli: przedstawiciele ONZ, UNESCO i FAO oraz 130 firm z 19 krajów i 60 polskich wydawnictw. Wystawiono łącznie 60 tys. książek. Zawarto na targach umowy na eksport z PRL do krajów socjalistycznych książek w języku polskim lub obcych, wartości 430 tys. zł dewizowych a do krajów kapitalistycznych za 90 tys. zł dewizowych. Import książek z krajów socjalistycznych sięga sumy 1 170 tys. zł dewizowych.

97

19 Konferencja naukowa poświęcona zagadnieniom związanym z postacią Jędrzeja Kitowicza zorganizowana w Poznaniu przez Poznańskie Towarzystwo Nauk. Referaty wygłosili: H. Barycz, P. Matuszewska i D. Maniewska. Sprawozdanie: „Sprawozdania Poznań-

skiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk", nr 1.

98

- 20 Stulecie istnienia Muzeum Narodowego w Warszawie w połączeniu z jubileuszową wystawą sztuki Warmii i Mazur od średniowiecza do połowy XX wieku. Wystawa objęła 2 tysiące eksponatów w 45 salach.

99

- 25 Premiera: "Dziady" A. Mickiewicza w Teatrze Ludowym w Nowej Hucie. Układ tekstu i reżyseria K. Skuszanka i J. Krasowski, scenografia J. Szajna, muzyka J. Kaszycki. Przedstawień 12, widzów 1 075.

Jedno z siedmiu przedstawień wytypowanych jako najlepsze przedstawienie 1962 r. (według ankiety rozpisanej przez Klub Krytyki Teatralnej) a jego kształt sceniczny bardzo pozytywnie oceniony przez krytykę teatralną. "Ze wszystkich znanych mi adaptacji Dziadów - pisał J. A. Szczepański - Dziady nowohuckie są najbardziej upolitycznione i zracjonalizowane, choć wcale nie pozbawione romantycznego polotu i nawet romantycznych ciągów do misteriów i zaświatów. I tej adaptacji daleko jeszcze do doskonałości, ale uważam, że może się stać podstawą do następnych inscenizacji".

"Można z niejednym w tym spektaklu dyskutować - pisał R. Szydłowski - można się z nim nie zgadzać, ale nie można mu odmówić logiki i konsekwencji w bardzo dobrym opracowaniu tekstu Mickiewicza".

J. Jabłonkówna: Teatru Nowohuckiego droga do nieba.

"Teatr", nr 19. - W. KUBACKI: Jeszcze raz "Dziady". "Teatr", nr 19. - J. A. SZCZEPAŃSKI: O kształt sceniczny "Dziadów".

Niektóre doświadczenia i wnioski. "Nowa Kult.", nr 26. Polem.:

A. ŚWIDERSKA: "Nowa Kult.", nr 31. - K. WOLICKI: "Dialog",

z. 8 s. 146 - 149.

100

25 - 26 Zjazd pisarzy Ziemi Zachodnich i Północnych w Opolu, połączony z festiwalem artystycznym Opolska Wiosna. W zjeździe wzięły również udział delegacje pisarzy CSRS, NRD i ZSRR. W podjętych uchwałach uczestnicy zjazdu postulowali szersze włączenie do lektury szkolnej utworów o tematyce Ziemi Zachodnich i Północnych oraz wydanie zapomnianych pozycji literatury ludowej, zwłaszcza Śląska, Warmii i Mazur. Za szczególne zasługi położone dla Opola honorowe odznaki Prezydium MRN otrzymali pisarze: J. Wiktor, E. Osmańczyk, R. Hajduk i Z. Kossak-Szatkowska. 25 V otwarto wystawę książek pisarzy Ziemi Zachodnich i Północnych. W konkursie poetyckim pn. Opolska Wiosna I nagrodę przyznano K. Koszutskiemu z Wrocławia. 197 pisarzy Ziemi Zachodnich i Północnych wydało do r. 1962 - 837 pozycji książkowych z czego 374 pozycje poświęcone Śląskowi. (Sprawozdanie: W. TERLECKI: Narada w Opolu. "Współczesność", nr 12).

101

26 - 27 Drugi Sympozjon Najmłodszej Poezji w Warszawie zorganizowany przez Centralny Klub Studentów "Hybrydy", Warszawski Klub Twórczy Młodych i Gdańską Grupę Artystyczną ZMS. Referat na temat "modeli współczesnej poezji polskiej" wygłosił P. Kuncewicz. Następnie odbył się Turniej Jednego Wiersza o "Bukiet kwiatów", w którym nagrodę pierwszą otrzymał E. Puzdrowski, drugą - A. R. Kozłowski, trzecią - S. Połom. (Sprawozdanie: S. KRYSKA. "Współczesność", nr 12).

102

28 Umowa o współpracy kulturalnej między ZLP a Związkiem Pisarzy ZSRR na lata 1962 - 1963 została podpisana w Warszawie. Na

podpisanie umowy przybyła grupa pisarzy radzieckich z Walentym Katajewem i Sergiuszem Michałkowem. Umowa przewiduje m. in. wymianę delegacji pisarzy, współpracę w zakresie tłumaczeń literatury pięknej, systematyczne informacje o ważniejszych osiągnięciach literackich, popieranie kontaktów między redakcjami pism literackich, organizowanie wieczorów literackich, itp.

103

- 29 Piętnastolecie Robotniczej Spółdzielni wydawniczej "Prasa" - największego polskiego wydawnictwa prasowego. W uroczystości jubileuszowej wzięli udział m. in. sekretarz KC PZPR W. Jarosiński i kierownik Biura ^{Prasy} PRASY KC PZPR A. Starewicz. Prezes zarządu M. Zawadka ²obrazował rozwój i działalność wydawnictw podległych RSW "Prasa" od powstania w 1947 r., jako w spółdzielni wydawniczej do chwili obecnej. W 1947 r. RSW "Prasa" wydawała 12 pism - organów PPR - o łącznym nakładzie 1 349 tys. egz. Półtora roku później - w chwili zjednoczenia PPR i PPS - do RSW "Prasa" włączyła się spółdzielnia wydawnicza "Wiedza" wraz z trzema dziennikami; w dwa lata później do "Prasy" przystąpiło główne wydawnictwo prasy niepartyjnej: Czytelnik. W rezultacie tej koncentracji wydawnictw oraz powołania nowych pism, RSW "Prasa" w 1951 r. stała się czołowym wydawcą prasy z własną bazą drukarską. Obecnie RSW "Prasa" to jedno z najważniejszych wydawnictw nawet w skali międzynarodowej: 150 pism o nakładzie 3,5 mln. egz. w tym 43 dzienniki, 107 czasopism, 3 agencje prasowe (Agencja Robotnicza, Agencja Publicystyczno Informacyjna i Centralna Agencja Fotograficzna), 9 własnych drukarni. Przeszło 0,9 nakładu dzienników, około 2/3 nakładu tygodników i 30% nakładu miesięczników rozprowadzanych w kraju to wydawnictwo RSW "Prasa".

103⁴

30 Powstanie Telewizyjnego Teatru Popularnego. 30 V rozpoczął działalność Telewizyjny Teatr Popularny adaptacją Ojca Goriot Balzaca (tłum. T. Boy-Żeleński, adaptacja E. Szuster, reż. J. Antczak). Powstanie teatru poprzedziła dyskusja na łamach czasopisma "Radio i Telewizja", która potwierdziła jego potrzebę i ukazała w ogólnych zarysach charakter i zadania. Najogólniejszym zadaniem ^{Popularnego} Teatru miała być "systematyczna prezentacja wielkiego repertuaru klasyki światowej". W ciągu roku odbyło się 10 premier teatru, obejmujących następujące utwory: H. Cobba Ścieżki chwały (27 IV). J. Iwaszkiewicz: Kongres we Florencji (25 V), A. Fredro: List (29 VI), G. Goldoni: Sprytna wdówka (20 VII), A. Niekrasow: Jesienna nuda (31 VIII), M. Lermontow: Maskarada (28 IX), H. Heijermans: Nadzieja (26 X) i G. Maupassant: Spadek (14 XII).

5
104

- Bibliotekę Juliana Tuwima przekazała wdowa p. Stefania Tuwimowa Muzeum Mickiewicza w Warszawie. Księgozbiór zawiera liczne, cenne i rzadkie dzieła z różnych dziedzin wiedzy i kultury.

106

- "Pół wieku" Jerzego Potramenta, t. II pt. "Wojna". Fragmenty tomu ukazywały się w odcinkach na łamach "Przeglądu kulturalnego" (nr 1 - 18), a w maju 1962-wspomnienia ukazały się w wydaniach ^uksiążkowych ^mnakładem "Czytelnika". Są to wspomnienia autora z wydarzeń wojennych lat 1939 - 1945 obejmujące pobyt we Lwowie, a następnie w ZSRR w polskim środowisku literackim od r. 1943 skupionym w szeregach I Dywizji Wojska Polskiego. Już w czasie publikowania ich przez "Przegląd kulturalny" obudziły żywe zainteresowanie czytelników i krytyki. Potrament poruszył w nich wiele spraw, które nie znalazły jeszcze wystarczającego odzwierciedlenia zarówno w li-

teraturze pięknej jak i pamiętnikarskiej. W szczególności -
dwie sprawy: obraz kresów Drugiej Rzeczypospolitej w latach międzywojennych, oraz obraz lat wojennych przeżywanych przez Polaków na tychże dawnych kresach i w głębi ZSRR. W krytyce podkreślano "bezkompromisową szczerść autora" pozwalającą na "natychmiastowe przyswojenie sobie obrazu tamtego czasu przez czytelnika, który nie dzielił z pisarzem losu, którego biografię tworzyły inne obrazy historii" (T. Hołuj). Podkreślano również znaczenie wspomnień jako bardzo ważnego i ciekawego komentarza do twórczości pisarza. (W. Sadkowski).

B. CZESZKO: Przygoda zwana życiem. "Prz. kult.", nr 27. -
T. HOŁUJ. "Życie liter.", nr 39. - L. KRASOŃSKI. "Tryb. Ludu",
nr 282. - S. MACKIEWICZ. "Kierunki" nr 45. - W. SADKOWSKI: Wspomnienia z teraźniejszości. "Nowe Książki", nr 16 s. 993 - 994. -
W. SOKORSKI: Pół wieku i Putrament. "Polit.", nr 30.

7
108

"J a k i e w i e l k i e s ł o Ń c e" J a n u s z a K r a s i ń s k i e g o". Tom opowiadań z życia więźniów, przedstawiający dramat osobisty jednostki w sytuacji bez wyjścia lub przed katastrofą, został uznany przez krytykę za jeden z najwybitniejszych debiutów 1962 roku. "Opowiadania więzienne Krasińskiego uważam za najlepszą książkę w naszej młodej literaturze ostatnich lat" - pisała A. Lisiecka - "Jest przejmująca. Wprowadza nas w świat całkowicie antyhumanistyczny, w mroczną rzeczywistość metalowych kiblów i cuchnących barłogów, od których odejść można tylko jednymi drzwiami. A te są już ostatnie. Proza Krasińskiego to wielka opowieść o biologii ludzkiej w sytuacjach ostatecznych /.../ Skąpe realia z przeszłości bohaterów dotyczą hiszpańskich komunistów w więzieniach faszystowskich" ale "wydaje się to autorowi obojętne. Kimkolwiek by byli odpowiada Krasiński /.../ nie jest w stanie usprawiedliwić ich odhumanizowanego, zwierzęcego losu". Z drugiej jednak strony ten "walor uogólniający razi niekiedy sztucznością. Inne były doświadczenia i psychologia więźniów hitlerowskich obozów koncentracyjnych, inne - skazańców z frankistowskich miejsc kaźni, inne - mieszkańców sanacyjnych więzień, czy w ogóle ludzi niewinnie aresztowanych /.../ Zabieg odhistorycznienia i uniwersalizacji problemów w prozie Krasińskiego, behawiorystyczna konstrukcja losów postaci, hamingwayowski lakonizm podkreślający bierność bohaterów, bezradność w której dominantą staje się egoistyczny instynkt samozachowawczy - nie zawsze wychodzą książki na dobre. Jest chwilami nieprawdziwa i uboga. Zwłaszcza jeżeli porównać ją z «prozą więzienną» Wygodzkiego - nie mówiąc już u Murze Sartre'a".

"Swoje opowiadania «wiezienne» - pisał J. Wilhelmi - umieścił Krasiński we współczesnej Hiszpanii. Była to decyzja słuszna nie tylko politycznie. Także artystycznie. Bo dzięki temu każde

z owych opowiadań wygrywa dwukrotnie: raz jako ogólny zarys elementarnej ludzkiej sytuacji, która w określonych wariantach mogła się powtarzać w niejednym kraju /.../, po raz wtóry - jako konkretny obraz hiszpańskiego faszyzmu /.../ Faszyzmu jeśli można zaryzykować takie określenie - gnijącego /.../ Nie jest dziś łatwo pisarzowi powiedzieć jakieś nowe słowo o faszyzmie. Demaskowano go przecież w setkach książek. Krasińskiemu się to jednak udało. Pokazał faszyzm inny, choć zarazem ten sam. Nieodmiennie zmuszający człowieka, aby jak zwierzę umierał".

✓ S. GROCHOWIAK: Nazywanie świata. "Nowa Kult.", nr 32. -
 ✓ A. KIJOWSKI: Świadek. "Przeł. kult.", nr 27. - ✓ A. LISIECKA: El hombre no es rata. "Życie liter.", nr 38. - ✓ T. ŁUBIENSKI. "Twórczość", z. 6 s. 131-132. - ✓ J. WILHELMI: Ludzie nie chcą umierać. "Tryb. Ludu", nr 159. - ✓ H. ZAWORSKA: Jaka dobra książka. "Współcz.", nr 8. - ✓ S. ZIELIŃSKI: Czarne, smołowane drzwi. "Nowe Książki", z. 10 s. 602-⁶⁰⁵~~665~~.

CZERWIEC

2 - 3 Sesja naukowa w Kielcach poświęcona życiu i twórczości Adolfa Dygasińskiego w związku z 60 rocznicą śmierci pisarza, zorganizowana przez Towarzystwo Literackie im. Mickiewicza, MRN w Kielcach i Muzeum Świętokrzyskie. Dorobek pisarski Dygasińskiego omówił J. Z. Jakubowski, a działalność pedagogiczną W. Danek. Podczas sesji otwarto w Muzeum Świętokrzyskim wystawę obrazującą życie i dorobek Dygasińskiego. W dn. 3 VI sesja kontynuowała obrady w Pińczowie, gdzie o Dygasińskim, jako regionalnym pisarzu kieleckim mówił J. Nowak-Dłużewski. Uroczystości te były fragmentem obchodu Roku Ziemi Kieleckiej.

9,
107

- 3 Zmarł w Warszawie Walery Jastrzębiec-Rudnicki, prawnik, literat i aktor, długoletni dyrektor generalny "Zaiksu". 110
108
- 5 Zebranie PEN-Clubu poświęcone pamięci Leopolda Staffa w związku z piątą rocznicą śmierci poety (31 V). Prelekcje o poecie wygłosili M. Jastrun i L. H. Morstin. Ponadto w "Nowej Kulturze" ukazało się studium M. Jastruna: Leopold Staff (nr 20). W lutym 1963 r. wydano w Bibliotece Narodowej (Ossolineum) Wybór poezji Leopolda Staffa w opracowaniu M. Jastruna i M. Bojarskiej. 111
109
- 2 - 4 "Wiosna Poetycka" w Bydgoszczy. Pod tą nazwą odbył się zjazd młodych poetów Polski Północnej, zorganizowany przez bydgoską grupę poetycką "Wiatraki", miejscowe Towarzystwo Kulturalne i gospodarzy województwa. W zjeździe uczestniczyło ok. 80 młodych literatów, którzy wysłuchali trzech referatów: K. Wyki O krytyce literackiej, J. Śpiewaka O młodej poezji i F. Fornalczyka O dorobku literackim pisarzy ziem północno-zachodnich. K. Wyka w swoim referacie, opierając się na ostatniej dyskusji o krytyce, która toczyła się w prasie literackiej, próbował usystematyzować stanowiską w tym sporze (por. głos w dyskusji o krytyce, poz. 9). W stosunku do twórczości młodego pokolenia poetów, zanalizował typ "krytyka - pośrednika" i "rówieśnika" młodego twórcy, który powinien popierać poetę i manifestować łączącą z nim więź pokoleniową. Dyskusja na zjeździe dotyczyła przede wszystkim zagadnień młodej poezji współczesnej, takich jak: niedoskonałość tej poezji, ~~jej~~ przypadkowy ^{wolę dokonywanego przez nią} wybór tradycji, "bezprogramowość", "anonimowość" i "prywatność" (brak obrazu Polski i epoki),

oraz problemów funkcji i metody krytyki literackiej. W przemówieniu zamykającym obrady Wyka podkreślił znaczenie zjazdu, uznając poetycką wiosnę bydgoską za najbardziej płodną i interesującą spośród podobnych imprez w 1962 roku (obok równie "płodnego" X Zjazdu Młodzieży Polonistycznej w Krakowie - por. poz. 84), której znaczenie wykracza poza granice "regionalnego" zjazdu poetyckiego. Na zjeździe rozstrzygnięto pięć konkursów poetyckich, na których wyróżniono 17 poetów i przyznano nagrody: za najlepszy tomik poetycki wydany w okresie od listopada 1961 do maja 1962 - T. Karpowiczowi za tom W imię znaczenia (kontrdandydaci: A. Słucki i Z. Herbert); za najlepsze wiersze drukowane na łamach czasopisma "Wiatraki" w tym samym okresie - Z. Polsakiewiczowi, A. Słuckiemu, W. Szymborskiej i J. Zychowi. Trzy wyróżnienia w konkursie jednego wiersza nadesłanego do redakcji "Wiatraków" (niedrukowanego) otrzymali: M. Grze^zczak, K. Śladewski i B. Żurakowski. W konkursie na 6 najlepszych wierszy uczestników Wiosny Poetyckiej I nagrodę uzyskała E. Najwer, drugą - J. Koniusz, trzecią - M. M. Kozłowski.

A. BARTOSZEWICZ: Bydgoska Wiosna Poetycka. "Pomorze", nr 13. - F. FORMALCZYK: Niekonsekwencje i przebłyski /fragm. referat^u/. "Wiatraki", nr 12, 13. - /Głosy w dyskusji na Zjeździe: E. BALCERZAN, P. KONCEWICZ, A. LISIECKA, S. POŁOM/. "Wiatraki", nr 14. - /Głosy w dyskusji na Zjeździe: M. KALOTA-SZYMAŃSKA, J. M. KASJAN, J. KONIUSZ/. "Wiatraki", nr 15. - /Głosy w dyskusji na Zjeździe: R. M. JEDLIŃSKI, K. NOWICKI, J. Z. ORDAN, H. RESZKE, K. SOPUCH, J. STROMIŃSKI, J. ŚWIDZIŃSKI/. "Wiatraki", nr 16. - S. K. /S. KRYSKA/: Bydgoszcz - wiosna poetycka. "Nowa Kult.", nr 25. - B. PEPEL. "Nowa Kult.", nr 25, 31. - J. PRZYBOS: Nieubłagany nakaz nowatorstwa /głos w dyskusji na Zjeździe/. "Wiatraki", nr 13. - J. ŚPIEWAK: Podróże w świat poezji. "Wiatraki", nr 12. -

K. WYKA: Krytyczne „światy” /fragm. referatu na Zjeździe/. "Wiatraki", nr 13. - K. WYKA: Spotykać się będziemy /końcowe przemówienie na Zjeździe/. "Wiatraki", nr 16. - M. WYKA: Po bydgoskiej "Wiosnie poetyckiej". "Życie liter.", nr 25. - M. WYKA: Bydgoska Wiosna Poezji. "Twórcz.", nr 8. 119

- 6 Nagrody Ministra Kultury i Sztuki. Prezes Rady Ministrów wydał zarządzenie ustanawiające nagrody za wybitne osiągnięcia w dziedzinie twórczości literackiej, kompozytorskiej, teatralnej i filmowej. Nagrody indywidualne lub zespołowe I, II i III stopnia przyznaje raz do roku Minister Kultury i Sztuki za konkretne dzieło lub za całokształt twórczości artystycznej. (Nagrody przyznano 22 lipca, zob. poz. 128). 119^{3/}

- 6 -9 Delegacja polska na pierwszym międzynarodowym seminarium krytyków literackich, które odbyło się w Paryżu. Polskę reprezentowali: Ryszard Matuszewski i Tadeusz Drewnowski. Tematy seminarium: Krytyka literacka we współczesnym świecie oraz Duch i metoda krytyki współczesnej. W spotkaniu uczestniczyło 30 przedstawicieli z 17 krajów. 119^{4/}

762 10 "O l i m p i a d a l i t e r a c k a", konkurs dla uczniów (72) klas licealnych na temat: "Mój bohater literacki" ogłoszony 11 marca przez "Życie literackie" w porozumieniu z Ministerstwem Oświaty. Jury pod przewodnictwem W. Machejka przyznało następujące nagrody: I (wycieczka do Bułgarii) - K. Mętrak, II (motorower) - E. Szary oraz trzy równorzędne trzecie, które otrzymali: H. Figiel, M. P. Kozanecki i J. Krawczyk. Druk nagrodzonych prac: "Życie Literackie", nr 23, 26.

W. Maciąg^{MACIĄG}. "Życie liter.", nr 23, R. Nowakowski^{NOWAŁOWSKI}: Pokolenie o sobie. "Życie liter.", nr 26. 115

10 K o n k u r s n a o p o w i a d a n i e d l a d z i e c i o t e m a t y c e w i e j s k i e j ogłoszony 5 I przez "Świat Młodych" i wydawnictwo Nasza Księgarnia. Jury pod przewodnictwem M. Brandysa przyznało trzy nagrody trzecie po 2 500 zł, które otrzymali: E. Biela za pracę Rycerz, Z. Pawłowski za pracę Moja wielka szansa i Z. Kornecki za pracę Szczeniaki. 116

13 - 14 Sesja naukowa na temat twórczości Bolesława Leśmiana oraz problemów symbolizmu zorganizowana przez ZLP w 25-lecie twórczości poety odbyła się we Wrocławiu. Twórczość Leśmiana, nie doceniana za życia i przemilczana długi czas po śmierci, doczekała się na sesji wielu wyczerpujących opracowań naukowych. Na program sesji złożyły się referaty: J. Trznadla: Znaczenie poezji Leśmiana, M. Pankowskiego: Leśmian a społeczeństwo, S. Pollaka: Problemy symbolizmu rosyjskiego, Z. Bienkowskiego: Symbolizm w poezji zachodnioeuropejskiej. Ponadto w sesji wzięło czynny udział wielu krytyków i znawców poezji Leśmiana, m. in. J. Przyboś, A. Sandauer, J. Sławiński (głos w dyskusji na temat specyficznej roli rytmu i słowa w poezji Leśmiana), S. Papierkowski (głos w dyskusji o neologizmach Leśmiana) i in. W dyskusji toczono spory o interpretację poezji Leśmiana, a nie o jej rangę, ponieważ wielkość tej poezji była zdaniem wszystkich uczestników sesji - niewątpliwa.

zb /Z. BIENKOWSKI/: Wrocławska sesja Leśmianowska. "Twórcz." z. 8 s. 158 - 159 /J. P. /J. PROKOP/. "Ruch liter.", z. 5 s. 270. 7
114

16 Narada poświęcona tematyce wojskowej w literaturze zorganizowana z inicjatywy Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego i ZLP w Klubie Oficerskim w Warszawie. W spotkaniu wzięli udział m. in. minister M. Spychalski, generał B. Bednarz, wiceprzewodniczący ZLP J. Putrament i kierownik Wydziału Kultury KC PZPR - W. Kraśko. W toku dyskusji M. Spychalski zachęcał pisarzy do podejmowania barwnej i bogatej problematyki wojskowej, zarówno przez czerpanie z tradycji oręża polskiego, jak i przez ukazywanie współcze-

snego życia żołnierzy.

J. KOPROWSKI: Wczasy pod lufą. "Dz. łódz.", nr 146. - W.
RYMKIEWICZ: Wojsko i literaci czyli wczasy pod lufą. "Odgłosy",
nr 25. - S. SIERECKI: Na temat książki nienapisanej. "Wieczór
Wybrzeża", nr 177. 118

24 - 30 W i z y t a J e a n P a u l S a r t r e ' a i S i m o n e
d e B e a u v o i r na zaproszenie Związku Literatów Pol-
skich (w drodze powrotnej z Moskwy). W Warszawie goście spotkali
się 26 VI w Domu Literatury z pisarzami i dziennikarzami polski-
mi, złożyli również wyzyty na Uniwersytecie Warszawskim i w Pań-
stwowym Instytucie Wydawniczym. Następnie zwiedzili Kraków. Sar-
tre podkreślał, że najsilniejszym rażeniem, jakie wynosi z Pol-
ski, jest naoczne stwierdzenie, że Polacy dobrze znają kulturę
i literaturę francuską, a także problemy społeczne i ideologicz-
ne Francji. ~~118~~

K. GRZYBOWSKI: Sartre. "Życie liter.", nr 27. - M. LESNIEW-
SKA: Spotkanie z Sartrem i p. de Beauvoir. Sławna para. "Przekrój",
nr 901. - J. LISOWSKI: 7 dni Sartre'a w Polsce. "Życie Warsz.",
nr 158. - Pustelnik z Krakowskiego Przedmieścia /A. DOBOSZ/:
Sartre w PIW-ie. "Współcz.", nr 14. - Spotkanie z J. P. Sartrem
i Simone de Beauvoir. Rozm. przepr. W. NATANSON. "Nowa Kult.",
nr 27. ~~118~~ 119

25 N a g r o d ę l i t e r a c k ą i m. M. Z a r u s k i e g o
przyznawaną corocznie przez Klub Marynistów LPŻ uzyskał pisarz
kaszubski A. Nacel z Władysławowa. 120
~~117~~

25 "W i e c z ó r h i s z p a ń s k i" w Z L P, z referatami,
deklamacją i koncertem. Jednocześnie otwarto wystawę malarską
C. Liasa w kawiarni gmachu ZLP. 121
~~118~~

LIPIEC

- 1 K ó n k u r s n a d e b i u t k r y t y c z n y o g ł o -
szony przez "Współczesność". Jury w składzie: R. Matuszewski,
A. Kijowski, J. Maciejewski, A. Bukowska i B. Wojdowski przyzna-
ło pierwszą nagrodę (3 tys. zł) K. N ó w i c k i e j za esej "Piękna
choroba" M. Jastruna. Nagrodę drugą (2 tys. zł) otrzymał J.
P i e s z c z a c h o w i c z za pracę o tomie szkiców J. Błońskiego Zmiana
warty, trzecią (1 tys. zł) - A. K. Waśkiewicz za pracę o tomie
poezji M. Białoszewskiego Mylne wzruszenia. 2/
120
- 4 Z m a r ł a w W a r s z a w i e M e l a n i a K i e r -
e z y Ń s k a (ur. 1888), krytyk literacki. (Informacje
bio- bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy pol-
skich, t. II, s. 107 - 108).
J.K. /J. Kłossowicz/. "Prz. kult.", nr 29. - R. MATUSZEW-
SKI. "Nowa Kultura", nr 28. - R. /J. STRYJKOWSKI/. "Twórcz.",
z. 9 s. 129. 3/
121
- 10 K o n k u r s n a r e p o r t a ż s p o ł e c z n o - o b y -
c z a j o w y o g ł o s z o n y p r z e z c z a s o p i s m o " F a k t y i M y ś l i " . J u r y
pod przewodnictwem J. Górec-Rosińskiego pierwszej nagrody nie
przyznało. Nagrodę drugą (5 tys. zł) otrzymał R. Wójcik za
pracę Rozmowa o znroku. Trzy równorzędne nagrody trzecie (po
3 tys. zł) otrzymali: J. Ambroziewicz i A. Rowiński za pracę
Sabat, W. Bajerowicz za pracę Tata i S. Dan za pracę Ziemia
odzyskiwana. 4/
122
- 15 K o n k u r s n a r e p o r t a ż o w s p ó ł c z e s -
n y m K r a k o w i e , o g ł o s z o n y 22 I V p r z e z M R N w K r a k o w i e ,

"Dziennik Polski" i Wydawnictwo Literackie. Jury pod przewodnictwem W. Machejka pierwszej nagrody nie przyznało. Nagrodę drugą (7 tys. zł) otrzymał Z. Kwiatkowski, dwie nagrody trzecie (po 5 tys. zł) - J. Lovell i ~~S.~~ Rowiński.

125

- 21 Zmarła w Warszawie Maria Kuśniewicz-Ukniewska (ur. 1907), powieściopisarka. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. III s. 389). Fragmenty nieznanych powieści zmarłej pt. Dom zaczarowany ogłoszono w "Nowej Kulturze" (nr 37), oraz Czerwone salto w "Przekroju" (nr 921). W 1963 r. obie powieści ukazały się w wydaniu książkowym, obejmującym całość niedrukowanego dorobku pisarki (Dom zaczarowany. Czerwone salto. Urodzaj tęsknoty).

A. KIJOWSKI. "Prz. kult.", nr 32. - P. TARNOWSKI^K. "Przekrój", nr 921. - M. WARNEŃSKA: O autorce "Strachów", "Nowa Kult.", nr 37.

126

- 22 Zmarła w Warszawie Stefania Podhorska-Okołów (ur. 1884), literatka, publicystka, długoletnia redaktorka "Bluszczu". (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. II s. 695 - 697.

J. KRAWCZYŃSKA. "Prasa pol.", z. 9 s. 29 - 30. - Ostatnia redaktorka "Bluszczu". "Zwierciadło", nr 32. - B. OSTROWSKA: Droga pisarska S. Podhorskiej-Okołów. "Radio i Telewizja", nr 32. - J. RYCHLEWSKI. "Kierunki", nr 31.

127

- 22 Nagrody Ministra Kultury i Sztuki za twórczość artystyczną w latach

1960 - 1962. Z okazji Święta Odrodzenia przyznane zostały po raz pierwszy (por. poz. 143) nagrody Ministra Kultury i Sztuki za twórczość artystyczną w dziedzinie literatury, filmu, teatru, plastyki i muzyki w latach 1960 - 1962. Nagrody przyznane na podstawie określonych założeń artystycznych i ideologicznych były wyrazem określonej polityki kulturalnej państwa, popierającej utwory "bezpośrednio lub pośrednio zaangażowane w sprawę budowy socjalizmu i socjalistycznej moralności" oraz "mające szeroki i masowy zasięg oddziaływania". Ocena Ministerstwa nie pretendowała jednak do wymierzenia "idealnej sprawiedliwości" i stanowiła sprawę podlegającą dyskusji (por. na ten temat głosy w dyskusji o "literaturze zaangażowanej" oraz wypowiedzi Ryszarda Matuszewskiego w numerze 9 "Nowych Dróg"). Z dziedziny literatury nagrodę I stopnia otrzymali: T. Breza za książki: Spiżowa brama i Listy hawańskie, T. Różewicz za twórczość poetycką; nagrodę II stopnia: T. Hołuj za książkę: Koniec naszego świata, W. Żukrowski za książkę: Skąpani w ogniu; nagrodę III stopnia: S. Grochowiak za twórczość poetycką, W. Machejek za książki: Spiskowcy i Mała wojna w Polsce południowej, A. Wydrzyński za książkę: Odwrócone niebo. W dziedzinie teatru nagrodę I stopnia otrzymał m. in. E. Axer za reżyserię wystawionej w 1962 r. sztuki B. Brechta: Kariera Artura Ui (por. poz. 4) oraz K. Dejmek za adaptację i reżyserię Historii o chwalebnym zmartwychwstaniu pańskim Mikołaja z Wilkowiecka w Teatrze Narodowym w Warszawie i w Teatrze Nowym w Łodzi (por. poz. 71). 29 IX odbyło się w Pałacu na Wodzie w Łazienkach uroczyste wręczenie dyplomów laureatom nagród. Ponadto przyznano m. in. 368 nagród wyróżniającym się działaczom kulturalno-oświatowym Rad Narodowych wojewódzkich i miejskich.

Doroczne nagrody za wybitne osiągnięcia literackie, muzyczne, plastyczne, teatralne i filmowe /ustanowienie nagród/. "Tryb. Ludu", nr 156. - Z. IRZYK. "Kierunki", nr 31. - K. KOŹNIEWSKI: Historia o chwalebnym zmartwychwstaniu /ogólne rozważania o nagrodzie/. "Polityka", nr 35. - W. Sad. /W. SADKOWSKI/: Nagrody Ministra Kultury i Sztuki w dziedzinie literatury. "Tryb. Ludu", nr 203. - J. MADEYSKI: Na marginesie nagród. "Życie liter.", nr 31. - J. SZCZAWIŃSKI. "Kierunki", nr 32. - W. TERLECKI. "Współczesność", nr 16. - J. WILCHELMI: Co o tym myślę? "Nowa

26 Dyskusja o kulturze masowej w związku z cyklem artykułów K. T. Toeplitza: Polak - model 1962 w "Przeglądzie Kulturalnym". Dyskusja dotyczyła zagadnienia "postawy współczesnego Polaka" a w związku z tym kompleksu zagadnień takich, jak zagadnienie kultury masowej, ocena społeczno-ekonomiczna sytuacji w kraju itp. Toeplitz poruszając sprawę środków kultury masowej podkreślił powierzchowność "stylu cywilizacyjnego" ("łódówka, telewizor, skuter") współczesnego Polaka. "Polak - model 1962" - to jego zdaniem - Polak "ustabilizowany" i "konsumpcyjny". Podkreślając niebezpieczeństwo "znieczulicy moralnej" i konformizmu tkwiącego w takich postawach, krytykował cechy współczesnej polskiej kultury masowej, będącej według niego "wykładnikiem ideału konsumpcyjnego". Takiemu ujęciu kultury masowej przeciwstawił rzekomo właściwą i słuszną "kulturę intelektualną". Przeciwno tezom Toeplitza zaproponował Andrzej Kijowski w artykule: Kto nas budzi? Kto usypia? ~~(Przegląd~~ oraz Stefan Żółkiewski, który w artykule: Przyczynek do teorii rewolucji kulturalnej przeniósł dyskusję na grunt rozważań ogólniejszych dając próbę systematyzacji różnych teorii naukowych zagadnienia kultury masowej. W związku z tezami Toeplitza wskazał, że wypływają one z fałszywej teorii burżuazyjnej głoszącej, że kultura masowa rzekomo zagraża "jedynej i prawdziwej kulturze elity". Artykuł Żółkiewskiego był jednym z głosów kontynuujących naukowe badanie problematyki kultury masowej, rozwiniętych następnie w licznych pracach i przyczynkach ogłaszanych w latach 1962 - 1964.

- A. KIJOWSKI: Kto nas budzi? Kto usypia? "Prz. kult.", nr 36. - K. T. TOEPLITZ: Polak - model 1962. "Prz. kult.", nr 30.-
34. - S. ŻÓŁKIEWSKI: Przyczynek do teorii rewolucji kulturalnej.

VIII - 8 XII S t o p i ę ć d z i e s i ą t a r o c z n i c a u r o d z i n J ó z e f a I g n a c e g o K r a s z e w s k i e g o . W miejscowościach związanych z życiem i twórczością wybitnego pisarza odbyły się uroczystości poświęcone jego pamięci: w Krakowie przy sarkofagu na Skałce, w Warszawie w Muzeum im. Mickiewicza, w Bydgoszczy, gdzie otwarto wystawę rękopisów i pamiątek po pisarzu, oraz w Romanowie pod Włodawą we dworze rodziny Kraszewskich odbudowanym po zniszczeniach wojennych, z ekspozycją rycin i rysunków, pism i przekładów na obce języki (zbiór ten został później przeniesiony na stałe do Muzeum Kraszewskiego w Dreźnie). 7 - 8 XII odbyła się w Warszawie sesja naukowa zorganizowana przez Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza przy współudziale Instytutu Badań Literackich PAN. Sesja zgromadziła historyków literatury reprezentujących wszystkie wyższe uczelnie oraz delegatów 25 oddziałów Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza. Otwierając sesję prof. J. Krzyżanowski stwierdził, że zadaniem jej jest "próba ustalenia miejsca, jakie zajmuje w polskiej literaturze twórczość Kraszewskiego i zwrócenie szczególnej uwagi na zaniedbaną przez krytykę jej stronę artystyczną". Ogólne zagadnienia ideowe i artystyczne twórczości pisarza nakreśliły referaty: J. Krzyżanowskiego: Kraszewski, artysta nieznany, Cz. Zgorzelskiego: Sztuka opowiadania Kraszewskiego i W. Danka: Sylwetka ideowa Kraszewskiego. Ponadto wygłoszono referaty na tematy szczegółowe - E. Warzenicy, A. Żygi, A. Bartoszewicza, B. Osmólskiej-Piskorskiej, S. Burkota i J. Jarowieckiego, oraz dwa referaty o recepcji Kraszewskiego za granicą: I. Czaplarosa: Kraszewski na Węgrzech i J. Wierzbickiej: Kraszewski w Chorwacji. W latach 1944 - 1961 w Polsce Ludowej

wydano 337 pozycji Kraszewskiego o łącznym nakładzie 8 946 tys. egz. Najwięcej wydań (20) miała Stara baśń. W 1962 r. kontynuowano wydania powieści Kraszewskiego w cyklu historycznym, wydawanym przez Ludową Spółdzielnię Wydawniczą i w cyklu obyczajowym wydawanym przez krakowskie Wydawnictwo Literackie.

W. DANEK: Józef Ignacy Kraszewski. W-wa 1962 PZWS Bibl. "Polonistyki". - P. DĄBEK: Tytanowi myśli twórczej. "Kamena", nr 16. - H. GAWARECKI: Muzeum w Romanowie. "Kamena", nr 6. - J. Z. JAKUBOWSKI. "Polonist.", nr 1 s. 3 - 8. - J. KAJTOCH. "Pam. lit.", z. 2 s. 509 - 524. - K. KRZYŻAKOWA: Kraszewski-Haus. "Stolica", nr 29. - W. NARTOWSKI. "Głos naucz.", nr 29. - Rok Kraszewskiego 1962. "Stolica", nr 14 - 19, 22 - 23, 25 - 28, 30 - 34, 37 - 39, 40 - 43, 45 - 50/51. - J. Z. SŁOJEWSKI: Tytaniczny grafoman. (O Kraszewskim pół serio). "Współcz.", nr 17. - S. ŚWIERZEWSKI: Kraszewski w Warszawie. "Stolica", nr 12. - A. TREPINSKI: Kraszewski - poeta. Dookoła zagadki literackiej. "Stolica", nr 19. - E. WARZENICA. "Polonist.", nr 3 s. 3 - 9. - A. ŻYGA: Kraszewski a Turgeniew. "Życie liter.", nr 49. - W. KUBACKI: Dwa jubileusze J. I. Kraszewskiego. "Nowa Kult." 1963 nr 3.

- 28 Konkurs na powieść, opowiadanie, reportaż, pamiętnik i esej ogłoszony w r. 1960 pod protektoratem Ministra Kultury i Sztuki przez ZLP, Polskie Towarzystwo Wydawców Książek oraz cztery wydawnictwa: PIW, Czytelnik, Iskry i Wydawnictwo Literackie. Ośmioosobowe jury pod przewodnictwem L. Kruczkowskiego po rozpatrzeniu 160 nadesłanych prac postanowiło nie przyznawać pierwszej nagrody. Nagrodę drugą otrzymał J. Kawalec za powieść Ziemi przypisany (por. poz. 148). Nagrody trzecie otrzymali: T. Hołuj za powieść

Drzewo rodzi owoc, R. Napiórkowski za powieść Biczownicy i
S. Kasprzysiak za powieść Raz na kilka lat. 131
~~129~~

29 Konkurs na sztukę teatralną o te-
matyce współczesnej zorganizowany przez
WRN w Bydgoszczy i Komitet Festiwalu Teatrów Polski Północ-
nej. Jury pod przewodnictwem R. Szydlowskiego ^Vpierwszej nagro-

^V w składzie: S. Hebanowski, Z. Greń, A. Wirth i W. Rogowski ^{VENTE!}
Mickiewicz za sztukę Niepokój przed podrozem, a drugi (w wysokości 15
15 tys. zł) otrzymali: N. Rolleczek-Korombel za sztukę Sukces,
J. Jesionowski za sztukę Obraz majestatu i H. Vogler za sztukę
Ktoś dzwoni. (Omówienie: Z. Greń. "Dialog", z. 8 s. 136 -
142). 130²

- "Historia i profecja. Studium o
"Księgach narodu i pielgrzymstwa
polskiego" A. Mickiewicza" Z. Stefa-
nowskiej (PAN IBL. Historia i teoria literatury. Studia
Historyczno-literackie 3). Ukazanie się pracy uznano za ważne
wydarzenie historycznoliterackie 1962 roku. "Jest to nie tylko
cenna i bogato udokumentowana monografia Mickiewiczowskiego
dzieła - pisał Z. Libera - ale również próba nowego określenia
jego historycznej wartości..." Praca Stefanowskiej "podnosi
ogólny walor utworu w hierarchii dzieł Mickiewicza, czyni z
niego jedno z największych osiągnięć artystycznych poety. Każę
w nim widzieć jeden z manifestów tych idei, które wcieliły się
w czyn rewolucyjny Wiosny Ludów".

J. IWASZKIEWICZ. "Życie Warsz.", nr 287. - J. Z. NOWAK.
"Ruch liter." 1963 z. 3 s. 141 - 144. - A. WITKOWSKA. "Nowe
Książki", 1963 nr 7 s. 370 - 372. - M. ŻMIGRODZKA. "Pam. liter."

1963 z. 4 s. 529 - 535. - Z. LIBERA. "Roczn. lit. 1962" s. 206 - 207. 3
134

- "U t w o r y r o z p r o s z o n e i l i s t y" B o l e s - ł a w a L e ś m i a n a w o p r a c o w a n i u J. T r z n a d l a (P I W). Tom wydany w roku 25-lecia śmierci Leśmiana (oraz 85-lecia jego urodzin i 50-lecia debiutu) przynosi zebrane po raz pierwszy i nie objęte dotąd żadnym wydaniem wiersze poety z lat 1895 - 1915 (m. in. odszukane wiersze rosyjskie), kilka utworów z zakresu prozy oraz 131 listów. Wydanie tomu zostało uznane zgodnie za ważne wydarzenie w zakresie poznania twórczości poety budzącego coraz większe zainteresowanie, a nawet uważanego przez niektórych za "najlepszego naszego poetę od czasów Norwida" (zdanie J. Przybosia w recenzji z omawianego tomu).

P. HERTZ: Z dziennika lektury. "Nowa Kult.", nr 39. - J. PRZYBOS': Pisma Leśmiana. "Nowa Kult.", nr 41. - M. GŁOWIŃSKI: Rozmaitości Leśmianowskie. "Twórcz." 1963 z. 7 s. 66 - 70. - Z. JASTRZĘBSKI: Głosy do Leśmiana i Trznadla. "Twórcz." 1963 z. 1 s. 110 - 111. 4
134

SIERPIEŃ

- 1 Z m a r ł w W a r s z a w i e L e o n K r u c z k o w - s k i (ur. 1900), pisarz i dramaturg. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. II s. 246 - 253). Trumna ze zwłokami pisarza wystawiona była w Sali Kolumnowej gmachu Rady Państwa w Warszawie, gdzie hołd zmarłemu złożyła ludność stolicy, członkowie kierownictwa partii i rządu, stronnictw politycznych, organizacji zawodowych i społecznych oraz przedstawiciele placówek dyplomatycznych. Na ręce wdowy po zmarłym Jadwigi Kruczkowskiej oraz ZLP

nadeszła wielka ilość depech kondolencyjnych z całego świata. 4 VIII odbył się pogrzeb zmarłego na koszt państwa w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. W uroczystym pogrzebie oprócz rodziny wzięli udział: Przewodniczący Rady Państwa A. Zawadzki, premier J. Cyrankiewicz oraz delegacje pisarzy radzieckich i czechosłowackich. Nad grobem przemawiali: w imieniu Partii i Rządu E. Ochab, w imieniu ZLP - J. Iwaszkiewicz. Po śmierci pisarza "Dialog" opublikował nieznaną jego sztukę: Przygoda z Vaterlandem (nr 12) wraz z kilkoma esejami o jego twórczości, a "Nowa Kultura" (nr 14) fragmenty sztuki: Święty, jej plan, uwagi i komentarze autora. Ponadto nakładem PIW-u ukazały się Dramaty Kruczkowskiego, stanowiące pierwsze podsumowanie spuścizny dramatopisarskiej pisarza, a w Bibliotece Powszechnej 16 wydanie powieści Kordian i cham. Sztukę Kruczkowskiego Śmierć gubernatora wystawioną przez teatr katowicki w inscenizacji J. Jarockiego uznano na festiwalu teatralnym we Wrocławiu za jedno z najlepszych przedstawień 1962 roku. W prasie ukazały się liczne eseje o twórczości Leona Kruczkowskiego oraz wspomnienia.

W. BABINICZ: Pedagog Kruczkowski. "Kamena", nr 16. - S. W. BALICKI: Człowiek teatru. "Nowa Kult.", nr 44. - J. BIERNACKI: Kruczkowski - teatr - konfrontacje. "Nowa Kult.", nr 33. - B. DEJWOREK: L. Kruczkowskiego spotkania z radykalną młodzieżą wiejską. "Życie liter.", nr 32. - ST. R. DOBROWOLSKI: Pierwsze kroki. "Stolica", nr 34. - ST. R. DOBROWOLSKI: Pierwsze dni wolności. Wspomnienia. "Nowa Kult.", nr 32. - W. IWANOW. "Życie Warsz.", nr 193. - J. IWASZKIEWICZ. "Twórcz.", nr 10 s. 135 - 136. - J. Iwaszkiewicz. "Prz. kult.", nr 32. - J. Z. JAKUBOWSKI. "Polonist.", nr 4. - A. KIJOWSKI: "Kordian i cham" po 30 latach. "Prz. kult.", nr 34. - M. JAROCHOWSKA: Przyjaciel,

którego będzie nam brakować. "Życie liter.", nr 35. - K.
 KOŹNIEWSKI: Artysta i polityk. "Polit.", nr 43. - A. LISIECKA.
 "Życie Warsz.", nr 32. - A. LISIECKA: Kruczkowskiego dramat
historii. "Życie liter.", nr 32. - A. LISIECKA: Śmierć dramaturg
ga. "Nowa Kult.", nr 32. - Z. MAŁUŻANKA. "Nowe Drogi", nr 9. -
 Z. MACUŻANKA. "Polonist.", nr 4. - H. MICHAŁSKI: Humanista
walczący. "Nowa Kult.", nr 32. - E. OCHAB. "Tryb. Ludu", nr
 215. - J. PUTRAMENT. "Prz. kult.", nr 32. - J. PUTRAMENT:
Straciliśmy bardzo bliskiego człowieka. "Nowa Kult.", nr 32. -
 H. ROBLICZKOWA. "Głos naucz.", nr 38. - A. SZAPA: Wspomnienia
o L. Kruczkowskim. "Życie liter.", nr 32. - J. A. SZCZEPAŃSKI.
 "Tryb. Ludu", nr 212. - R. SZYDŁOWSKI. "Tryb. Ludu", nr 215. -
 S. TREUGUTT: Dramatyczny porządek świata. "Prz. kult.", nr
 34. - S. ŻÓŁKIEWSKI: Świadomy pisarz rewolucyjnego proletaria-
tu. "Nowa Kult.", nr 32.

135

- 7 W i z y t a R o s e B a i l l y. Na zaproszenie Mini-
 sterstwa Kultury i Sztuki przybyła do Warszawy pisarka fran-
 cuska Rose Bailly, zasłużona działaczka na polu zbliżenia mię-
 dzy Polską i Francją (od 1916 roku), autorka wielu prac po-
 święconych Polsce, Założycielka w 1919 r. w Paryżu Towarzystwa
 "Les Amis de la Pologne". Za swą działalność R. Bailly odzna-
 czona była wielokrotnie polskimi odznaczeniami a m. in. Krzyżem
 Komandorskim Polonia Restituta oraz złotym Krzyżem Zasługi.

136

- 15 O d k r y c i e n i e z n a n y c h l i s t ó w H e n r y -
 k a S i e n k i e w i c z a. W Oblęgorku koło Kielc, w
 dworku należącym niegdyś do Henryka Sienkiewicza, odnaleziono
 słynny "zielony kufer" zawierający listy i rękopisy z ostatnich

lat życia pisarza. Kuferek, przywieziony niegdyś przez Sienkiewicza z podróży do Konstantynopola a zawierający jego listy do syna, oraz wydawnictwa obcojęzyczne z czasów pobytu w Szwajcarii (1915 - 1916) odnalazł woźny muzeum w Oblęgorku. ⁷
137

- "V a d e m e c u m" C y p r i a n a N o r w i d a. Osobne wydanie drukiem cyklu wierszy Norwida powstałego w 1886 r. Wydał i oprac. J. W. Gomulicki. Chociaż wydanie to poprzedziła opublikowana w 1947 r. podobizna fototypiczna autografu opracowana przez W. Borowego oraz publikacja emigracyjna K. Sowińskiego z 1953 r. spełniło ono jednak zdaniem specjalistów "na swój sposób rolę pierwodruku" (Z. Stefanowska) i zapewniło po raz pierwszy możliwość dotarcia znakomitego dzieła do szerszego kręgu czytelników.

P. HERTZ: Z dziennika lektury. "Nowa Kult.", nr 43. -
M. GRZEDZIELSKA. "Kamena" 1963 nr 9. - Z. JASTRZĘBSKI. "Twórcz." 1963 z. 6 s. 47 - 61. - Z. ŁAPIŃSKI. "Tyg. powsz." 1963 nr 3. - Z. STEFANOWSKA. "Nowe Książki" 1963 nr 2 s. 65 - 69.

138

WRZESIEŃ

Pięćdziesięciolecie twórczości Ludwika Hieronima Morstina. Uroczystość jubileuszowa odbyła się w Zakopanem, którego pisarz jest honorowym obywatelem. (Morstin mieszkał pod Giewontem przez 8 lat i tam powstało szereg jego dzieł). Przemówienia wygłosili: J. I. Sztudynger i J. Spławiński. Amatorski zespół im. H. M. Orzechewskiej, którego Morstin był współzałożycielem, odegrał jego sztukę: Buntownicy.

9
137

- 8 ~~Pięćdziesiąt~~ciolecie "Kuriera Pol-
skiego" dziennika Stronnictwa Demokratycznego. Z okazji
rocznicy odbyło się spotkanie kierownictwa Stronnictwa Demokra-
tycznego z pierwszym redaktorem "Kuriera" Włodzimierzem Lecho-
wiczem i sekretarzem Janem Karolem Wende. W imieniu zespołu re-
dakcyjnego przemawiał redaktor naczelny Paweł Dubiel. 140
~~138~~
- 17 Wystawa twórczości literackiej
i plastycznej lekarzy z różnych krajów
w Muzeum Narodowym w Warszawie. Wystawę urządzono w związku z
odbywającym się XVIII Międzynarodowym Kongresem Medycyny. 141
~~139~~
- 23 Trzydziestolecie pracy Kamila Gi-
życkiego podróżnika i pisarza obchodzone w Klubie Li-
teratów we Wrocławiu. 140²
~~140~~
- 26 Nagrodę PEN-Clubu węgierskiego za
tłumaczenia dzieł węgierskich na język polski otrzymał Lew
Kaltenbergh. 141³
~~141~~
- 29 Drugi konkurs debiutu dramatur-
gicznego zorganizowany przez Teatr Ateneum w Warszawie
przy współudziale redakcji dzienników "Trybuna Ludu", "Życie
Warszawy" i czasopisma "Teatr". Na konkurs wpłynęło 93 sztuki.
Jury nie przyznało pierwszej nagrody. Dwa równorzędne wyróżnie-
nia otrzymały sztuki: R. Smożewskiego Pięć pytań i nie więcej
oraz M. Toneckiego Zegarmistrz. 142⁴
~~142~~
- 29 Wizyta Irwinga Stone'a, znanego pisarza ame-
rykańskiego, który zatrzymał się w Warszawie w drodze do ZSRR.
W lokalu ZLP odbyło się spotkanie z pisarzami polskimi. W spotka-

niu wziął udział sekretarz ambasady USA w Warszawie - J. D. Seanlan.

145

30 P o m n i k S t a n i s ł a w a S t a s z i c a d ł u t a
J. Kwiatkowskiego i K. Madeja odsłonięto w Dąbrowie Górniczej.

146

- W z n o w i e n i e " R o c z n i k a L i t e r a c k i e -
g o ". Po pięcioletniej przerwie wyszły nakładem PIW-u kolejne
tomy Rocznika za rok 1957 i 1961. W opracowaniu ^{był} jest tom obejmu-
jący lata 1958 - 1960. Rocznik pod redakcją komitetu w składzie:
Z. Szmydtowa, P. Hertz i T. Zabłudowski zawiera dokumentację i
syntetyczną ocenę współczesnej literatury polskiej oraz literatury
obcej w przekładach polskich, omówienie wybranych książek z dzie-
dziny teatru, nauki o książce, historii sztuki, muzyki, filozofii,
krajoznawstwa i etnografii, bibliografię przekładów książek
polskich na języki obce, dzieł polskich i o Polsce wydanych za
granicą oraz diariusz wydarzeń literackich.

M. WYKA: Na marginesie "Roczników literackich". "Życie
liter." 1963 nr 18. - S. DZIWI. "Zesz. prasozn." 1963 nr 1/2
s. 179 - 180. - W. MACIĄG: Krytycy w archiwum. "Twórcz." 1963
z. 7 s. 79 - 82. - M. ŻMIGRODZKA. "Nowe Książki" 1963 nr 19
s. 944 - 945.

7
147

- " Z i e m i p r z y p i s a n y " p o w i e ś ć J u l i a n a
K a w a l c a. Autor do r. 1962 początkujący prozaik, w roku
tym otrzymał dwie główne nagrody w dwóch konkursach powieściowych:
w konkursie Ludowej Spółdzielni Wydawniczej (zob. poz. 487)
za powieść W słońcu, oraz w konkursie międzywydawniczym (zob.
poz. 431) za powieść Ziemi przypisany. W powieści tej krytycy
zgodnie podkreślali "nowe ujęcie tak zwanego tematu wiejskiego"
ukazujące w ciekawej konfrontacji dwóch pokoleń synów chłopskich

zmiany, które zaszły po r. 1945 w społecznej i gospodarczej strukturze wsi polskiej. "W egzystencji polskiego chłopca - pisał H. Bereza - dostrzega pisarz dramat nagich i elementarnych namiętności ludzkich i swojemu widzeniu rzeczy daje wyraz przy pomocy nowych konwencji stylistycznych prozy". Konwencje te - wywodzące się zdaniem recenzentów (Kijowski, Bereza) - z pisarstwa Faulknera, rozmaicie zresztą zostały ocenione. Andrzej Kijowski, który najostrzej zaatakował walory artystyczne powieści (zła konstrukcja, estetyzm) stwierdził, że wpłynęły na sfałszowanie obrazu wsi polskiej i chłopskich namiętności.

J. WILHELM. "Trybuna Ludu", nr 341. - T. BOREK. "Współcz." 1963 nr 4. - T. DREWNOWSKI. "Polit." 1963 nr 11. - A. KIJOWSKI: Kogo zabito? "Twórcz." 1963 nr 1 s. 82 - 86. - J. KŁOSSOWICZ. "Prz. kult." 1963 nr 15. - A. LISIECKA. "Wiatraki" 1963 nr 9. - W. MACIĄG: Zbrodnie przeszłości. "Życie liter." 1963 nr 4. - W. SADKOWSKI: Psychologiczne zyski i koszty awansu. "Nowa Kult." 1963 nr 2. - H. BEREZA. "Rocz. liter." 1962 s. 83 - 84.

148

- "S i e d e m p o l s k i c h g r z e c h ó w g ł ó w n y c h" szkice Zbigniewa Załuskiego. Cykl artykułów historyczno-polemicznych drukowanych w prasie w 1962 roku, a następnie wydanych w książce, która stała się powodem głośnej dyskusji w 1963 roku. Załuski wystąpił w nich przeciwko "deheroizacji" najnowszej historii Polski, przez pisarzy i publicystów, którzy "surowo potępiając naszą historię - ofiarności nazwali - ofiarnictwem, bohaterstwo - bohaterszczyzną, a lekkomyślność i kabotyńską pozę... uznali za nasze wady narodowe, historycznie jakoby potwierdzone". Występując przeciwko rozpowszechnionej - jego zdaniem - w polskiej publicystyce i literaturze lat ostat-

nich "postawie szyderstwa i pogardy" w stosunku do nakazów świadomości narodowej uznał, że ta postawa, wywodząca się z tradycji międzywojennego pacyfizmu (Tuwim, Słonimski i inni) jest dziś "wyrazem stanowiska, interesów i poglądów tchórzliwego i samolubnego kołtuństwa". Tezy Załuskiego wywołały w 1963 r. ożywioną dyskusję, która ^{m.in.} dotyczyła kompleksu zagadnień takich jak "bohater-szczyzna" i "antybohater-szczyzna", pacyfizm i antypacyfizm, itp. i miała duże znaczenie w ocenie naszej przeszłości historycznej również w literaturze. ~~Zebranie Kwartki roku 1963, poz. 146~~

9
146

- "S ł o w n i k j ę z y k a A d a m a M i c k i e w i c z a" tom 1: A - Ć pod red. K. Górskiego i S. Hrabca - zainicjował monumentalną publikację mającą liczyć 10 tomów. Słownik obejmie "wszystkie wyrazy zawarte w całej drukowanej jak i rękopiśmiennej spuściźnie poety", a każde hasło ilustrowane będzie "wszystkimi cytatami z dzieł poety, w których wyraz hasłowy się pojawia".
- || Żaden z autorów polskich nie posiada takiego słownika, a spośród wielu twórców naszej literatury - pisze w przedmowie do pierwszego tomu K. Wyka - których dorobek artystyczny wcielony w kształt języka narodowego położył się niezatartą pieczęcią na tradycji narodowej i kształtował jej dalszy wygląd - Adam Mickiewicz jest pierwszym twórcą, wobec którego nauka polska przystępuje do spłacania długu".

stg /S. GRZESZCZAK/. "Ruch liter." 1963 nr 3 s. 153 - 155. -
J. SAFAREWICZ. "Jęz. pol." 1963 nr 3 s. 158 - 161. - P. GRZE-
GORCZYK. "Rocz. liter." 1962*, s. 276 - 277.

150
147

PAŹDZIERNIK

2 - 5 Piętnastolecie Wiedzy Powszechnej.

Z okazji jubileuszu zorganizowano w Warszawie wystawę obrazującą dorobek wydawnictwa od 1947 roku. W okresie tym wydano 1 309 tytułów w nakładzie 23 300 tys. egz. Wydawnictwo zajmuje się popularyzacją wiedzy z różnych dziedzin, czemu służą specjalne serie wydawnicze, a m. in. trzy serie poświęcone literaturoznawstwu: Profile (szkice monograficzne o wybitnych pisarzach polskich), Małe profile (pisarze polscy i obcy, którzy publikują swoje utwory po II wojnie światowej) oraz: W kręgu literatury i języka. 151
148

- 3 Zmarł w Łodzi Grzegorz Timofiejew (urodz. 1908) poeta i tłumacz. (Informacje bio -bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. III s. 352 - 354).

M.J. /M. JAGOSZEWSKI/. "Dz. łódz.", nr 237. - M. PIECHAL.

"Odgłosy", nr 41.

152
149

- 3 ^{Szósty} ~~VII~~ Koszaliński Konkurs Literacki zorganizowany przez WRN w Koszalinie. W dziale poezji pierwszą nagrodę otrzymała M. Aluchna Emalianow za tom wierszy Popiół i proch oraz dwie drugie nagrody - C. Kuriata i S. Misakowski. W dziale prozy pierwszą nagrodę otrzymał Z. Kubiela za tom opowiadań Cena zwierzeń, drugą - S. Misakowski, trzecią - Z. Kiwka. Omówienie: mg /~~W~~. Maciąg/: Koszalin i konkursy literackie, "Życie Literackie", nr 41.

3
150

- 7 - 14 "Śladami Lenina". Cykl imprez pod takim hasłem zorganizowano w Warszawie i na prowincji dla uczczenia 50 rocznicy pobytu Lenina w Polsce. Inicjatorami byli: Centralny Klub Studen-

tów Hybrydy, Muzeum Lenina w Warszawie, Muzeum Lenina w Poroninie oraz Warszawski Klub Twórczy Młodych. Na program złożyły się koncerty, recytacje poetyckie utworów rewolucyjnych i pieśni. Całość pomyślana była w formie montażu opartego również na listach, wspomnieniach i przemówieniach Lenina.

4
154

10 - 23 W y s t a w a K s i ą ż k i W ę g i e r s k i e j w salach PKiN w Warszawie. Odrębny dział stanowiły książki autorów polskich wydane w języku węgierskim. W latach 1945 - 1962 ukazały się na Węgrzech 143 książki 103 autorów polskich w łącznym nakładzie ponad 1 430 tys. egzemplarzy. W związku z wystawą bawiła w Polsce pisarka węgierska M. Szabó.

5
154

11 - 12 "R y b n i c k i e D n i P o e z j i" zorganizowane przez Klub Literacki "Kontakty" przy Domu Kultury RFM w Rybniku. W "Dniach" wzięło udział wielu poetów ze środowiska katowickiego i Opolszczyzny. Głównym punktem programu był wspólny wieczór autorski poetów. Odbył się również Turniej Jednego Wiersza dla debiutantów, którego zwycięzcami zostali: T. Ferano-Jankowska i B. Rakk. (Sprawozdanie: B. Drozdowski. "Współczesność", nr 22).

156

12 P r e m i e r a f i l m u "G ł o s z t a m t e g o ś w i a t a" w kinie Moskwa w Warszawie. Reż. S. Różewicz, scen. T. Różewicz i K. Filipowicz, zdjęcia W. Forbert, muz. W. Kilar. W lutym 1963 film otrzymał nagrodę Polskiej Krytyki Filmowej przy Stowarzyszeniu Dziennikarzy Polskich i został uznany za najlepszy film polski 1962 roku.

|| Głos z tamtego świata był jednym z filmów podejmujących nader ważne problemy związane ze zjawiskami świadomości prze-

ciętnego współczesnego człowieka. Główną postacią filmu jest znachor udzielający porad ludziom, którym nie pomogła oficjalna medycyna i psychologia. Polemika, którą film Różewicza podjął z owymi ujemnymi zjawiskami wciskania się szarlatanerii, znachorstwa i mistyki wszędzie tam, gdzie niedostatki racjonalistycznego, naukowego wyposażenia umysłowego pozostawiają jakieś szczeliny, przeprowadzona została wyraźnie, choć w sposób nie narzucający się. Film nie formułował potępień, ale obiektywizował zjawiska i analizował psychologiczną sytuację ludzi, którzy z różnych przyczyn stawali się ofiarami znachora". (R. Szydłowski).

K. EBERHARDT: Głos z ciemności. "Film", nr 42. ~~154~~ 154
 Z. PITERA: Reżyser wierny sobie. "Nowa Kult.",
 nr 44. - Z. KAŁUŻYŃSKI: Czarna magia w sercu n S r e b r n y (ur.
 Polski. "Polit.", nr 42. - K. T. T O E P I T Z. "Świat
 nr 43. - J. PŁAŻEWSKI. "Prz. kult", nr 43. - S. ratury greckiej. (Infor-
 GRZELECKI. "Życie Warsz.", nr 245. WERTKI nia Wydziału Nauk Społecz-

nych PAN" z. 4 s. 5 - 6; Słownik współczesnych pisarzy polskich,
 t. III, s. 189 - 191).

O. JUREWICZ. "Spraw. Wydz. Nauk Społ. PAN", t. 54 s. 5 - 6.
 W. ŁUKASIEWICZ. "Pomorze", nr 22. - Z. ABRAMOWICZ: Profesor Ste-
fan Srebrny i jego twórczość naukowa i literacka. "Meander"
 1963 z. 2/3 s. 71 - 80. - Z. ABRAMOWICZ. "Filomata" 1963 z. 164
 s. 211 - 216. - T. BYRSKI. "Twórcz." 1963 z. 15 s. 10 - 12. 8/
 154

- 14 "Książka nienapisana", ankieta "Życia Literackiego". W ankiecie udzielili odpowiedzi na pytanie: "Jakiej książki oczekuję od współczesnej literatury lub jaką sam chciałbym napisać?" następujący pisarze, krytycy i publicyści: Z. Greń (nr 41), S. Wygodzki (nr 42), A. Lisiecka (nr 42), J. Przyboś (nr 43), B. Kogut (nr 43), T. Hołuj (nr 44), Z. Kwiatkowski (nr 45), S. Żółkiewski (nr 46), H. Vogler

(nr 46), K. Wyka (nr 47), S. Kisielewski (nr 48), W. Szewczyk (nr 49), A. Sandauer (nr 52) oraz J. Błoński i A. Stern w numerze 1 "Życia Literackiego" z 1963 roku. (Omówienie: W. Machajek. "Życie Literackie" 1963 nr 14, 15).

9
158

- 17 D z i e s i ę c i o l e c i e W y d a w n i c t w a "I s - k r y". Jubileuszową wystawę obrazującą dorobek wydawnictwa otwarto w Klubie Oficerskim Domu Wojska Polskiego. Obejmuje ona 1545 tytułów w 33 775 egz. z literatury społeczno-politycznej, popularno-naukowej i beletrystyki, wydawanej m. in. w 13 seriach. (Najpopularniejsze z nich to serie: Człowiek poznaje świat, Biblioteka Stańczyka, Naokoło świata i Klub srebrnego Kluczyka). W ciągu dziesięciu lat w "Iskrach" zadebiutowało 250 młodych autorów w czterech wydanych w tym okresie almanachach, a 70 oddzielnymi tomami prozy i poezji. Z wydawnictwem współpracuje ok. 300 pisarzy i tłumaczy.

T. J. /T. JANKOWSKA/: Jubileusz "Iskier". "Fakty i Myśli", nr 23. - A. LISIECKA: Wydawca bez taryfy ulgowej. "Życie lit.", nr 21.

160
157

- 18 P u b l i c z n e z e b r a n i e n a u k o w e I B L w S a l i O k r ą g ł e g o S t o ł u P a ł a c u S t a s z i - c a w W a r s z a w i e. Począwszy od 18 X do końca 1962 r. odbyły się zebrania naukowe z następującymi referatami: K. Wyka: Paralelizm ludowy u Mickiewicza (18 X), J. Sławiński: Awan-gardowe rozumienie poezji jako "języka w języku" (2 XI), R. Zimand: Teoria kultury masowej a niektóre problemy badań literackich (15 XI), M. Janion: Wincenty Pol a problemy stożunku do tradycji dziewiętnastowiecznej (29 XI). (Streszczenia przedstawionych prac: "Sprawozdania PAN", z. 5).

161
158

19 Zmarł w Warszawie Włodzimierz Lewik (ur. 1905), poeta i tłumacz. (Informacje biobibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich, t. II s. 357 - 358).

J. ŚPIEWAK. "Nowa Kult.", nr 45. - J. ŚPIEWAK. "Twórcz."
1963 z. 1 s. 147 - 148. 162
~~159~~

19 Dyskusja o „polsko-rosyjskiej literaturze przekładowej” odbyła się w redakcji tygodnika „Współczesność” z udziałem J. Brodzkiego, A. Drawicza, Z. Fedeckiego, W. Kiwilszo, B. Drozdowskiego, A. Lama i M. Milczarka. W dyskusji omawiano zagadnienie przekładów literatury rosyjskiej i radzieckiej w Polsce i przekładów współczesnej literatury polskiej w ZSRR. Centralnym zagadnieniem dyskusji była sprawa wzajemnej informacji - zastanawiano się, czy i w jakiej mierze zgodne są kryteriaⁱ hierarchie ustalane przez krytykę literacką polską i radziecką, o ile krytyka spełnia tu rolę pośredniczącą, o ile zaś funkcjonują w tych sprawach kontakty tłumaczy z pisarzami, krytykami itp. Przeważało zdanie, że krytyka nasza niewłaściwie spełnia swą rolę w tym zakresie. W szczególności wskazywano na brak odpowiedniego informatora ukazującego aktualne tendencje literackie. (Stenogram dyskusji: „Współczesność”, nr 21). 3/
160

21 Protesty pisarzy polskich przeciwko prześladowaniu działaczy robotniczych i intelektualistów w Hiszpanii. Zarząd Główny Związku Literatów Polskich opublikował w prasie następujące oświadczenie:

"Przez Hiszpanię znów przechodzi fala terroru. Zagrożona

w swoim istnieniu dyktatura generała Franco jeszcze raz ukazuje swe oblicze. Uwięziono, poddano torturom, wreszcie postawiono przed sądem wojskowym wielu działaczy robotniczych. Stawiając ich przed sądem wojskowym, pozbawiono ich prawa do normalnej obrony. Za solidarność ze strajkującymi górnikami, którzy walczyli o godziwą zapłatę za swoją pracę, uwięziono pisarzy - Gabriela Sanchez Mazasa i Dolores Medio. W więzieniu znalazł się również krytyk sztuki Jose Mario Moreno Galvan. Poddany ciężkim torturom artysta plastyk Ibarrol popełnił samobójstwo. Fakty te budzą w nas - pisarzach polskich - głębokie oburzenie. Pierwszym i najważniejszym obowiązkiem pisarza, artysty i uczonego jest walka o humanizm stosunków społecznych i solidarność z tymi, którzy się ich domagają. Obowiązkiem intelektualistów jest tworzyć kulturę, a więc walczyć o wolność myśli i słowa, bez której nie może być mowy o spełnianiu tego obowiązku. Ci, którzy na spełnianie tych obowiązków odpowiadają sądami wojskowymi i torturami, samym sposobem owej odpowiedzi deklarują się przeciw humanizmowi i przeciw kulturze. Jesteśmy solidarni z uwięzionymi. Sprawy, o które walczą, są sprawami wszystkich ludzi pióra, sztuki i nauki w całej Europie. Gorąco protestujemy przeciw więzieniu i torturowaniu hiszpańskich intelektualistów. Jesteśmy wraz z wszystkimi tymi, którzy domagają się uwolnienia pozostałych przy życiu." (Protest pisarzy polskich. "Nowa Kultura", nr 42).

- 21 Nagrody Ministra Obrony Narodowej. Na wniosek komisji nagród MON minister obrony narodowej M. Spychalski przyznał doroczne nagrody twórcom i naukowcom zajmującym się dziejami oręża polskiego, współczesnym życiem wojska i zaga-

dnieniami obronności kraju. W dziedzinie literatury nagrodę II stopnia otrzymał Jerzy Putrament za drugi tom książki: Pół wieku pt. Wojna (por. poz. 107), nagrodę III stopnia - Zbigniew Saffian za powieść: Zanim przemówię, wyróżnienie - Lesław M. Bartelski za powieść: Wieniec. W zakresie pamiętników nagrodę II stopnia uzyskał Mieczysław Moczar za książkę: Barwy walki, dwa wyróżnienia - Tadeusz Pietrzak za książkę: Podziemny front i Irena Perkowska-Szczypiorska za: Pamiętnik łączniczki. W dziedzinie publicystyki prasowej i telewizji nagrodę III stopnia uzyskał Zbigniew Załuski (por. poz. 149). 162^{5/}

22 W i z y t a E r s k i n a C a l d w e l l a, znanego pisarza amerykańskiego, który odwiedził Polskę po raz drugi (pierwszy raz w 1949 roku). Po II wojnie światowej ukazało się w języku polskim pięć powieści Caldwell'a i jeden tom opowiadań. 25 X odbyło się spotkanie pisarza z polskimi literatami w Domu Literatury. 166

23 Z j a z d T o w a r z y s t w a P r z y j a c i ó ł K s i ą ż k i w B i a ł y m s t o k u. Miejsce zjazdu wybrano celem podkreślenia opieki, jaką władze wojewódzkie otaczają działalność oświatową na Białostoczczyźnie, posiadającej 311 bibliotek, rozsianych po miasteczkach i wsiach. 164^{7/}

26 - 29 D e l e g a c j a p o l s k a n a m i ę d z y n a r o d o - w e j K o n f e r e n c j i w B u d a p e s z c i e, poświęconej literaturze komparatystycznej. Delegacja polska pod przewodnictwem K. Wyki wzięła udział w obradach przedstawiając na sekcjach następujące referaty: M. Brahmer (UW): Manieryzm jako termin historycznoliteracki, M. Janion (IBL): Badania porównawcze i problemy genezy literackiej.

Z. Libera (UW): Pojęcie życia literackiego w nauce o literaturze, K. Wyka (IBL): Główne problemy badawcze literatury XX wieku, M. Żmigrodzka (IBL): Problem narratora w teorii powieści XIX i XX wieku. 168

27 X - 1 XI W i z y t a F r y d e r y k a D ü r e n m a t t a, znanego dramaturga i pisarza szwajcarskiego, na zaproszenie ZLP. 29 X odbyło się spotkanie pisarza z polskimi literatami w Domu Literatury. Po II wojnie wystawiono w Polsce następujące sztuki Dürnematta: Wizyta starszej pani, Anioł zstąpił do Babilonu, Romulus Wielki oraz Frank V (por. poz. 86). Wydano również dwie jego powieści: Kraksa i Obietnica. 169

- P o l s k i T e a t r T V o t r z y m a ł s p e c j a l n ą nagrodę Międzynarodowego Jury Krytyków w W e r o n i e na międzynarodowym konkursie radiowo-telewizyjnym "Prix Italia". Nagrodzono widowisko: Wygnańcy J. Joyce'a w reżyserii J. ^uGrąży. 170
167
- "C z a r n a r ó ż a" J u l i a n a S t r y j k o w s k i e - g o. Powieść, której tematem jest historia kształtowania się świadomości rewolucyjnej bohatera, członka Komunistycznej Partii Zachodniej Ukrainy, działającego w latach trzydziestych we Lwowie - spotkała się z dużym zainteresowaniem czytelników i krytyki. Była też rozpatrywana w najrozmaitszych aspektach: jako powieść polityczna z dziejów lwowskich komunistów ("jest to powieść polityczna - pisała B. Michałowska - nawet nurt romansowy tej powieści płynnie łożyskiem wydarzeń politycznych"); jako powieść o młodości pokolenia międzywojennego ("a jednak jest to powieść o młodości - pisała K. Nastulanka - mimo, że tyle w niej polityki"); wreszcie jako powieść miłosna (motyw idealnej miłości

M. Berezny

bohatera Henryka do komunistki będąc^y zdaniem krytyków nową transpozycją mitu o Orfeuszu). Niektórzy krytycy (W. Wolski, B. Michałowska) traktujący Czarną różę jako powieść realizacyjno-historyczną zaatakowali autora za brak pewnych koniecznych elementów w obrazie ruchu robotniczego i roli KPP w latach trzydziestych. "Mimo pedanterii realisty - pisała B. Michałowska - Strykowski ukazał w swojej książce /.../ komunistyczny zaścianek. Ani rzeczywistej wielkości, ani rzeczywistego dramatu tego ruchu nie udało się zrekonstruować". Ze stanowiskiem tym polemizowała m. in. K. Nastulanka pisząc "nie nazywajmy gromko komunistycznym zaściankiem tego, co jest z zamierzenia autora małym wycinkiem rzeczywistości, wykrojonej wedle powieściowej fabuły". Większość krytyków potraktowała ~~jednak~~ Czarną różę jako powieść wielowarstwową, dopuszczając możliwość wielu różnych interpretacji (A. Braun, Z. Bieńkowski, ~~H. Berezny~~ i in.).

H. BEREZA. "Przeł. kult." 1963 nr 3. - Z. BIENKOWSKI: Alibi. "Twórcz." 1963 z. 3 s. 112 - 116. - A. BRAUN. "Nowa Kult." 1963 nr 5. - A. KLIMOWICZ. "Nowe Książki" 1963 nr 1 s. 2. - A. LAM. "Widnokreśli" 1963 nr 5 s. 58 - 60. - W. MACIĄG: Werter wieku ideologii. "Życie liter." 1963 nr 6. - B. MICHAŁOWSKA: W obozie kacerzy. "Polit." 1963 nr 6. - K. NASTULANKA: Ostrożnie z mitami. "Polit." 1963 nr 6. - W. WOLSKI. "Życie liter." 1963, nr 13. - A. ZIEMILSKI: "Czarna róża". (List do redakcji). "Polit." 1963 nr 4; Polem.: J. STRYJKOWSKI. "Polit!" 1963 nr 6; A. ZIEMILSKI. "Polit." 1963 nr 15.

171
168

- "Dramaty" Stanisława Ignacego Witkiewicza, zebrane (przeważnie z rękopisów) i opracowane

przez K. Puzyńkę uznano w krytyce za największe wydarzenie wydawnicze w zakresie dramatu polskiego w 1962 roku. "Ich los był bardzo polski - pisał Z. Greń - wypadły z tradycji naszej literatury i teatru, we właściwym dla nich czasie trwały jako mit i nie stały się problemem rzeczywistym[.]". Obecnie "zjawiają się przed nami jako pewna całość myślowa, system zamknięty[.]". Nie tylko w roku 1962, ale w ciągu lat kilkunastu[.] żaden z pisarzy nie zbudował swoją twórczością wizji tak jednorodnej". "Dwa wydane przez PIW tomy - pisał S. Treugutt - stanowią rzeczywisty przełom w stosunku do dramaturgii Witkiewicza. Nie dlatego, by dotąd był on jako autor teatralny nieznan. Na sceny przed i po wojnie zawędrowało dotąd 13 sztuk (30 wystawień) Witkiewicza. Co innego jednak znajomość fragmentaryczna, co innego zbiór zawierający 22 sztuki[.] czyli całość spuścizny odszukanej." Wydanie to "umożliwia pierwsze masowe spotkanie autorskie Witkiewicza z tymi wszystkimi, którzy w jakikolwiek sposób interesują się współczesną sceną i literaturą dramatyczną". Krytycy podkreślając pewną historyczność sztuk Witkacego dla współczesnego widza, zwracali również uwagę, że pewne elementy jego twórczości dopiero dzisiaj stały się zrozumiałe, jasne i odczuwane jako coś bardzo bliskiego - takie jak - "elementy niepokoju, z których buduje swoje dramaty", "katastroficzna liryka, która nie jest obca współczesnemu człowiekowi" itp. (J. Iwaszkiewicz).

J. BŁOŃSKI. "Dialog" 1963 z. 9 s. 71 - 84. - Z. GREŃ: Witkiewicz czyli literatura, której nie było. "Życie liter." 1963 nr 4. - J. IWASZKIEWICZ. "Twórcz." 1963 z. 2 s. 116 - 122. J. KŁOSOWICZ: Witkacy. "Przeł. kult." 1963 nr 13. - S. TREUGUTT. "Nowe Książki" 1963 nr 10 s. 497 - 499.

00/62

~~1 Zmiany w redakcji~~

LISTOPAD

1 Z m i a n y w r e d a k c j i "W s p ó ł c z e s n o ś c i".
 Od 1 XI /nr 21/ funkcje redaktora naczelnego pisma objął Andrzej
 Lam, a sekretarza redakcji - Tadeusz Strumff /na miejsce Władys-
 ława L. Terleckiego/. Poprzedni redaktor naczelny - Stanisław
 Kuszewski odszedł z zespołu redakcyjnego.

173

1 P o w s t a n i e d w u t y g o d n i k a k u l t u r a l n o -
 - s p o ł e c z n e g o "P o g l ą d y" w K a t o w i c a c h
 wydawanego przez Śląskie Wydawnictwo Prasowe RSW "Prasa". Pismo
 zajmuje się problematyką dotyczącą mieszkańców Górnego Śląska, Za-
 głębia Dąbrowskiego i Opolszczyzny. Komitet redakcyjny: W. Szew-
 czyk (red. naczelny), J. Pierzchała, T. Flisiuk, T. Kijonka,
 R. Samsel, A. Wydrzyński i J. Moskał (red. graficzny). Do koń-
 ca roku ukazały się 4 numery pisma, obejmujące w większości ma-
 teriały reportażowe, artykuły na tematy kulturalne W. Szewczyka,
 J. Pierzchały, L. Wantuły, A. Wydrzyńskiego i in., oraz wiersze
 i prozę m. in. S. Wygodzkiego, T. Różewicza, J. Baranowicza i J.
 B. Ożoga. W numerze 4 redakcja rozpoczęła druk odpowiedzi pisa-
 rzy w ankiecie na temat "Najpiękniejszy wiersz w dawnej lub no-
 wej poezji polskiej" (odpowiedź M. Jastruna).

174

3 - 12 "D n i K s i ą ż k i R a d z i e c k i e j" odbyły się
 z okazji 45 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej w Warsza-
 wie. Zorganizowano m. in. kiermasze i wystawy obejmujące wydaw-
 nictwa radzieckie i przekłady na język polski m. in. z zakresu
 literatury pięknej. 6 XI otwarto w Ośrodku Rozpowszechniania Wy-
 dawnictw Naukowych PAN wystawę Naukowej Książki Radzieckiej, na
 której zgromadzono ok. 700 tytułów ze wszystkich dziedzin nauki.

174a

5 S t o p i ę ć d z i e s i ę c i o l e c i e u r o d z i n
 K. D i c k e n s a. Uroczystości zorganizował na apel Świato-
 wej Rady Pokoju - Ogólnopolski Komitet Pokoju. Uroczystość cen-
 tralna odbyła się w teatrze Rozmaitości w Krakowie. Wykład o

życiu i twórczości pisarza wygłosił M. Mroczkowski, a zespół teatru zaprezentował utwór Dickensa Świerszcz za kominem. W Polsce Ludowej dzieła Dickensa osiągnęły nakład ponad 1 600 tys. egz. W 1953 r. Czytelnik przystąpił do wydania dzieł zebranych Dickensa. Do 1962 r. ukazało się 11 tytułów, w tym trzykrotnie wydany: Dawid Copperfield.

175

6 Zmarł w Warszawie Rafał Glücksman (ur. 1907), wybitny wydawca.

H. ANDRZCJEWSKA: Rafał Glücksman - wydawca „Życie liter” 176
1963 nr 25.

10 Nagroda literacka im. Włodziera Pietrzaka. Jury w składzie: B. Piasecki (przewodniczący), A. Bocheński, J. Czekanowski, J. Chomiński, J. Dobraczyński, W. J. Grabski, W. Kornatowski, Z. Kossak-Szatowska, T. Lehr-Spławiński, Z. Lichniak, J. Nowak-Dłużewski, A. Rogalski, W. Żukrowski i M. Żywczyński przyznało nagrodę w dziedzinie literatury J. Szaniawskiemu za całokształt twórczości, w dziedzinie publicystyki - J. Ślaskiemu za osiągnięcia w redagowaniu "Wrocławskiego Tygodnika Katolickiego", w dziedzinie twórczości regionalnej - zespołowi redakcyjnemu "Słowa na Warmii i Mazurach", w dziedzinie twórczości młodych - J. Szczypce za "ambitne próby pisarskie". 25 XI odbyła się uroczystość w Klubie Stowarzyszenia PAX wręczenia nagród laureatom, połączona z obchodem jubileuszu piętnastolecia nagrody.

Z. LICHNIAK: Piętnaście lat nagrody im. W. Pietrzaka. "Kierunki", nr 47.- Z. LICHNIAK: W sprawie nagrody im. W. Pietrzaka. "Nowa Kult.", nr 49. - Z. LICHNIAK: Z okazji piętnastolecia nagrody im. W. Pietrzaka. "Kierunki", nr 49.- B. PIASECKI. /Przemówienie/ "Sł. powsz.", nr 285. - (S.R.) /S. RAJPERT/: Zespół redakcji "Słowa na Warmii i Mazurach". "Kierunki", nr 47.

177

11 D w u d z i e s t o l e c i e ś m i e r c i J a n u s z a
K o r c z a k a. W związku z rocznicą otwarto w Muzeum im.
Mickiewicza wystawę poświęconą pamięci Korczaka. 12 XI odbyła
się akademicka poświęcona jego pamięci w PKiN z referatem B. Su-
chodolskiego, oraz sesja w ZNP w Warszawie poświęcona jego dzia-
łalności pedagogicznej. 24 XI odbyło się zebranie ZLP poświęcone
pisarstwu Korczaka z referatem H. Kirchner i I. Neverlego. 27 XII
w szkole nr 64 na Żoliborzu odbył się Zlot Korczakowski na który
przybyło 200 dzieci oraz 50 nauczycieli, zorganizowany przez Mi-
nisterstwo Oświaty i Komitet Korczakowski. (Sprawozdania z obcho-
dów: "Głos Nauczycielski", nr 46 s. 2; "Kwartalnik Pedagogiczny"
1963 nr 1 s. 86 - 89).

H. DINTER: Ostatnie chwile J. Korczaka. "Odgłosy", nr 50. -
M. JAKUBOWSKI: Bibliografia prac poświęconych J. Korczakowi w o-
kresie powojennym. "Ruch pedagog.", nr 5 s. 96 - 97. - I. NEWERLY.
"Problemy" nr 11 s. 764 - 774. - B. SUCHODOLSKI: J. Korczak -
legenda, życie i działalność. /Przemówienie na Sesji Pedagogicz-
nej w Warszawie/. "Głos Naucz." nr 51/52. - S. WOŁOSZYN: O poglą-
dach i postawie pedagogicznej J. Korczaka. /W książce zbior.: / Stu-
dia nad pedagogiką XX wieku. W-wa 1962. - I. NEWERLY: O młodym
Korczaku i jego Gertrudzie. "Współcz." 1963 nr 1.

178

15 S e t n a r o c z n i c a u r o d z i n G e r h a r d a
H a u p t m a n n a. W dawnej posiadłości pisarza w Jagniątkowie
na Dolnym Śląsku odbyła się uroczystość z udziałem przedsta-
wicieli władz miejskich Goerlitz w NRD i Jeleniej Góry. Prelekcje na
temat twórczości pisarza wygłosili: Rolf Rohmer (profesor Wyższej
Szkoły Teatralnej w Lipsku) i Wilhelm Szewczyk. W hallu domu urzą-
dzono wystawę dzieł i rękopisów Hauptmanna.

179

15 - 18 "J e s i e ń p o e t ó w" w P o z n a n i u. P o d t ą n a z w ą
odbył się Ogólnopolski Festiwal Młodej Poezji zorganizowany przez
WRN w Poznaniu. Festiwal zainaugurował wieczór poetycki w Pałacu
Działyńskich z udziałem zaproszonych twórców starszego pokolenia,
m. in. M. Jastruna, J. Przybosia, A. Ważyka i A. Sterna. Następ-
nie odbyły się dalsze wieczory poetyckie, spotkania z młodzieżą
szkolną i załogami fabryk oraz tradycyjny "Turniej jednego wiersza",
którego lauretami zostali: J. Szatkowski, E. Pietrzyk,
W. Burtowy, P. Kuczyński i W. Latawiec.

J. RATAJCZAK. "Gaz. poznań.", nr 279, (ks) /K. SKOTNICKI/.

"Dz. zach.", nr 275.

180

17 - 30 W y s t a w a r z a d k i c h v a r s a v i a n ó w z e
z b i o r ó w J u l i a n a T u w i m a o r a z T o w a -
r z y s t w a P r z y j a c i ó ł K s i ą ż k i w g m a c h u
Biblioteki Narodowej przy placu Krasińskich. Wystawa objęła
88 tytułów od XVIII do XX wieku. Najbogatszy dział to "Rara et
curiosa", na który złożyły się rzadkie i osobliwe książki z
okresu powstania listopadowego, pamiętniki, broszury straganowe
itp.

181
178

18 - 19 D r u g i S y m p o z j o n M ł o d e j P o e z j i i
K r y t y k i z o r g a n i z o w a n y w W a r s z a w i e p r z e z K l u b "H y b r y d y" i
warszawski Klub Twórczy Młodych. Centralnym punktem spotkania
był referat J. Sławińskiego Dążenia powojennej poezji wobec
tradycji międzywojennej awangardy. Ponadto odbył się Turniej
Jednego Wiersza. Zdobywcą pierwszej nagrody został J. Markiewicz,

drugiej - A. Zaniewski. Nagrodę specjalną TRZZ otrzymał M. Czychowski. Podczas Sympozjonu przyznano również kolejną Nagrodę Poetycką Młodych za rok 1962. Jury pod przewodnictwem A. Sandauera w składzie: S. Durmaj, A. Lam, J. Leszin, A. Międzyrzecki, J. Rogoziński - przyznało ją A. R. Kozłowskiemu.

2
180

21 Stulecie śmierci Władysława Syrokomli (Ludwika Kondratowicza) uczcił Poznań wieczorem literacko-muzycznym. Twórczość Syrokomli omówił M. Witkowski.

3
184

23 Posiedzenia Sejmowej Komisji Kultury i Sztuki. Na posiedzeniach w dn. 23, 30 XI omawiano działalność Ministerstwa Kultury i Sztuki, Polskiego Radia i Telewizji, Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej "Prasa" oraz Polskiej Agencji Prasowej.

W dyskusji na temat Ministerstwa Kultury i Sztuki podkreślano m. in., że preliminowane fundusze na cele kulturalne wzrastają z roku na rok w ograniczonym zresztą procencie. Jednocześnie jednak stwierdzono że nie wykorzystuje się tych kwot w całości, przede wszystkim w zakresie inwestycji terenowych. (W 1961 r. nie wykorzystano m. in. 17 milionów zł na świetlice i 6 milionów zł na domy kultury).

W dyskusji na temat telewizji podkreślano imponujący rozwój ilościowy i jakościowy T V. Liczba abonamentów wzrosła w r. 1961 o 218 723 a w r. 1962 (za 9 miesięcy) o ok. 200 tys., co w sumie dawało na 1 X 1962 - 846 584 abonamentów T V, w czym 114 293 na wsi. W omawianym czasie telewizja przeszła na nadawanie programu przez 7 dni w tygodniu przez ok. 8 do 9 godzin dziennie. Za rozmachem programowym T V nie nadąża baza techniczna, ciągle budząca niezadowolenie. Jeśli chodzi o założenia

programowe, pozytywnie oceniono program w zakresie informacji, jednocześnie z naciskiem wykazując na braki takie jak: lekceważenie specyfiki "regionalnej" i lokalnych środowisk twórczych, posługiwanie się ciągle artystami i zespołami importowanymi, ograniczające możliwość kształcenia kadr dla telewizji w kraju, zmonopolizowanie funkcji w programach T V przez nieliczne grupy ludzi tzw. niezastąpionych, oraz - ze spraw dotyczących współpracy z literatami - na rażące dysproporcje między honorariami pewnej grupy wykonawców a wynagrodzeniem za prace literackie, publicystyczne, reporterskie itp. Wskazywano też na konieczność ściślejszego związku programu T V z życiem społeczeństwa.

W dyskusji na temat działalności Polskiego Radia stwierdzono, że na dzień 1 X 1962 obejmowało ono 5 579 885 abonentów, w tym 2 044 822 na wsi. Mimo zahamowania tempa wzrostu liczby abonentów radiowych (10 tys. miesięcznie w r. 1962), Polskie Radio pozostaje ciągle najpotężniejszą transmisją masowej propagandy, wychowania intelektualnego i fachowego oraz rozrywki. W dyskusji na tematy programowe z pozytywną oceną spotkała się tendencja przybliżenia programu do zainteresowań i do uatrakcyjnienia programu - nie rezygnująca jednak z myśli przewodniej o roli twórczej i ideowej w stosunku do obywatela.

Głównym punktem dyskusji poświęconej rozwojowi RSW "Prasa" było zjawisko nienadążania prasy za potrzebami rynku czytelniczego z powodu ograniczonych limitów papierowych. Wskazywano na konieczność "uprzywilejowania" pism kulturalno-społecznych jako wprowadzenie deficytowych finansowo, ale zyskowych w sensie społecznym, bo przygotowujących czytelników poważnej literatury i kształcącej intelektualnie odbiorców. Przeciętny dzienny nakład gazet RSW "Prasa" w trzecim kwartale 1962 r. wyniósł ok. 5 milionów egzemplarzy, jednorazowy nakład pism ilustrowa-

nych 4 1/2 miliona egzemplarzy, a pism kulturalno-społecznych ok. 500 tys. Bazę techniczną RSW "Prasa" oceniono jako złą.

W dyskusji nad zadaniami Polskiej Agencji Prasowej podkreślano coraz wyższy poziom informacji PAP, przede wszystkim zagranicznej. Natomiast wiadomości terenowe, zdaniem posłów, często jeszcze miały charakter komunikatów.

W następnych posiedzeniach Sejmowej Komisji Kultury i Sztuki w 1962 r. posłowie rozpatrywali propozycje budżetowe wymienionych instytucji na rok 1963.

4
184

23 Pięćdziesięciolecie pracy artystycznej oraz osiemdziesięciolecie urodzin Arnolda Szyfmana. W Klubie Dyplomatycznym w Jabłonie odbył się z tej okazji uroczysty obiad wydany na cześć jubilata przez Ministra Kultury i Sztuki T. Galińskiego. Jubilat otrzymał za swe zasługi Złotą Odznakę Honorową miasta Warszawy. Na walnym zebraniu Polskiego Ośrodka Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (ITS) w Warszawie wybrano A. Szyfmana honorowym prezesem ośrodka.

5
184

23 Trzeci Ogólnopolski Turniej Poetycki we Wrocławiu o Wawrzyn "Pałacyku" zorganizowany przez "Współczesność". Jury w składzie R. Cabaj, J. Łukasiewicz i J. S. Sito rozpatrzyło 64 prace nadesłane na konkurs z czego 14 przeznaczono do publicznego wykonania na zbiorowym wieczorze poetyckim, który odbył się z okazji turnieju. Jury nie przyznało nagrody pierwszej i trzeciej. Dwie równorzędne nagrody drugie (po 750 zł) otrzymali: R. Drahan za wiersz Odjazd i K. Coriolan, ~~za fragment poematu~~ Odjazd. (Druk wierszy nagrodzonych: "Współczesność", nr 23).

6
184

25 Konkurs na powieść lub opowiadanie współczesne o tematyce wiejskiej ogłoszony w r. 1961 przez Ludową Spółdzielnię Wydawniczą i ZLP. Jury pod przewodnictwem J. Iwaszkiewicza ✓

✓ w składzie: K. Banach, S. Dybowski, S. Lichański, H. Michalski, W. Myśliwski i A. Olcha~~x~~ VERTE!

i A. Sroga za Pożegnania i powroty. Dwie drugie nagrody (po 35 tys. zł) otrzymali: E. Bryll za powieść Studium i S. Piętak za powieść Plana. Dwie trzecie nagrody (po 25 tys. zł) otrzymali: M. Ciapało za powieść Powroty i B. Kogut za powieść Kłusownicy i naganiacze.

S. LICHAN'SKI. "Tyg. Kult.", nr 49, T. Papier. "Odsłony"^{głosy}
1963 nr 29. 186⁷

26 Sesja naukowa dla uczczenia dwięćdziecioletnej rocznicy urodzin J. J. Rousseau w Częstochowie zorganizowana przez Towarzystwo Literackie im. Mickiewicza i MRN w Częstochowie przy pomocy Teatru Dramatycznego. W sesji wziął udział prof. D. Simonik, który wygłosił odczyt J. J. Rousseau a powieść współczesna, oraz attaché kulturalny Ambasady Francuskiej w Polsce, który mówił o Marzeniach samotnego wędrowca. Ponadto wygłoszono następujące referaty: Z. Szymdtowa: J. J. Rousseau a literatura polska, M. Żurowski: "Nowa Heloiza" i rozwój powieści nowoczesnej, B. Leśnodorski: Myśl polityczna J. J. Rousseau w Polsce, B. Baczko: Utopie J. J. Rousseau,

S. Lorentz: Pomniki - grobowce J. J. Rousseau w Polsce, Po części naukowej odbył się wieczór artystyczny, w którego programie artyści Teatru Dramatycznego w Częstochowie przedstawili fragment Pigmaliiona J. J. Rousseau.

B.L. "Kwart. hist." 1963 z. 1 s. 241 - 242. - S. RATKOWSKI.
"Polonist." 1963 nr 2 s. 56 - 57.

188

29 O t w a r c i e D o m u K u l t u r y R a d z i e c k i e j w gmachu przy ul. Foksal 10 w Warszawie. W uroczystości wzięła udział przewodnicząca prezydium Radzieckiego Towarzystwa Przyjaźni i Łączności Kulturalnej z zagranicą - N. Popowa. Plan działalności Domu przewiduje m. in. upowszechnianie sztuki, literatury, akcję nauczania języka, przeglądy filmów oraz propagowanie muzyki radzieckiej.

188^{9/}

- P o w r ó t d o k r a j u p o e t k i i p o w i e ś c i o p i s a r k i J ó z e f y R a d z y m i ń s k i e j po wieloletnim pobycie na emigracji (ostatnio w Argentynie, gdzie przebywała 14 lat). Na emigracji wydała kilka tomów poezji, poemat poświęcony Powstaniu Warszawskiemu oraz powieści. Jej powieść o emigracji Spojrzenie na brzeg została wydana w kraju w 1959 roku. (czwarta nagroda na Ogólnopolskim Konkursie Literackim Wydawnictwa Łódzkiego).

189

- "S ł a w a i c h w a ł a" J a r o s ł a w a I w a s z k i e w i c z a, t o m t r z e c i (t. 1 - 1956, t. 2 - 1958). Powieść została uznana przez krytykę za najważniejsze wydarzenie 1962 roku w zakresie literatury pięknej. Ostatni tom powieści przedstawia losy bohaterów w obliczu katastrofy wrześniowej, w czasie okupacji niemieckiej i tragedii powstania warszawskiego,

a kończy się w pierwszych latach niepodległości. Pod koniec roku ukazało się drugie wydanie obejmujące całość powieści. "Dużą rangę Sławy i chwały - pisał H. Bereza - określa dostatecznie fakt, że ta trytomowa powieść jest największym przedsięwzięciem pisarskim Jarosława Iwaszkiewicza w ostatnich latach". Dzieło to, „zamierzone jako swoista summa ludzkich, pisarskich i intelektualnych doświadczeń życia pisarza otwiera wiele możliwości interpretacyjnych.” „Sława i chwała” - pisał A. Klimowicz - jest artystycznie skomponowanym dziełem wyobraźni pisarskiej, mieszcząca^{ym} w sobie syntezę przemyśleń o życiu i historii a także określającym stanowisko pisarza wobec współczesności. (...) Obiektywna, epicka warstwa powieści przynosi obraz politycznej i społecznej klęski tej warstwy, która nadała ton Polsce sienkiewiczowskiej, ostatnie chwile świetności ziemiaństwa polskiego na Ukrainie, próbę zrośnięcia się ziemiaństwa z burżuazją w latach międzywojennych, kiedy klasy te faktycznie decydowały o losach państwa polskiego i katastrofę wrześniową 1939 r. Równocześnie jednak odbywa się[...] proces przenikania części ziemiaństwa do twórczej, pracującej inteligencji i mieszania się z inteligencją o innym pochodzeniu społecznym. Z tego punktu widzenia Sława i chwała jest także wielką powieścią epicką o genezie nowoczesnej inteligencji polskiej.” W ankiecie czytelników "Kurieru Polskiego" Sława i chwała uznana została za "najwybitniejszą pozycję 1962 roku".

H. BEREZA. "Tyg. kult." 1963 nr 4. - A. KLIMOWICZ. "Nowe Książki" 1963 nr 2. - A. ŁASZOWSKI. "Kierunki" 1963 nr 7. - W. MACIĄG: Historia jako zbrodnia. "Życie liter." 1963 nr 5. - R. MATUSZEWSKI: Chwała w cierpieniu i sława w słońcu. "Przegl. kult." 1963 nr 4. - J. PREGGER: Inny Hamlet. "Nowa Kult." 1963 nr 2.

- "Z m o w a o b o j ę t n y c h" B r u n o n a J a s i e ń s k i e g o. Pierwsza część niedokończzonej powieści politycznej, powstałej prawdopodobnie w 1937 r. a odnalezionej w papierach pozostałych po B. Jasińskim przez jego żonę - Annę Berzin. Powieść ukazuje w szerokiej panoramie obraz życia z połowy lat trzydziestych w Związku Radzieckim, Niemczech i Francji. Tendencją jego było rozbicie "zmowy obojętnych" wobec groźby faszyzmu. "To powieść o pozorach i złudzeniach tzw. neutralności - pisała H. Zaworska - neutralności, która w świecie dwudziestowiecznym staje się mitem, o obiektywnych skutkach obojętności /.../ powieść o Europie 1934 i o dramatycznej nieuchronności zaangażowania się po którejś z walczących stron /.../ A może również książka docierająca do przypuszczenia, że niebezpieczeństwo i groza tkwią nie tylko w pozornej, neutralnej separacji, ale także i w nazbyt ślepych, mechanicznym, bezmyślnym zaangażowaniu". O tym ostatnim zdają się świadczyć sceny poświęcone przedstawieniu ówczesnej polityki stalinowskiej, stanowiące surową krytykę okresu kultu jednostki.

E. BALCERZAN. "Wiatraki" 1963 nr 8. - J. PIESZCZACHOWICZ: Studium o obojętnych. "Życie liter." 1963 nr 30. - T. WROBLEWSKA. "Tyg. kult." 1963 nr 12. - H. ZAWORSKA: Przeciwko znowie obojętnych. "Nowe Książki" 1963 nr 3 s. 137 - 138.

2
191

GRUDZIEN

6 - 14 D w u d z i e s t o p i ę c i o l e c i e ś m i e r c i
A n d r z e j a S t r u g a. W Warszawie i w innych miastach
odbyły się uroczystości poświęcone pamięci pisarza. 6 XII w te-
atrze Ateneum odbył się wieczór zorganizowany przez Ministerstwo
Kultury i Sztuki, ZLP i Zakład Historii Partii. Słowo wstępne

wygłosił wiceminister Kultury i Sztuki K. Rusinek, referat o twórczości Struga - J. Z. Jakubowski, następnie recytowano fragmenty jego prozy (scenariusz J. N. Millera). 9 XII na domu przy Al. Niepodległości, gdzie w latach 1927 - 1937 mieszkał Strug wmurowano tablicę pamiątkową i złożono wieńce. W tym samym dniu złożono wieńce na grobie pisarza w Alei Zasłużonych na Powązkach. W uroczystościach brała udział wdowa po pisarzu Nelly Strugowa. 9 XII w Lublinie, rodzinnym mieście Struga odbyła się uroczystość dla uczczenia jego pamięci. Nadano jego imię miejscowemu Studium Nauczycielskiemu nr 1, do którego uczęszczał pisarz przed laty, oraz zorganizowano poranek literacki poświęcony jego twórczości w Klubie Międzynarodowej Książki i Prasy. 13 XII odbyła się uroczystość nadania nazwy księgarni im. A. Struga placówce Domu Książki przy ul. Wiejskiej 14 w Warszawie. 14 XII Katedra Historii Literatury Uniwersytetu Warszawskiego zorganizowała zebranie naukowe poświęcone twórczości Andrzeja Struga. Referaty wygłosili: J. Z. Jakubowski: Dzieje jednego pocisku, J. Krzyżanowski: Andrzej Strug - odkrywca Ameryki, J. Rohoziński: Powstanie styczniowe w twórczości Andrzeja Struga.

J. Z. JAKUBOWSKI. "Nowe Drogi" z. 12 s. 110 - 117; "Prz. Human." 1963 z. 2 s. 174 - 175. - J. ROHOZIŃSKI: Powstanie styczniowe w twórczości A. Struga. "Prz. Human." z. 5 s. 39 - 52. S. SANDLER: Nie tylko "Ludzie podziemni"... "Pewniki" i wątpliwości. "Życie liter." nr 49, 50. - N. STRUGOWA: Wspomnienie, "Tyg. kult." nr 49. - J.R. /J. ROHOZIŃSKI/: Zebranie naukowe Katedry Historii Literatury Polskiej UW poświęcone A. Strugowi. "Prz. Human." 1963 z. 3 s. 182 - 183.

3/
198

6 - 7 Sesja naukowa z okazji 350-lecia
"Officina Ferraria" W. Roździeńskie-

go odbyła się w Katowicach zorganizowana przez Śląski Instytut Naukowy i ~~Naukowy Instytut Śląski~~ w Opolu. Referaty wygłosili: R. Pollak: "Officina ferraria" na tle literatury staropolskiej, W. Szewczyk: Walenty Roździeński jako poeta, S. Rospond: Trud językowy i artystyczny W. Roździeńskiego, J. Zaremba: Roździeński i jego śląskie środowisko, W. Długoborski: Epoka Roździeńskiego i jego znaczenie w dziejach hutnictwa i górnictwa na Śląsku, M. Radwań: Świadek wiarygodny, J. Krzyżanowski: Folklor w "Officina", J. Łanowski i H. Myśliwiec: Świat antyczny w "Officina", J. Kuglin: Szymon Kempini i jego "Officina". Ponadto nakładem Instytutu Śląskiego w Opolu ukazało się wydanie naukowe poematu w opracowaniu R. Pollaka, M. Radwana i S. Rosponda oraz praca S. Rosponda Poemat o górnikach i hutnikach.

J. ZAREMBA: Poemat W. Roździeńskiego o pracy górników i hutników śląskich na tle stosunków społecznych i religijnych jego czasów. "Spraw. PAN Krak.", I-VI s. 70 - 71. -

A. GŁADYSZ. /Sprawozdanie z sesji/. "Zar. śląskie" 1963 z. 2 s. 328 - 331. - J. JASIUK. /Sprawozdanie z sesji/. "Kwart. Hist. Nauki" 1963 z. 2 s. 329.

4
19V

7 - 8 XIII Walny Zjazd Delegatów Związku Literatów Polskich odbył się w Warszawie w pałacu prymasowskim. W zjeździe brało udział 92 delegatów, reprezentujących 900 zrzeszonych pisarzy. Na zjeździe dyskutowano najważniejsze aktualne sprawy literatury oraz wybrano nowe władze. Sprawozdanie z trzyletniej działalności ustępującego zarządu złożył J. Iwaszkiewicz, przedstawiając główne problemy środowiska literackiego oraz formułując postulaty pod adresem nowego zarządu ZLP (m. in. postulat ściślejszej

szej współpracy z władzami przez stworzenie częstszych okazji do wspólnych dyskusji. W ostatnich latach przybyło 145 nowych członków, a w ciągu ubiegłych 3 lat odbyło się 3 tys. spotkań pisarzy z czytelnikami, uzyskano 82 renty dla zasłużonych literatów oraz 11 dla wdów po nich.

Ryszard Matuszewski wygłosił referat o współczesnej literaturze polskiej i o aktualnej polityce wydawniczej pt. Sytuacja literatury polskiej. Zdaniem referenta jednym z największych błędów literatury socjalistycznej w latach minionych była fałszywa idealizacja rzeczywistości. Po 1956 r. zaczęło się zarysowywać nowe oblicze życia literackiego, nowy ruch literacki o cechach większej autentyczności, ambicji i dynamiki. Proces ten nie odbywał się jednak bez zakłóceń dotyczących właśnie literatury zaangażowanej po stronie socjalizmu. Przed literaturą tą stanął problem przewartościowania dotychczasowych wzorców i stworzenia nowej formuły zaangażowania. Zdaniem Matuszewskiego "ani wzorzec wielkiej romantyki rewolucyjnej z lat walki o władzę" ani "wzorzec literatury produkcyjnej" związanej z określonym historycznym momentem, nie okazują się wystarczające w stosunku do problematyki nowych czasów. Po okresie tzw. literatury rozrachunkowej, do której powrót jest niepotrzebny i niemożliwy, można patrzeć z nadzieją w przyszłość literatury rzetelnie zaangażowanej po stronie socjalizmu, pozytywnie oceniającej szanse rozwoju społecznego, a jednocześnie krytycznej. Literatura musi towarzyszyć krajowym i światowym przemianom i być głosem sumienia społecznego. Matuszewski - naświetlając również sprawy tzw. literatury elitarnej i masowej znaczną część referatu poświęcił sytuacji na rynku wydawniczym.

Globalna produkcja wydawnicza wykazuje tendencję zniżkową. Nakłady książek, które w latach 1950 - 1951 przekraczały 100 -

120 mln. egz. rocznie, wynosiły w 1957 r. - 85, 5 mln., w 1958 - 83,5 mln., w 1959 - 79 mln., w 1960 - 90 mln. i w 1961 - 79 mln. to jest przeciętnie około 2 i 2/3 książki na głowę ludności rocznie. W ZSRR przy nakładzie 1 200 mln. egz. rocznie i 220 mln. ludności przypada ok. 5,5 książek na osobę i w CSRR - 6 egz., w NRD - 5,5, w Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech po 4 egz. na 1 mieszkańca. Przyrost roczny produkcji w tych krajach wynosi 5 - 10 procent.

W ciągu ostatnich 5 lat udział literatury pięknej w ogólnej sumie nakładów zmniejszył się o połowę. Podczas gdy w 1957 r. na ogólną liczbę 85,5 mln. książek literatura piękna stanowiła niecałe 17 mln. egz. (około 20 procent), to w 1961 r. na 79 mln. tylko 7,9 mln. (10 procent). Podane cyfry dotyczą wyłącznie literatury pięknej dla dorosłych. Literatura piękna jest jednak jedynym dziedzinem w całości produkcji wydawniczej, w którym nakłady książek i liczby tytułów zmniejszają się. Książek dla dzieci np. drukuje się rocznie 14 - 17 mln. egz. i procentowy ich udział w globalnej produkcji nie ulega większym wahanom. Podobnie - wysokość nakładów podręczników szkolnych nieznacznie wzrasta (od blisko 31 mln. egz. w 1957 r. do prawie 32 mln. w 1961 r.). W 1957 wydano z literatury pięknej 1 110 tytułów, a w 1961 - 720 tytułów. W latach tych liczba współczesnych utworów polskich nie uległa zmniejszeniu, natomiast zredukowano liczbę przekładów - z 461 w 1957 r. do 236 tytułów w 1961 r., oraz liczbę dzieł klasyków polskich z 273 w 1957 r. do 113 w 1961 r.

Znaczne sukcesy odnosi literatura polska za granicą. W latach 1945 - 1961 przetłumaczono i wydano za granicą (wg niepełnych danych) 1 506 pozycji książkowych, w tym najwięcej w ZSRR - 398 pozycji, w CSRR - 353, w NRD - 172, na Węgrzech -

70, w Jugosławii - 61, w Bułgarii - 59. Nastąpił również poważny wzrost przekładów z literatury polskiej w krajach kapitalistycznych. W latach 1950 - 1955 USA, Włochy, Francja, Izrael i NRF wydały 38 pozycji (najwięcej Izrael - 13), a w latach 1956 - 1961 - 98 (najwięcej NRF - 36, najmniej USA - 8).

W dyskusji po referacie Ryszarda Matuszewskiego omówiono takie zagadnienia, jak stosunki między literaturą a państwem, rola ZLP w kształtowaniu życia literackiego, trudności wydawnicze, spowodowane m. in. uprzywilejowaniem przez politykę finansową tzw. "chałtury" itd. Mówiono również o zadaniach krytyki literackiej, nowatorstwa i eksperymentach w twórczości, potrzebie założenia czasopisma poetyckiego, o które dopominają się poeci. Zabierając głos na temat aktualnego obrazu literackiego kierownik Wydziału Kultury KC W. Kraśko powiedział: "Literatura zaangażowana w problemy współczesności ma prawo do krytycznej oceny zarówno w tych schorzeniach w stosunkach między ludźmi, które są pozostałościami epok minionych, jak i tych które rodzą się w naszych warunkach. Partia chce, aby powstawała literatura zaangażowana po stronie socjalizmu, nie ilustratorska lecz głęboko penetrująca rzeczywistość, oceniająca ją i stawiająca pytania". Odnośnie spraw związanych z sytuacją materialną pisarzy J. Putrament postulował utworzenie poważniejszego Funduszu Literackiego dla dofinansowania trudnych i "pracochłonnych" gatunków twórczości, niezależnie od pomocy pisarzom. Podstawą takiego funduszu byłyby nie dotacje państwowe, lecz opodatkowanie samej literatury, przede wszystkim wydań klasyków. Dokonano wyboru nowych władz. Prezesem nowego Zarządu Głównego ZLP został wybrany ponownie Jarosław Iwaszkiewicz. W skład Zarządu Głównego weszli: Czesław Centkiewicz, Aleksander Maliszewski i Jerzy Putrament - wiceprezisi, Jerzy Jurandot -

skarbnik oraz Jan Maria Gisges - sekretarz. Ponadto powołano przewodniczących poszczególnych komisji.

9 XII odbył się z okazji XIII Zjazdu ZLP w sali Filharmonii Narodowej poranek poetycki z udziałem 20 poetów. Wiersze swoje odczytali: M. Buczkówna, J. Ficowski, M. Grześczak, M. Hillar, A. Kamińska, L. Lewin, A. Międzyrzecki, B. Ostromięcki, L. Pasternak, St. Pięta, S. Pollak, J. Przyboś, A. Rymkiewicz, Wł. Śwobodnik, A. Słucki, A. Stern, J. Śpiewak, W. Wirpsza, W. Woroszyński i J. Zagórski.

A r t y k u ł y p r z e d Z j a z d e m: C. BĄDKOWSKI: Ranga poprzez autorytet. "Nowa Kult.", nr 48. - A. BUKOWSKA: Być albo nie być. "Współcz.", nr 23. Polem.: R. MATUSZEWSKI. "Nowe Drogi" 1963 z. 1 s. 185 - 189; A. BUKOWSKA. "Współcz." 1963 nr 2. - B. DROZDOWSKI: Darejne związki? "Współcz." nr 23. - T. ~~Mołuj~~ ^{Mołuj}: Pisarze piszący książki? "Nowa Kult.", nr 49. - B. KOGUT: Nie tylko o paradoksach. "Nowa Kult." nr 49. - J. KOPROWSKI: Geografia literatury. "Nowa Kult.", nr 48. - J. LE-NART: Szansa Zjazdu. "Współcz." nr 23. - W. MACIĄG. "Życie liter.", nr 49. - R. MATUSZEWSKI. "Współcz.", nr 22. - J. PRZYBOŚ. "Współcz.", nr 22. - W. SZEWCZYK: Działacz czy pisarz. "Nowa Kult.", nr 48. - J. ŚPIEWAK: Niespokojni. "Nowa Kult.", nr 49. - B. WOJDOWSKI. "Współcz.", nr 22. - S. WYGODZKI: Funkcje literatury. "Nowa Kult.", nr 48.

S p r a w o z d a n i a: A.B. /A. BUKOWSKA/. "Prz. kult.", nr 50. - J.M.G. /J. M. GISGES/. "Tyg. kult." nr 51/52. - W. JAŻDŻYŃSKI. "Odgłosy", nr 50. - W. MACIĄG. "Życie liter." nr 51. - W. SADKOWSKI: Przesłanki dalszego rozwoju. "Trybuna Ludu", nr 343. - A. LISIECKA. "Wiatraki" 1963 nr 1. - W. RO-BOWSKI: O konieczności samoobrony. "Pomorze", nr 2.

- 10 Dwudziestolecie śmierci Brunona Schulza. W Domu Literatury w Warszawie odbył się wieczór poświęcony jego twórczości z prelekcją A. Sandauera. Wydany w 1961 r. w Paryżu wybór utworów B. Schulza uzyskał odznaczenie Prix Nocturne. Wydawnictwo Literackie przygotowuje pełne wydanie Dzieł pisarza.
- J. FICOWSKI: Epistolografia B. Schulza /art. oraz 8 listów do T. Brezy i nieznannej adresatki z lat 1940 - 1941/. "Nowa Kult." nr 51/52. - I. WITZ: B. Schulz - plastyk. "Nowa Kult." nr 39. 196
- 12 Wymiana kulturalna z Czechosłowacją. Delegacja pisarzy śląskich z W. Szewczykiem na czele przeprowadziła w Ostrawie rozmowy z pisarzami czechosłowackimi okręgu ostrawskiego na temat dalszej współpracy z terenów sąsiadujących ze sobą województw: katowickiego i ostrawskiego. Postanowiono m. in. utworzyć fundusz stypendialny, który umożliwi rozszerzenie osobistych kontaktów pisarzy śląskich i ostrawskich, omówiono także zagadnienie przekładów literatury obu krajów i postanowiono zacieśnić kontakty Wydawnictwa "Śląsk" z Okręgowym "Wydawnictwem Literackim w Ostrawie." 196^{7/}
- 13 Wieczór literacki poświęcony 500 rocznicy śmierci narodowego poety wietnamskiego Nguyen Trai'a odbył się w Klubie Międzynarodowej Książki i Prasy w Warszawie. 198
- 16 Zmarł w Zakopanem Tadeusz Bocheński (ur. 1895) poeta, tłumacz. (Informacje bio-bibliograficzne podaje Słownik współczesnych pisarzy polskich. t. I s. 208). 198

19 - 25 ~~Drugi~~ Tydzień Polskiej Literatury Współczesnej na terenie województwa katowickiego zorganizowany przez wydawnictwo Czytelnik i Dom Książki. W licznych spotkaniach autorskich w zakładach pracy, domach kultury, bibliotekach, szkołach, klubach literackich i in. wzięli udział następujący pisarze: J. Baranowicz, Z. Herbert, M. Klimas-Błahutowa, W. Mach, J. Pierzchała, J. Putrament, T. Różewicz, S. M. Saliński, Z. Załuski i S. Zieliński.

200
199

20 Wieczór literacki poświęcony 25 rocznicy śmierci węgierskiego poety rewolucyjnego Jozsefa Attili, zorganizowany przez Instytut Kultury Węgierskiej odbył się w Stołecznym Domu Kultury w Warszawie.

1
200

22 Tom pierwszy Wielkiej Encyklopedii Powszechnej zawierający hasła od A do Bie. W Domu Słowa Polskiego w Warszawie odbyła się uroczystość wręczenia trzech pierwszych egzemplarzy I tomu prezesowi Komitetu Redakcyjnego i przewodniczącemu Rady Naukowej Encyklopedii - T. Kotarbińskiemu, ministrowi Szkolnictwa Wyższego H. Golańskiemu i dyrektorowi PWN-u A. Brombergowi. Pierwszy tom Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN wydany po pięcioletnich przygotowaniach rozpoczyna trzynasto-tomowe dzieło, opracowane przez ok. stu redaktorów i ok. tysiąca autorów-specjalistów. "Żadna z naszych dotychczasowych encyklopedii nie była tak wyposażona, żadna też nie osiągnęła takiego poziomu typograficznego ani nie zawierała takiego bogactwa precyzyjnych informacji." (P. Grzegorzczak).

2
201

29 Dziesięciolecie istnienia Krakowskiego Wydawnictwa Literackiego w połączeniu z pięćdziesięcioleciem działalności księgarskiej jego dyrektora Aleksandry Słapy. Dorobek wydawnictwa obejmuje 850 tytułów w 11 170 tys. egzemplarzy, przynosząc m. in. cenne pozycje w dziale literatury wspomnieniowo-pamiętnikarskiej, teatraliów oraz publikacji z zakresu sztuki. (Zob. Bibliografia publikacji Wydawnictwa Literackiego 1953 - 1963, Kraków 1963).

3
204

30 Szczeciński Konkurs Literacki na powieść, zbiór opowiadań lub sztukę teatralną na temat Pomorza zorganizowany przez WRN w Szczecinie i Oddział ZLP. Nagrodę pierwszą otrzymał Z. Kiwka za pracę W cieniu zakwitających chryzantem, dwie równorzędne drugie: R. Liskowacki za pracę Dzień i siódmy i znowu pierwszy, oraz J. J. Pachlowski za pracę Delfiny idą pod wiatr, nagrody trzecie: A. Momot za pracę Twarze i E. Balcerzaka za powieść Pobył.

I.G. KAMIŃSKI: Uwagi jurora. "Głos szczec." nr 305. - W. MYŚLENICKI: Morze i Pomorze w konkursowych utworach literackich. "Szczecin" nr 11/12 s. 129 - 137.

4
205

- Nagroda miesięcznika "Odra" za r. 1962 została przyznana K. Jency i A. Koniecznemu za opracowany przez nich zbiór dokumentów z okresu oblężenia Wrocławia pt. Festung Breslau, opublikowany staraniem Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego przez PWN.

5
204

- Nagrody Klubu Publicystów Międzynarodowych Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich otrzymali: za najlepszą pracę naukową

publicystyczną lub historyczną - K. Kąkol za książkę Adolfa Eichmanna droga do Bejt Haam; za cykl korespondencji zagranicznych o tematyce politycznej - I. Krasickiemu za korespondencje z Rzymu; za cykl artykułów o problematyce międzynarodowej - B. Wójcicki za artykuły na łamach "Trybuny Ludu"; za cykl reportaży L. Wolanowski za reportaże z Hongkongu w tygodniku "Świat".

206

— D y s k u s j a o p o e z j i d w u d z i e s t o l e c i a m i ę d z y w o j e n n e g o . P o d k o n i e c g r u d n i a 1962 u k a z a ła s i ę a n t o l o g i a Poezja polska 1914 - 1939 w o p r a c o w a n i u R y s z a r d a M a t u s z e w s k i e g o i S e w e r y n a P o l l a k a . W y d a n i e a n t o l o g i i b y ło w a ż n y m w y d a r z e n i e m k u l t u r a l n y m , p r z e d e w s z y s t k i m z e w z g l ę d u n a f a k t , ż e p o r a z p i e r w s z y d o k o n a n o t a k p e ń n e g o z i n w e n t a r y z o w a n i a d o r o b k u p o e t y c k i e g o o k r e s u m i ę d z y w o j e n n e g o . A n t o l o g i a s t a ła s i ę p r e t e k s t e m d o d y s k u s j i - z p o c z ą t k u n a t e m a t s a m e j k s i ą ż k i , j e j u k ł a d u i d o b o r u w i e r s z y , p óź n i e j - n a t e m a t p o e z j i m i ę d z y w o j e n n e g o d w u d z i e s t o l e c i a w o g ół e . C e n t r a l n y m z a g a d n i e n i e m d y s k u s j i , w k t ó r e j z a b i e r a l i g ło s p r z e d e w s z y s t k i m s a m i " z a i n t e r e s o w a n i " p o e c i (w y s t ę p u j ą c y w k s i ą ż c e) o r a z n i e k t ó r z y k r y t y c y - b y ła o c e n a " e p o k i p o e t y c k i e j " j a k ą j e s t d w u d z i e s t o l e c i e , o r a z t y c h w a r t o ś c i p o e t y c k i e h d w u d z i e s t o l e c i a , k t ó r e o k a z u j ą s i ę n a d a l ż y w e . W o c e n i e t e j z a r y s o w a ły s i ę p e w n e n o w e s t a n o w i s k a , z a r ół n o w s t o s u n k u d o o c e n z l a t 1949 - 1956 , n a d k t ó r y m i c i ą ż y ł s c h e m a t " p o l i t y c z n y " (d w u d z i e s t o l e c i e j a k o e p o k a b a n k r u c t w a p r ą d ów b u r ż u a z y j n y c h , z w y j ą t k i e m n u r t u r e w o l u c y j n e g o) , j a k i o c e n p óź n i e j s z y c h (d o ś ć p o w s z e c h n e p r z e k o n a n i e , ż e d w u d z i e s t o l e c i e t o e p o k a n i e z w y c k l e i n t e r e s u j ą c a i w c i ą ż n i e d o c e n i a n a) . W y r a z e m - n o w y c h , b a r d z o k r y t y c z n y c h p o g l ą d ów b y ła p r z e d e w s z y s t k i m w y p o w i e d ź J e r z e g o K w i a t k o w s k i e g o , k t ó r y w y s t ę p u j ą c w i m i ę a s p i r a c j i f i l o z o f i c z n y c h p o e z j i z a r z u c i ł p o e t o m d w u d z i e s t o l e c i a - " o b n i -

żenie lotu" (~~w artykule pod tymże tytułem~~) przede wszystkim w stosunku do obcych prądów w poezji anglosaskiej i francuskiej (poeci typu Ponge'a, Michaux, Saint-John Persse'a), "nieufność w stosunku do metafizyki, filozofii i nawet psychologii" itd. Podobnie "oskarżycielskie" stanowisko w stosunku do poezji dwudziestolecia i antologii zajęli w dyskusji poeci - zarzucający niedocnienie w antologii "Awangardy", która ich zdaniem w większym stopniu niż inne grupy wytyczyła kierunek poezji współczesnej i do dzisiaj ma kontynuatorów. Najostrzejsze zarzuty sformułowali: Zbigniew Bieńkowski, który nazwał antologię "księgą pamiątkową" (w artykule pod tymże tytułem) uznał, że w antologii jest zbędnych ok. 80% wierszy "skamandryckich" i postawił tezę, że doboru wierszy oraz hierarchii materiału należało dokonać z pozycji dzisiejszych - a nie jak rzekomo zrobili autorzy - z pozycji hierarchii panujących w dwudziestolecu (stąd priorytet "Skamandra" w książce). Jan Śpiewak oceniał poezję dwudziestolecia jako "powierzchnową, spóźnioną, imitatorską i patriotyczną a la Or-Ot". W zarzutach tych sekundowali Bieńkowskiemu i Śpiewakowi - Jalu Kurek, ujmujący się za krzywdą jaka spotkała w antologii nurt awangardowy, który jego zdaniem "jedeny z całego ^{pozostał żywy} dwudziestolecia ^{członkiem Anatol Stern, broniący siebie} polskiego futuryzmu i jego radykalizmu społecznego, wreszcie - Julian Przyboś zarzucający autorom antologii przeceńnianie wierszy "skamandryckich".

W dyskusji na temat stosunku do dwudziestolecia młodych poetów i autorów z tzw. "pokolenia Współczesności" zaaranżowanej 17 III 1963 w redakcji "Nowej Kultury" zarysowały się stanowiska dość rozbieżne, choć również na ogół negatywne w stosunku do poezji tamtego okresu. Padały m. in. zarzuty, że liryka dwudziestolecia "nie przygotowywała człowieka psychicznie do totalnej wojny", że była "aleksandryjska" (teza Brylla i Iredyńskiego, a

również tytuł stenogramu dyskusji ogłoszonego w "Nowej Kulturze"), nie zauważające w sposób oczywisty szeregu zjawisk typowych dla dwudziestolecia, jak np. "katastrofizm" lat trzydziestych. Niektóre głosy (Łukasiewicz i Iredyński) zarzucały poezji dwudziestolecia "nieuzasadniony optymizm" i nieuzasadnioną - zdaniem autorów - wiarę w społeczną funkcję poezji. W trakcie dyskusji wycofano się jednak z konsekwencji tych zarzutów, zaś samą dyskusję podsumował Stanisław Grochowiak deklarując, że współczesna młoda poezja "uznaje priorytet treści nad sprawami formalnymi, poczucie odpowiedzialności za los społeczeństwa ludzkiego (choć na samą funkcję społeczną poezji zapatruje się pesymistycznie), przełomowego znaczenia naszych czasów" itp.

Całokształt dyskusji podsumował Ryszard Matuszewski w dwóch kolejnych artykułach w "Nowej Kulturze", odpowiadając na zarzuty w stosunku do antologii i polemizując z ujemną "oceną epoki". Odpowiadając Jerzemu Kwiatkowskiemu wskazał, że chociaż poezja dwudziestolecia "umniejszała problematykę metafizyczno-egzystencjonalną" to jednak to co w niej było najbardziej wartościowe to problematyka społeczna, historyczna a także historiozoficzna w najbardziej wartościowych utworach, jak np. w wierszach Broniewskiego, lub nawet Przybosa, w których doraźne akcenty historyczne - wbrew sugestiom w dyskusji - wcale się nie zdezaktualizowały. Wskazał też, że w wielu dziedzinach i na różnych polach dokonano w poezji dwudziestolecia "skoku naprzód", zarówno jeśli chodzi o problematykę, o sfery odczuwania jak i w zakresie nowatorstwa formalnego. Przypominał takie osiągnięcia liryki międzywojennej - jak wiersze Leśmiana - oryginalne, przełomowe w stosunku do Młodej Polski - ujęcie problematyki filozoficzno-egzystencjonalnej Pawlikowskiej - pierwszej w Polsce nowoczesnej poetki treści psychologicznych, wreszcie wiersze Tuwima,

futurystów i wczesnej awangardy, po raz pierwszy wprowadzające do naszej pejzażowo-sielskiej liryki - wielkie miasto itp. W zakończeniu stwierdzając, że "najwięcej cech społecznej przydatności poezji w jej współczesnym rozumieniu zawdzięczamy właśnie tamtemu okresowi".

Z. BIENKOWSKI: Poezja dwudziestolecia. Księga pamiątkowa.
 "Nowa Kult." 1963 nr 7. - A. KIJOWSKI: Na widnokręgu. Z prasy.
 "Twórcz." 1963 z. 5 s. . - J. KUREK: Umiar w proporcjach.
 "Życie liter." 1963 nr 12. - J. KWIATKOWSKI: Skrzydła ciężące ku ziemi. "Poezja polska 1914 - 1939". "Życie liter." 1963 nr 7. - R. MATUSZEWSKI: Dwudziestolecie na "tak" czy na "nie".
 "Nowa Kult." 1963 nr 21, 22. - Poezja dwudziestolecia /wypowiedzi P. Hertza, J. Przybosia i A. Sterna/. "Nowa Kult." 1963 nr 6. - Poezja dwudziestolecia. Między Arkadią a wojną. Dyskusja w redakcji "Nowej Kultury" /z udziałem A. Brylla, S. Grochowiaka, I. Iredyńskiego, S. Kryski, J. Łukasiewicza, A. Śliwonika/. "Nowa Kult." 1963 nr 11. - A. SEUCKI: Janusowa twarz poezji. "Prz. kult." 1963 nr 10. - W. SZYMAŃSKI: Sielankopisarze i barbarzyńcy. "Tyg. powsz." 1963 nr 5. - J. ^{SPIEWAK} Spiewak: Mity dwudziestolecia. "Nowa Kult." 1963 nr 12.

Ponadto ukazały się następujące recenzje antologii, ustosunkowujące się czasami również do dyskusji: S. ^{CZERNIK} Gzernik: Spór o antologię. "Tyg. kult." 1963 nr 15. - J. HARTWIG: Książka ważna i oczekiwana. "Nowe książki" 1963 nr 2 * * *
 P. HERTZ: Z dziennika lektury. "Nowa Kult." 1963 nr 2. - Z. IRZYK: Znani i nieznan. "Kierunki" 1963 nr 11. - T. KŁAK: Panorama dwudziestolecia. "Kamena" 1963 nr 10. - A. MIEDZYRZECKI: W olbrzymim mieście. "Świat" 1963 nr 3. - J. SZELĄG /Z. MITZNER/: Tak i nie. "Nowa Kult." 1963 nr 7. - T. S. /T. SYGA/.
 "Stolica" 1963 nr 6.

9, 136, 145, 166,
68

Wizyty przedstawicieli świata kulturalnego. W 1962 r. przybyło do Polski wielu pisarzy zagranicznych (zob. poz. V). Ponadto odwiedzili Polskę następujący pisarze, publicyści, krytycy i naukowcy:

Z Argentyny: E. Sabato (3 XI). Z Belgii: J. A. Lacoura. Z Bułgarii: P. Denkow i L. Stefanowa (18 VIII), D. Goudow, P. Karangow, W. Orlin, D. Ikonow, S. Karolew. Z Czechosłowacji: M. Frankowa, M. Kundera, E. Petiška i P. Petrus (XI), L. Askenazy, L. Fikar, J. Lange, H. Stachowa. Z Danii: J. Allen. Z Estonii: R. Parve, L. Promet, D. Vaarandi. Z Finlandii: M. Sautavaori, M. Larni, M. Kaassalai i V. Mari (5 IV). Z Francji: M. Achard (16 V). Z Iraku: M. M. Al Jawahiri. Z Jugosławii: P. Bros, I. Vogl i S. Kalisznik (15 I), L. Krakar, P. Vujčić. Z Kuby: P. Alfonso właśc. ~~F. A. Ernandes~~ (V), C. Leante (6 XI). Z Łotwy: A. Grigulis, J. Osmanis, A. Vejans. Z NRD: H. Bereska (XI), O. Braun. Ze Stanów Zjednoczonych: M. Leaf (8), P. Viereck (18 VII). Z Szwecji: B. Löwen (I). Z Urugwaju: F. Nowoa. Z Wietnamu: B. D. Giang. Z Włoch: S. Innocenti, P. Rchetto i E. Simplici (II). Ze Związku Radzieckiego: J. Niemiński (28 I), K. Paustowski, W. Katajew, A. Arbusow (IV), J. Juzowski, S. Michałkow (19 V), M. Rylski (28 V), P. Werszyhora (28 IX), W. Arsenow, P. Argo, A. Glebow, M. Jefetow, R. Kim, J. Mirska, Z. Papierny, W. Safonow, L. Sławin, J. Aniserowicz, A. Barszczewski, J. Chlabicz, I. Czykwini, W. Szwed, S. Czikowani, R. Rawicz, M. Sluckis, K. Wauszenkin.

R u c h w y d a w n i c z y . Ogółem wydano w 1962 roku - 5 331 tytułów w 77 706 tys. egz. Ogólna liczba wydanych w 1962 r. tytułów wzrosła o 197, tj. 3,8%. W zakresie l i t e r a t u r y p i ę k n e j wydano 756 tytułów /w 1961 r. - 720/ w 9 029 tys. egz. Nastąpił wzrost nakładów utworów pisarzy polskich, w tym wzrosła trzykrotnie liczba wydanych egzemplarzy książek klasyków polskich, co tłumaczy się m. in. rosnącym zapotrzebowaniem w zakresie obowiązkowych lektur szkolnych. W produkcji wydawniczej podręczników i innych pomocy kształceniowych, takich jak literatura pedagogiczna, leksykony, encyklopedie, serie popularnonaukowe itp. nastąpił wzrost produkcji wydawniczej. Zjawiskiem niepokojącym był jednak ogólny spadek nakładu książek wynikający z braku papieru /por. na ten temat liczby podane na Zjeździe ZLP w grudniu 1962 r. w referacie R. Matuszewskiego - zob. poz. 195 /.

K l a s y c y p o l s c y . W r. 1962 kontynuowano wydania dzieł zebranych A. Fredry, W. Sieroszewskiego i St. Wyspiańskiego, a w ramach prac IBL wydania naukowe Kronik B. Prusa /tom XII/ i Publicystyki G. Zapolskiej /cz. III/. W Bibliotece Pisarzy Polskich /Ossolineum/ ukazały się w wydaniu fototypicznym naukowe opracowania, przygotowane przez Instytut Badań Literackich najstarszych zabytków piśmiennictwa polskiego: Bogurodzica i Polskie wierszowane legendy średniowieczne /wydania związane z 1000-leciem Państwa Polskiego/. W Bibliotece Poetów /PIW/ ukazało się pierwsze wydanie Vademecum C. Norwida /zob. poz. 138 / a w serii IBL Teatr Polskiego Oświecenia: W. Rzewuskiego Tragedie i komedie. Kieszonkowa seria Poeci polscy przyniosła wybory wierszy K. Ujejskiego, W. Gomułickiego i Or-Ota. Ukazały się wznowienia dwutomowego wyboru poezji J. Słowackiego i nowel M. Konopnickiej.

L i t e r a t u r a m i ę d z y w o j e n n e g o d w u -
 d z i e s t o l e c i a . Najważniejszym wydarzeniem w tym za-
 kresie było wydanie Antologii poezji polskiej ¹⁹⁴⁹⁻¹⁹³⁹ R. Matuszewskiego
 i S. Pollaka /zob. poz. 207 / . Ponadto ukazały się dwa tomy re-
 prezentujące nurt rewolucyjny literatury międzywojennej: E. Szy-
 mańskiego: Satyry i B. Jasieńskiego: Zmowa ~~nieobecnych~~ ^{obojętnych} /zob. poz.
 192 / , wydana po raz pierwszy powieść A. Struga: Wyspa zapomnia-
 na /por. poz. 193 / , pierwsze wydania powojenne: powieści S. Re-
 ya: Kropiwniki, felietony B. Winawera: Ziemia w malignie, Św.
 Karpińskiego: Poezje i satyry, oraz kolejne wydania: cyklu M. Dą-
 browskiej: Noce i dni /por. poz. 93 / , L. Kruczkowskiego: Kor-
 dian i cham /por. poz. 135 / , Poezji W. Broniewskiego /por. poz.
 42 / , J. Parandowskiego: Niebo w płomieniach, T. Boya-Żeleń-
 skiego: Znasz-li ten kraj i Liryki K. I. Gałczyńskiego.

L i t e r a t u r a w s p ó ł c z e s n a . Bibliografia pro-
 dukcji wydawniczej roku 1962 w zakresie literatury współczesnej
 obejmuje ok. 200 tytułów prozy artystycznej /powieść, opowiada-
 nie/ i ponad 30 tytułów pozycji reportażowych. Zdaniem krytyki
 "nowa oryginalna twórczość literacka w zakresie poezji i opowia-
 dania nie obfituje w r. 1962 w dużą ilość zjawisk wybitnych".^x
 Najważniejszym wydarzeniem roku było opublikowanie trzeciego
 tomu powieści J. Iwaszkiewicza Sława i chwała /zob. poz. 191 / .
 Z innych pozycji pierwszoplanowych należy wymienić: Czarną różę
 J. Strykowskiego /zob. poz. 171 / , dwie nowe powieści historycz-
 ne T. Parnickiego: Nowa baśń i Tylko Beatrycze, powieść J. Kawal-
 ca Ziemi przypisany /zob. poz. 448 / i zbiór jego opowiadań Zwa-
 lony wiąz, dwie powieści L. Gomolickiego: Wyłączenie i Białe
 runo, zbiór opowiadań A. Kowalskiej Ołtarze, nowe opowiadania
 J. Szaniawskiego z cyklu Profesor Tutka, opowiadania groteskowe

^x H. Zatorska. Rocznik polityczno-gospodarczy 1963.

S. Zielińskiego Kosmate nogi i S. Mrożka Deszcz, powieść obyczajowo-społeczną E. Jędrkiewicza Daimonion ti, J. Kurka Kantata profesora Wróbla, prozę A. Rudnickiego Obraz z kotem i psem, rodzajową powieść regionalną S. Nędzy-Kubińca Posiady na Groniku, M. Promińskiego Sezon w Górach Jowiszowych, dwie nowe powieści S. Salińskiego: Anna z Kamienia i "Nora" wychodzi w morze, i inne

Zjawiskiem zwracającym uwagę było opublikowanie wielu powieści historycznych i historyczno-biograficznych /z ważniejszych: A. Gruszeckiej Powieść o Kronice Galla i L. Kaltenbergha zbeletryzowana biografia Wyspiańskiego Ogień strzeżony), a wśród nich bardzo wiele utworów o tematyce okupacyjnej /konfrontacja współczesności z tematyką okupacyjną/. Do tematyki tej nawiązywały utwory: S. Wygodzkiego: W deszczu, R. Bratnego: Ślad, W. Machajka: Dwie siostry, L. M. Bartelskiego: Wieniec, T. Hołuja: Jeden stamtąd, A. Szczypiorskiego: Godzina ^{zero} i Ucieczka Abła, * W. Wydrzyńskiego: Ptaki z sadzy, A. Minkowskiego: Urlop na Tahiti oraz powieści związane tematycznie z wojną i okupacją, które przyniósł konkurs wydawnictwa MON /m. in. J. Jagiełły: Epilog, J. Kurczaba: Wojna nie zabija matek, J. Przeździeckiego: Kres, * M. Panasa: Cierpki owoc/. Ponadto tematykę współczesną reprezentowały książki: A. Strusia: Rok w miasteczku, W. Babinicza: Obecny, A. Mireckiej: Droga przez most, E. Paukszy: Wiatrołom, Z. Kułikowskiego: Katastrofa, A. Baumgardtena: Spotkanie z jutrem i R. Cabaja: Pierwszy rozdział.

W z a k r e s i e p o e z j i zmniejszyła się liczba nowych zbiorów poetyckich w stosunku do roku poprzedniego /w 1961 - 80, w 1962 - 67/. Na liczbę tę składa się 61 zbiorów indywidualnych oraz cztery almanachy: Almanach młodych 1960/1961, Łódzka Wiosna Poetów 1962, Poeci pomorscy, Profile /almanach poezji lubuskiej/ i dwa tomy zbiorowe: From /zob. poz. 52 /, oraz Próba porównania

/zbiorowy tomik czterech debiutantów krakowskich: B. Szymańskiej, M. Czumy, W. Fabera i L. Moczulskiego/. Debiutów indywidualnych było dwadzieścia.

Z utworów poetów starszej generacji ogłoszony został po raz pierwszy w całości emigracyjny poemat A. Słonimskiego Popiół i wiatr, ukazały się nowe zbiory: M. Jastruna: Intonacje, J. Przybosa: Więcej o manifest, S. Czernika: Delta, R. Kołonieckiego: Dno milczenia, S. Skonecznego: Uroki i W. Mrozowskiego: Wiersze wybrane. Z pokolenia poetów którzy debiutowali po II wojnie m.in. zbiory: A. Kamińskiej: Źródła, W. Szymborskiej: Sól, M. Buczkówny: Wstęp do miłości, J. Ficowskiego: Pismo obrazkowe, T. Karpowicza: W imię znaczenia, A. Międzyrzeckiego: Piękne zmęczenia, A. Słuckiego: Mity na wiosnę, W. Wirpszy: Komentarze do fotografii « The family of man i W. Woroszyńskiego: Twój powszedni morderca. Z poetów, którzy debiutowali po 1956 roku m. in. nowe tomy J. Harasymowicza: Ma się pod jesień, B. Drozdowskiego: Skarga do syna, J. Kulmowej: Boże umieranie, J. Afansjewa: Gałązka światła, oraz kilkunastu innych autorów drugich i trzecich zbiorów poetyckich, z których krytyka wyróżniła zbiór M. Raszki: Inny kraj, L. Elektorowicza: Kontury i B. Chącińskiego: Dochodzenie do gruszki. Wśród dwudziestu debiutów ukazały się pierwsze książkowe pozycje młodych poetów warszawskiej grupy "Hybrydy": M. Z. Bordowicza: Galaad i K. Gęsińskiego: Podjęcie bieli.

W dziedzinie dramatu najważniejszym wydarzeniem roku było wydanie Dramatów S. J. Witkiewicza /zob. poz. 172/. Ukazały się też Dramaty L. Kruczkowskiego /zob. poz. 135/, J. Broszkiewicza Sześć sztuk scenicznych, R. Brandstaettera Dzień gniewu, T. Różewicza Nic w płaszczu Prospera, J. Wołoszynowskiego Teatr miniatur i J. Zawieyskiego Dramaty współczesne. Ponadto wydano liczne teatr alia, a m. in. kronikarsko-dokumentalny Almanach sceny polskiej. Sezon 1960/1961 pod red. E. Csató, oraz zbiory krytyk i szkiców teatralnych: J. Kotta: Miarka za miarkę, W. Kubackiego: Na scenie, W. Natansona: Godzina teatru i A. Wirtha: Siedem prób.

N a u k a o l i t e r a t u r z e. Wydano 58 tytułów w 1 639 tys. egzemplarzy. /W 1961 r. - 39 tytułów w 1 591 tys. egzemplarzy/. Z prac historycznoliterackich ukazały się trzy nowe prace w serii IBL Historia i Teoria Literatury: Z. Stefanowskiej: Historia i profecja /zob. poz. 134 /, M. Głowińskiego Poetyka Juliana Tuwima a polska tradycja literacka, oraz M. Dłuskiej Próba teorii wiersza polskiego. W serii IBL Studia Staropolskie wydano książkę L. Kukulskiego Prologomena filologiczne do twórczości Wacława Potockiego i Jadwigi Rytel "Pamiętniki" Paska na tle pamiętnikarstwa staropolskiego. Ponadto w serii IBL: Archiwum Literackie wydano Miscelanea staropolskie, a w serii Książka w Dawnej Kulturze Polskiej kontynuowano wydawnictwo Drukarze dawnej Polski.

W ramach prac IBL ukazały się również zbiorowy tom przynoszący materiały z I Międzynarodowej Konferencji Roboczej poświęconej zagadnieniom poetyki w Warszawie z dn. 18 - 27 VIII 1960 r. pt. Poetics. Poetyka. Poetika, oraz kolejny zeszyt Polonia typographica saeculi sedecim.

Rok 1962 przyniósł wiele pozycji "mickiewiczowskich", w tym m. in. pierwszy tom monumentalnego Słownika języka Adama Mickiewicza /por. poz. 150 / oraz prace Z. Stefanowskiej /zob. poz. 134 /, W. Billipa: Mickiewicz w oczach współczesnych i A. Witkowskiej: Rówieśnicy Mickiewicza. Spośród prac podręcznikowych ukazało się nowe opracowanie Zarysu teorii literatury M. Głowińskiego, A. Okopień-Sławińskiej i J. Sławińskiego, a w zakresie prac słownikowych dalsze tomy: Atlasu gwar polskich, Z. Stiebera: Atlas językowy dawnej Łemkowszczyzny /Ossolineum/, J. Rozwadowskiego: Wybór pism /PWN/, Z. Klemensiewicza: Historia języka polskiego, Mały słownik kultury antycznej, oraz kolejny tom Słownika języka polskiego pod redakcją W. Doroszewskiego.

W popularnej Bibliotece "Polonistyki" ukazały się trzy nowe pozycje: Z. Macużanki: Leon Kruczkowski, W. Danki: Józef Ignacy Kraszewski i Tadeusza Siverta: Aleksander Fredro.

P r z e k ł a d y z l i t e r a t u r y p i ę k n e j .

W zakresie literatury przekładowej produkcja wydawnicza 1962 r. objęła 293 pozycje w 3,4 mln egzemplarzy. W stosunku do roku 1961 spadła liczba wydanych tytułów w dziedzinie klasyki, natomiast nieznacznie wzrosła liczba pozycji współczesnych. W zakresie przekładów z literatury k l a s y c z n e j największa liczba przypada na literaturę francuską /18/ i angielską /12/ następnie rosyjską /8/. Z literatury klasycznej ukazały się m. in. ^{przekłady} Arystofanesa, Seneki, France'a, Rojasa, Balzaca, Czechowa, Conrada, Dostojewskiego, E. T. A. Hoffmana, L. Tołstoja, Zoli oraz A. Tołstoja, W. Wolf, A. Gide'a i T. Manna.

Z literatury a m e r y k a ń s k i e j ukazało się w sumie 24 pozycje /przeważały wznowienia/, m. in. powieści T. Capote'a Śniadanie u Tiffany'ego, H. Jamesa: Madonna przyszłości, F. S. Fitzgeralda: Wielki Gatsby, oraz poświęcony problemowi murzyńskiemu reportaż J. H. Griffina: Czarny jak ja.

Z literatury a n g i e l s k i e j ukazało się 50 pozycji, w tym z literatury współczesnej wydania zbiorowe Z pism J. Conrada oraz J. Galsworthy'ego Saga rodu Forsyte'ów i Nowoczesna komedia. Ponadto m. in. powieść V. Woolf: Do latarni morskiej, nowele H. James'a: Madonna przyszłości oraz J. Keats'a: Poezje wybrane.

Z literatury f r a n c u s k i e j ukazało się 38 pozycji /przeważały wznowienia/, m. in. nowe przekłady E. Zoli: Trzy miasta i Lourdes, A. France'a: Historia komiczna i nowy tom Komedii ludzkiej Balzaca: Lekarz wiejski. Ponadto wydano m. in.

B. Pascala: Rozprawy i listy, V. Hugo: Liryki i poematy, B. Cendrars'a: Poezje, oraz tom zbiorowy naturalistów francuskich pt. Wieczory medańskie /E. Zola, G. de Maupassant, J. K. Huysmans, H. Céard, L. Hennique i P. Alexis/. Wznowiono również wydane w latach międzywojennych przekłady powieści A. Gide'a: Lochy Watykanu, A. Malraux: Droga królewska i F. Mauriac'a: Kłębowisko żmij.

Z literatury niemieckiej wydano 32 pozycje. Spośród klasyków ważniejszym wydarzeniem było wydanie Goethowskiego Fausta /w nowym przekładzie F. Konopki/ oraz nowe wydania dzieł F. Schillera: Ballady i Wilhelm Tell. Ukazał się również ostatni tom zbiorowego wydania Opowieści E. T. A. Hoffmana, rozpoczętego w 1958 r. Na liście przekładów przeważały jednak utwory literatury współczesnej, z których wydano m. in. zebrane w trzech tomach Dramaty B. Brechta, oraz pierwszy po wojnie przekład G. Hauptmanna /powieść Księga namiętności/. Ponadto ukazały się nowe przekłady powieści L. Feuchtwangera: Bracia Lautensack, O. M. Grafa: Spokojny człowiek, A. Seghers: Światło na szubienicy, opowiadania F. Fühmanna: Sąd boży i inne.

Literatura rosyjska i radziecka wzrosła z 69 tytułów w r. 1961 do 81 tytułów w 1962 r., co zdaniem krytyków świadczyło o "wzmószonym zainteresowaniu tą literaturą przeżywającą dość poważne zmiany zarówno w tematyce jak i w rozwiązaniach artystycznych" /S. Pollak/. W dziale poezji ukazało się 8 nowych pozycji, w tym wybory wierszy: B. Pasternaka: Poezje, A. Wozniesińskiego: Parabola, J. Utkina: Opowieść o rudym Motele, J. Kupały: Dzień powszedni ubogi..., oraz cykl wierszy M. Bażana: Mickiewicz w Odessie. W dziale prozy ukazały się kolejne tomy zbiorowych wydań dzieł F. Dostojewskiego: Sobowtór i inne opowiadania 1846 - 1848, oraz tom 11 Dzieł A. Czechowa: Sachalin. Listy.

Ponadto m. in.: A. Winogradowa: Opowieść o braciach Turgieniew, oraz powieści: M. Priszwina: Łańcuch Kościeja, L. Nikulina: Tchórz, K. Fiedina: Pierwsze porywy, Ł. Sławina: Spadkobierca, F. Wigdorowej: Szczęście rodzinne, W. Tendriakowa: Ciasny węzeł i opowiadania Sąd, opowiadanie B. Okudźawy: Jeszcze pożyjesz..., W. Aksjonowa: Gwiazdzisty bilet, i inne. Ponadto ukazały się ^{wiersze} ~~dwie~~ antologie: antologia noweli pt. Rosyjski charakter i opowiadań fantastycznych pt. Alfa Eridina oraz wybór Bajek rosyjskich.

Z literatury wspomnieniowej ukazał się ostatni tom cyklu wspomnień K. Paustowskiego: Skok na południe, I. Tołstoja: Wspomnienia o moim ojcu, K. Czukowskiego: Wspomnienia o pisarzach oraz I. Iljinskiego: Pamiętnik aktora. Wydano również wybór Listów Majakowskiego do Lili Brik, a w dziale krytyki: Pisma literackie W. Bielinskiego i Szkice literackie A. Łunczarskiego.

Produkcja wydawnicza przekładów z literatury pięknej objęła również w 1962 r. przekłady z literatury arabskiej /1 pozycja/, bułgarskiej /powieść A. Guliaszki: Złote runo/, czeskiej i słowackiej /32 pozycje, w tym powieści: V. Neffa: Zła krew, Z. Mnački: Śmierć nazywa się Engelchen, J. Weissa: Więzień zodiaku, nowele M. Pujmanowej: Brzask i Z. Aškenazego: Psie życie/, greckiej /3 pozycje/, holenderskiej /Erazm z Rotterdamu: Rozmowy potoczne/, brazylijskiej /2 pozycje/, hiszpańskiej /7 pozycji, w tym P. Baroja: Paradox królem i F. de Rojas: Celestyna/, kubańskiej /2 pozycje/, japońskiej /1 pozycja/, jugosłowiańskiej /5 pozycji/, włoskiej /8 pozycji, m. in. L. Capuana: Margrabia di Roccaverdina i C. Malaparte: Kaputt, oraz drugie wydanie Dialogu Galileusza/, rumuńskiej /2 pozycje/, norweskiej /1 pozycja/, szwedzkiej /4 pozycje/.

cje/, szwajcarskiej /1 pozycja/, tureckiej /1 pozycja/, węgierskiej /3 pozycje/, wietnamskiej /2 pozycje/ i żydowskiej /1 pozycja/.

Najwięcej tytułów pisarzy współczesnych /86/ i przeważająca liczba wydanych egzemplarzy reprezentowało literaturę krajów socjalistycznych.

RUCH KULTURALNY W CYFRACH ^x

Budżet na kulturę i sztukę wynosił w 1962 r. 522 918 tys., a na oświatę i wychowanie - 17 797 tys. W zakresie kultury i sztuki przeznaczono na domy kultury - 4 542 tys., na wystawy - 11 000 tys., na muzea - 58 508 tys., na ochronę zabytków - 76 356 tys., na wymianę kulturalną z zagranicą - 21 890 tys., na biblioteki - 21 763 tys., na teatry - 31 763 tys.

P r a s a. W 1962 r. ukazywało się ogółem 1047 tytułów gazet i czasopism w jednorazowym nakładzie 17 031,0 tys. egzemplarzy. W porównaniu z r. 1961 liczba czasopism naukowych i zawodowych wzrosła o 67 tytułów, a jednorazowy nakład prasy ogółem wzrósł o 205,0 tys. egzemplarzy, w tym nakład czasopism wzrósł o 260,0 tys. natomiast nakład gazet zmniejszył się o 55,0 tys. egzemplarzy. Przeciętny nakład gazet RSW "Prasa" w jednym kwartale 1962 r. wynosił ok. 5 milionów egzemplarzy, jednorazowy nakład pism ilustrowanych 4 1/2 miliona egzemplarzy, a czasopism społeczno-kulturalnych ok. 500 tys. Głównym problemem rozwoju prasy w 1962 r. było zjawisko nienadążania prasy za potrzebami rynku czytelniczego z powodu ograniczonych limitów papierowych. Pod względem zaopatrzenia w papier sytuacja była bardziej niekorzystna niż w 1961 roku. Dlatego też wydawnictwa zmuszone były do ograniczenia wysokości nakładów pewnej grupy gazet na korzyść pism naukowych. W dyskusji na temat rozwoju prasy na posiedzeniach Sejmowej Komisji Kultury i Sztuki /zob. poz. 184 / wskazywano na konieczność "uprzywilejowania" również pism kulturalno-społecznych jako wprawdzie deficytowych ale zyskowych w sensie społecz-

^x Dane na podstawie: "Dziennik Ustaw" 1961, "Rocznik polityczny i gospodarczy" 1963, oraz: "Statystyka kultury" 1962.

nym, bo przygotowujących czytelników poważnej literatury i kształcącej intelektualnie odbiorców.

T e a t r. W 1962 r. czynnych było w Polsce 68 teatrów dramatycznych /w tym 3 objazdowe/, które wystawiły ogółem 23 263 przedstawień i imprez. Przedstawienia te obejrzało 8 569 tys. widzów. /Ponadto czynne były 23 teatry lalkowe i 16 estradowych/.

K i n a. W 1962 r. funkcjonowało w Polsce 3 669 kin, w tym kin miejskich - 1 508, wiejskich - 1 148.

W 1962 r. funkcjonowało w Polsce 3 226 kin sieci państwowej /w tym miejskich - 1 059, wiejskich stałych - 795, wiejskich półstałych - 656, ruchomych - 318, oświatowych - 268, instruktażowych - 130/ oraz 798 kin sieci społecznej /w tym miejskich - 442, wiejskich stałych - 323, ruchomych - 33/.

Ogólna liczba widzów wyniosła w 1962 r. - 193 701, tys. Ogólna liczba miejsc w kinach miejskich i wiejskich sieci państwowej wynosiła 1 007 766, a w kinach sieci społecznej - 187 000. Jedno miejsce w sali kinowej wypadało na 39,7 mieszkańca kraju.

W 1962 r. zrealizowano 24 filmy fabularne pełnometrażowe /w tym 2 kolorowe/.

R a d i o. W 1962 r. zarejestrowanych było 5 619 805 abonentów radiowych, w tej liczbie 3 588 731 w mieście i 2 031 074 na wsi. Na 1000 mieszkańców przypadało średnio w całym kraju 184,8 abonentów, przy czym w mieście 242,4 a na wsi 130,2. Mimo zahamowania tempa wzrostu liczby abonentów radiowych /10 tys. miesięcznie/ Polskie Radio wciąż jeszcze pozostawało najpotężniejszą transmisją masowej propagandy, wychowania intelektualnego oraz rozrywki.

T e l e w i z j a. W 1962 r. obchodzono 10 rocznicę działalności programowej telewizji /25 X 1952 nadano pierwszy program telewizyjny odbierany na ekranach 24 telewizorów w Warszawie/. W 1962 r. TV obejmowała 14 stacji nadawczych o łącznej

mocy ok. 190 kW oraz 20 stacji przemiennikowych, co pozwoliło objąć programem wszystkie miasta wojewódzkie i przyległe do nich obszary. /W 1962 r. przybyły nowe stacje w Bydgoszczy, Lublinie, Gdańsku, Zielonej Górze, Białymstoku, Krakowie i Rzeszowie/. Program telewizyjny odbierany był przez 959 433 abonentów, z czego w mieście było 832 378, a na wsi 127 055 posiadaczy telewizorów. W omawianym czasie telewizja przeszła na nadawanie programu przez 7 dni w tygodniu przez ok. 8 do 9 godzin. Za rozmachem programowym TV nie nadążała baza techniczna, ciągle budząca niezadowolenie /por. poz. 184 /.

B i b l i o t e k i. W 1962 r. było ogółem w Polsce 48 599 bibliotek, w tej liczbie publicznych bibliotek powszechnych - 7 605, bibliotek Związków Zawodowych - 5 105, bibliotek pedagogicznych - 340, fachowych - 4 529, instytucji naukowych - 296, szkolnych - 30 092, oraz placówek oświaty pozaszkolnej - 631.

R u c h k u l t u r a l n o - o ś w i a t o w y. W 1962 r. było w Polsce 482 domy kultury, w tym wśród obiektów podległych Ministerstwu Kultury i Sztuki - 262, Centralnej Rady Związków Zawodowych - 212, Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy - 7. Klubów i świetlic było 13 211. Praca kulturalno-oświatowa w domach kultury podległych Ministerstwu Kultury prowadzona była przeważnie w zespołach oświatowych, których było 7 959 /członków - 183 764/, oraz zespołach artystycznych, których było 17 577 /członków - 277 838/. Działalność domów wyrażała się w odczytach na tematy oświatowe i światopoglądowe, w dyskusjach, w spotkaniach z pisarzami, artystami i naukowcami, w imprezach artystycznych, w pokazach filmów oświatowych itp.

Funkcje społeczne i program działalności ~~arty~~ tych placówek w 1962 r. były przedmiotem szczególnego zainteresowania prasy. W artykułach tych obraz działalności tych placówek przedstawiał

się następująco: Po kryzysie dotychczasowych form działalności nowa koncepcja działalności nie była jeszcze jasno skryształizowana. Wdnośiło się to zarówno do braku sprecyzowanych centralnie zadań i funkcji programowych o charakterze ogólnym, jak i do wielkiej różnorodności ujawniających się potrzeb społecznych. W artykułach na temat programów tych placówek krytykowano dwa skrajne rozwiązania: dom kultury jako "bar kulturalny", służący do zaspokajania wszelkich życzeń klientów, oraz dom kultury jako instytucja dublująca działalność uniwersytetów powszechnych, Towarzystwa Wiedzy Powszechnej itp. Sygnalizowane były również zagadnienia innych koncepcji programowych: domów kultury jako placówek służących możliwie najszerszemu ruchowi twórczości amatorskiej oraz jako placówek mających ambicje mecenatu artystycznego i intelektualnego w stosunku do lokalnych środowisk inteligentkich i twórczych /maksymalnie popularny charakter działalności domów kultury niejednokrotnie odpędz^{ycha}ł od placówki lokalne środowiska inteligentkie/. Problemy te były - zdaniem socjologów - odbiciem szerszego zagadnienia występującego w Polsce, a mianowicie istnienia jeszcze dużych różnic w potrzebach kulturalnych i rozrywkowych różnych warstw społecznych^x.

^x Zob.: "Zagadnienia kultury masowej w 1962 r."